

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15015688	CEIP Raíña Fabiola	Santiago de Compostela	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación infantil	Comunicación e representación da realidade	5º Inf.	8	280

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	18
4.2. Materiais e recursos didácticos	22
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	22
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	23
6. Medidas de atención á diversidade	23
7.1. Concreción dos elementos transversais	27
7.2. Actividades complementarias	27
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	28
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	29
9. Outros apartados	29

1. Introducción

O grupo de 5º de E.I. ten 25 nenas e nenos. Incorporáronse tres alumnos novos que, neste momento, xa están integrados plenamente na vida diaria da aula. É un grupo moi dinámico, acolledor, con múltiples intereses e moi estimulados, tanto a nivel intelectual como afectivo. Non hai alumnado diagnosticado con NEAE. De momento, só un grupo de nove nenas e nenos presentan algún tipo de dislalia. Na aula hai alumnado galego falante e castelán falante. Ámbolos dous grupos entenden as dúas linguas, máis aos castelán falantes cústalles cambiarse ao galego pero non á inversa. Intentarase equilibrar este aspecto.

A programación da área de Comunicación e Representación da Realidade recolle os elementos curriculares que se traballarán ao longo do curso de 5º de EI co fin máximo de promover nas nenas e nenos as capacidades que lles permitan comezar a desenvolver ferramentas para comunicarse e interpretar a realidade a través de diferentes linguaxes e formas de expresión como medio para construír a súa identidade, representar a realidade e relacionarse coa contorna e coas demais persoas que a habitan.

Esta programación está deseñada para ser desenvolvida, conxuntamente coas programacións das outras dúas áreas, a través da realización de unidades didácticas entendidas como proxectos de aula formados por situación de aprendizaxe (tarefas, actividades e exercicios). Consideramos fundamental seguir respetando o principio de globalidade á hora de deseñar estas situacións de aprendizaxe, onde se poñan en práctica habilidades e capacidades relacionadas coas tres áreas curriculares.

Para levar a cabo unha concreción dos elementos curriculares que irán en cada unidade ou proxecto adaptable a diferentes realidades de aula, establecemos categorías xerais que actuarán coma referencia para os centros de interese que irán xurdindo do acontecer diario, favorecendo sempre que xurdan dos intereses das nenas e nenos.

A temporalización das unidades proposta é orientativa e poderá ser modificada tendo en conta as distintas realidades educativas que vaian xurdindo no día a día . Atoparemos dúas unidades didácticas (a modo de proxecto) en cada trimestre, e unha unidade transversal que se desenvolverá ao longo de todo o curso onde se traballarán de forma reiterativa aspectos moi concretos relacionados coa área e que complementará o traballado nas outras unidades.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Manifestar interese por interactuar en situacións cotiás a través da exploración e do uso do seu repertorio comunicativo para expresar as súas necesidades e intencións e para responder ás esixencias da contorna.	1	1				1		
OBX2 - Interpretar e comprender mensaxes e representacións apoiándose en coñecementos e recursos da súa propia experiencia para responder ás demandas da contorna e construír novas aprendizaxes.	1	1			1			
OBX3 - Producir mensaxes de maneira eficaz, persoal e creativa utilizando diferentes linguaxes, descubrindo os códigos de cada unha delas e explorando as súas posibilidades expresivas para responder a diferentes necesidades comunicativas.	1		1	1			1	1
OBX4 - Participar por iniciativa propia en actividades relacionadas con textos escritos, mostrando interese e curiosidade por comprender a súa funcionalidade e algunhas das súas características.	1	1		1				

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX5 - Valorar a diversidade lingüística e dialectal presente na súa contorna, así como outras manifestacións culturais, para enriquecer as súas estratexias comunicativas e a súa bagaxe cultural.	1			1				1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Aprendizaxe continua: As viaxes	Esta unidade traballarase de xeito transversal durante todo o curso e complementará as outras unidades/categorías. Aquí atoparemos actividades relacionadas coas linguaxes coma medio de comunicación (assembleas, buscas de información, uso de medios dixitais) de expresión (conciencia fonolóxica, emprego de diferentes soportes) e de relación social (pautas de convivencia, autoregulación emocional...).	40	X	X	X
2	Coñézome / Así son eu/ Mocos e Tose	Terán cabida nesta unidade todas as actividades que realizaremos de presentación de novos integrantes da clase, de dinámicas de cohesión de grupo, elaboración das normas da clase en gran grupo, rutinas... e todo aquilo que se repito ao longo do curso para favorecer as aprendizaxes máis básicas e elementais por parte do alumnado.	40	X		
3	Arte-llando...	Nesta categoría poderemos encadrar proxectos onde a alumna ou alumno parta do autoconecemento. Poderemos levar a a cabo proxectos relacionadas co corpo humano, as súas funcións, singularidades, diversidade persoal, igualdade de xénero, coñecemento e expresión de emocións... Levaremos a cabo propostas centradas no coñecemento de vocabulario relacionado coas emocións así como a expresión de sentimentos. Iniciaremos ao alumnado na descrições de persoas, xogos de palabras e rimas...	40	X		
		Nesta categoría incluiremos os proxectos adicados ao coñecemento e expresión de diferentes manifestacións artísticas, en calquera das linguaxes disponibles para o noso alumnado. As diferentes linguaxes (oral, escrita, corporal, musical, plástica, e audiovisual) cobrarán gran importancia nos proxectos dentro desta categoría, así como as transferencias entre eles.				

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
4	Xeitos de vivir.	Nesta categoría encadramos proxectos adicados a coñecer un momento da historia, xa sexa presente, pasado ou futuro, un pobo, cultura ou grupo social concreto, persoas históricas, así como profesións... Levaranse a cabo propostas centradas en pequenas búsquedas de información, recopilación e comunicación da mesma, elaboración de sinxelos materiais de difusión empregando diferentes linguaxes...	40		X	
5	O mundo vexetal.	Nesta categoría traballaremos proxectos relacionados co mundo vexetal, xa sexa a través do coñecemento dos principais elementos da natureza, traballando na horta, descubrinto aspectos da agricultura... As actividades que primarán nesta categoría serán de adquisición de novo vocabulario, descrición dos pasos para levar a cabo diferentes accións, a descrición de procesos e fenómenos naturais...	40		X	
6	O mundo animal.	Nesta categoría incluímos os proxectos adicados a un animal ou a un conxunto deles, a unha especie, a un contexto ou hábitat, a súa relación cos seres humanos... As actividades que primarán nesta categoría serán de adquisición de novo vocabulario, descrición de animais segundo as súas características singulares, así como a descrición do seu hábitat, elaboración de presentacións sinxelas para presentar información...	40			X
7	Onde eu vivo: De paseo por Compostela	Nesta categoría poderemos levar a cabo proxectos relacionados coa contorna do alumnado, tanto a máis próxima, coma a relación que poida ter con outras. Tamén o traballo relacionado coa cultura, o patrimonio, as expresións culturais e máis aspectos relacionados. Primarán as actividades de consulta de fontes de información, adaptadas a súa idade, sobre diferentes temas para poder coñecer diferentes aspectos que poder difundir a través de diferentes producións en ambas linguas oficiais.	40			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Aprendizaxe continua: As viaxes	40

Crterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Participar de maneira activa e axustada, espontánea e respectuosa coas diferenzas individuais en situacións comunicativas de diverso tipo.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo...)	TI
CA2.1 - Participar en situacións de uso de diferentes linguas mostrando interese, curiosidade e respecto pola diversidade de perfís lingüísticos.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo...) en diferentes linguas	
CA2.2 - Participar en diferentes situacións de uso das dúas linguas cooficiais recoñecendo a importancia de ambas as dúas para fomentar a riqueza cultural da nosa comunidade.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo...) en diferentes linguas	
CA2.5 - Relacionarse coas demais persoas a través da fala empregando as expresións de convencións sociais básicas que regulan as relacións interpersoais.	"Coñece as expresións de convencións sociais básicas e empregaas no intercambio comunicativo usando unha linguaxe respectuosa coas demais persoas.	
CA2.6 - Relacionarse con normalidade a través da fala na pluralidade lingüística e cultural da súa contorna, manifestando interese por outras linguas, etnias e culturas.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo...) en diferentes linguas	
CA2.7 - Participar en interaccións comunicativas en lingua estranxeira relacionadas con rutinas e situacións cotiás.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo...) en diferentes linguas	
CA3.1 - Percibir, identificar e discriminar sons da lingua aumentando o seu repertorio comunicativo e adquirindo progresivamente unha maior precisión.	Participa nas actividades e xogos de conciencia fonolóxica recoñecendo os diferentes sons da lingua e asóciaos con letras, sílabas e palabras.	
CA3.2 - Interpretar de forma eficaz as mensaxes e as intencións comunicativas dos demais.	Comprende as mensaxes emitidas por outras persoas.	
CA3.4 - Utilizar a linguaxe oral como instrumento regulador da acción nas interaccións cos demais con seguridade e confianza.	Emprega a linguaxe para expoñer aos demais as súas necesidades e desexos	
CA3.5 - Evocar e expresar espontaneamente ideas a través do relato oral.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo...)	
CA4.3 - Desenvolver as habilidades grafomotrices do alumnado progresando no control e precisión.	É quen de realizar grafismos libres e/ou suxeridos.	
CA5.2 - Recorrer á biblioteca como fonte de información e gozo e banco de recursos, respectando as súas normas de uso.	Visita o recuncho da biblioteca de maneira voluntaria, respectando as normas de uso	
CA5.3 - Gozar compartindo a escoita e a lectura de textos literarios.	Escoita con atención a lectura de textos literarios e goza compartindo ese momento coas compañeiras e compañeiros.	
CA5.4 - Participar en actividades de aproximación á literatura infantil, tanto de carácter individual coma en contextos dialóxicos e participativos, descubriendo, explorando e apreciando a beleza da linguaxe literaria.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo tras a escoita o lectura dun texto literario.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA6.1 - Percibir, identificar e discriminar sons.	Participa nas actividades e xogos de conciencia fonolóxica amosando capacidade para percibir sons.	
CA9.4 - Coñecer e aplicar as normas básicas de uso das ferramentas tecnolóxicas: tempos de utilización, contextos e momentos de uso, tipo de aplicacións, contidos axeitados.	Coñece, acepta e respecta as normas básicas de uso das ferramentas tecnolóxicas.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Comunicación interpersonal: empatía e asertividade. - Convencións sociais do intercambio lingüístico en situacións comunicativas que potencien o respecto e a igualdade: atención, escoita activa, quendas de diálogo e alternancia. - Ampliación do repertorio lingüístico individual. - Emprego de fórmulas ou expresións que responden ás súas necesidades ou intereses. - Uso do vocabulario das dúas linguas cooficiais. - Aproximación á lingua estranxeira. Elementos para unha comunicación funcional básica. - Fórmulas e expresións de convencións sociais básicas que regulan as relacións interpersoais. - Utilización da linguaxe oral en situacións cotiás e as súas funcións: conversacións, xogos de interacción social e expresión de vivencias. - Escoita e comprensión de lecturas en voz alta nas dúas linguas cooficiais, como fonte de pracer e aprendizaxe compartida. - Interpretación da intención comunicativa das mensaxes. - Discriminación auditiva e conciencia fonolóxica. - Uso progresivo de léxico variado, aumentando a precisión na procura dunha maior estruturación das súas frases. - Identificación dos usos sociais e das funcións da lectura e da escritura: comunicativa, representativa e lúdico-creativa. - Dominio progresivo do trazo a través da grafomotricidade como medio de expresión e comunicación. - Identificación e representación de palabras e frases escritas moi significativas e usuais. - Interese pola produción de mensaxes empregando a lingua escrita en situacións contextualizadas. - Establecemento de vínculos afectivos e lúdicos cos textos literarios. - Conversacións e diálogos ao redor de textos literarios libres de prexuízos e estereotipos sexistas. - A biblioteca de centro e de aula como recurso de aproximación á literatura. - Escoita atenta de narracións e instrucións lidas por outras persoas. - Discriminación de sons e identificación da fonte sonora. - Exploración das posibilidades sonoras, expresivas e creativas da voz e do corpo.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Utilización de sons para a interpretación e a creación musical. - Achegamento a propostas musicais en distintos formatos: escoitar, cantar, bailar e tocar. - Aprecio da escoita musical como fonte de gozo. - Respecto polas producións alleas. - Identificación das funcións da linguaxe musical: comunicativa, representativa e lúdico-creativa. - Aproximación ao uso de aplicacións e ferramentas dixitais con distintos fins: creación, comunicación, aprendizaxe e gozo. - Uso saudable e responsable das tecnoloxías dixitais. - Aproximación ao uso de ferramentas dixitais en procesos creativos. - Función educativa dos dispositivos e elementos tecnolóxicos da súa contorna.

UD	Título da UD	Duración
2	Coñézome / Así son eu/ Mocos e Tose	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA3.6 - Expresar oralmente mensaxes facendo transferencias doutras linguaxes (musical, plástica, gráfica, escrita e corporal) e indagando nas posibilidades comunicativas que ofrece a combinación delas.	É quen de expresarse oralmente, empregando palabras, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	TI
CA7.5 - Valorar as producións dos demais de forma crítica, respectuosa e empática.	Fai achegas sobre producións dos demais de xeito respetuoso.	
CA8.1 - Explorar as posibilidades expresivas do corpo a través da dramatización e da danza.	Participa en actividades de danza e dramatización movendo o corpo de xeito libre e dirixido	
CA8.2 - Axustar harmonicamente o seu movemento ao dos demais e ao espazo como forma de expresión corporal libre, manifestando interese e iniciativa.	Participa en actividades de expresión corporal libre individuais e colectivas.	
CA8.4 - Interpretar corporalmente mensaxes expresadas noutras linguaxes (musical, plástica, gráfica, escrita e oral) e indagar nas posibilidades expresivas que ofrecen as transferencias entre elas.	É capaz de expresarse corporalmente, empregando o corpo e o movemento, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Utilización da linguaxe oral en situacións cotiás e as súas funcións: conversacións, xogos de interacción social e expresión de vivencias. - Escoita e comprensión de lecturas en voz alta nas dúas linguas cooficiais, como fonte de pracer e aprendizaxe compartida.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Discriminación auditiva e conciencia fonolóxica. - Uso progresivo de léxico variado, aumentando a precisión na procura dunha maior estruturación das súas frases. - Respecto cara ás producións alleas. - Exploración das posibilidades expresivas e comunicativas do propio corpo (cara, postura, ton, xestos) en actividades individuais e grupais libres de prexuízos e estereotipos sexistas. - Aproximación aos xogos de expresión corporal e dramática. - Uso do baile e da danza como medios de expresión. - Respecto cara ás producións alleas. - Vivencia do xesto e do movemento como recursos corporais para a expresión, a comunicación e o intercambio afectivo.

UD	Título da UD	Duración
3	Arte-llando...	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.3 - Expresar emocións, ideas e pensamentos a través de manifestacións artísticas e culturais, gozando do proceso creativo.	Realiza creacións artísticas onde reflexa a súa imaxinación.	TI
CA5.5 - Expresar gustos, preferencias e opinións sobre distintas manifestacións artísticas, explicando as emocións que produce o seu gozo.	Expresa a súa opinión de xeito guiado sobre unha manifestación artístico nunha situación de intercambio comunicativo.	
CA6.4 - Expresar emocións, ideas e pensamentos a través de manifestacións artísticas e culturais, gozando do proceso creativo.	Realiza creacións artísticas e culturais onde reflexa a súa imaxinación.	
CA6.6 - Interpretar musicalmente mensaxes expresadas noutras linguaxes (oral, plástica, gráfica, escrita e corporal), indagando nas posibilidades expresivas que ofrecen as transferencias entre elas.	É quen de expresarse musicalmente, empregando a voz e instrumentos musicais, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	
CA7.1 - Interpretar as mensaxes transmitidas mediante representacións ou manifestacións artísticas, tamén en formato dixital, recoñecendo a intencionalidade do emisor e mostrando unha actitude curiosa e responsable.	Comparte de xeito guiado a súa interpretación de representacións ou manifestacións artísticas.	
CA7.2 - Elaborar creacións plásticas explorando e utilizando diferentes materiais e técnicas e participando activamente no traballo en grupo.	Realiza creacións plásticas empregando diferentes materiais e técnicas con interese	
CA7.3 - Expresar emocións, ideas e pensamentos a través de manifestacións plásticas, artísticas e culturais, gozando do proceso creativo.	Realiza creacións plásticas onde reflexa a súa imaxinación, ideas e emocións.	
CA7.4 - Expresar gustos, preferencias e opinións sobre distintas manifestacións artísticas, explicando as emocións que produce o seu gozo.	Expresa a súa opinión de xeito guiado sobre unha manifestación artístico nunha situación de intercambio comunicativo.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA7.6 - Elaborar creacións plásticas a partir de mensaxes expresadas noutras linguaxes (musical, oral, gráfico, escrito e corporal) e indagar nas posibilidades expresivas que ofrecen as transferencias entre eles.	Realiza obras plásticas, empregando diferentes técnicas e materiais, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	
CA8.3 - Valorar as producións dos demais de forma crítica, respectuosa e empática.	Fai achegas de xeito guiado sobre as interpretacións dos demais de xeito respetuoso.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Repertorio comunicativo e elementos da comunicación non verbal. - Establecemento de vínculos afectivos e lúdicos cos textos literarios. - Conversacións e diálogos ao redor de textos literarios libres de prexuízos e estereotipos sexistas. - A biblioteca de centro e de aula como recurso de aproximación á literatura. - escoita atenta de narracións e instrucións lidas por outras persoas. - Discriminación de sons e identificación da fonte sonora. - Exploración das posibilidades sonoras, expresivas e creativas da voz e do corpo. - Descubrimento das propiedades sonoras dos obxectos cotiáns da súa contorna e dos instrumentos. - Utilización de sons para a interpretación e a creación musical. - Achegamento a propostas musicais en distintos formatos: escoitar, cantar, bailar e tocar. - O código musical: o son, o silencio e as súas calidades. - Recoñecemento da intención expresiva nas producións musicais e/ou sonoras. - Aprecio da escoita musical como fonte de gozo. - Respecto polas producións alleas. - Identificación das funcións da linguaxe musical: comunicativa, representativa e lúdico-creativa. - Exploración das posibilidades plásticas e creativas de distintos materiais específicos e inespecíficos. - Aproximación aos elementos básicos da expresión plástica, técnicas e procedementos. - Intención expresiva de producións plásticas e pictóricas. - Respecto cara ás producións alleas. - Planificación da acción en producións plásticas. - Achegamento a diferentes formatos e soportes de expresión plásticos e visuais. - Exploración das posibilidades expresivas e comunicativas do propio corpo (cara, postura, ton, xestos) en actividades individuais e grupais libres de prexuízos e estereotipos sexistas. - Aproximación aos xogos de expresión corporal e dramática.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Uso do baile e da danza como medios de expresión. - Respecto cara ás producións alleas. - Vivencia do xesto e do movemento como recursos corporais para a expresión, a comunicación e o intercambio afectivo.

UD	Título da UD	Duración
4	Xeitos de vivir.	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA4.1 - Mostrar interese por comunicarse a través de códigos escritos, convencionais ou non, valorando a súa función comunicativa.	Participa con interese en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	TI
CA4.2 - Identificar algunha das características textuais e paratextuais mediante a indagación acompañada en textos de uso social libres de todo tipo de prexuízos e estereotipos.	Participa con interese en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	
CA4.4 - Producir diferentes textos individualmente ou en grupo, con escritura convencional ou non, con propósitos e intencións diferentes: recoller e transmitir información, gozo.	Participa en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	
CA8.3 - Valorar as producións dos demais de forma crítica, respectuosa e empática.	Fai achegas de xeito guiado sobre as interpretacións dos demais de xeito respetuoso.	
CA9.1 - Interactuar de maneira virtual familiarizándose co uso de diferentes medios e ferramentas dixitais.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións virtuais de intercambio comunicativo.	
CA9.3 - Expresarse de maneira creativa utilizando diversas ferramentas ou aplicacións dixitais intuitivas e visuais para expresarse de maneira creativa.	Participa en actividades de creación con ferramentas dixitais para crear, con axuda, produtos propios e creativos.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Identificación dos usos sociais e das funcións da lectura e da escritura: comunicativa, representativa e lúdico-creativa. - Diferenciación entre as formas escritas e outras formas de expresión gráfica. - Exploración das propiedades do sistema de escritura: hipóteses cuantitativas e cualitativas. Aproximación ao código escrito desde as escrituras indeterminadas. - Dominio progresivo do trazo a través da grafomotricidade como medio de expresión e comunicación. - Identificación e representación de palabras e frases escritas moi significativas e usuais. - Interese pola produción de mensaxes empregando a lingua escrita en situacións contextualizadas.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Respecto cara ás producións alleas. - Aproximación ao uso de aplicacións e ferramentas dixitais con distintos fins: creación, comunicación, aprendizaxe e gozo. - Uso saudable e responsable das tecnoloxías dixitais. - Aproximación ao uso de ferramentas dixitais en procesos creativos. - Lectura e interpretación crítica de imaxes e información recibida a través de medios dixitais. - Función educativa dos dispositivos e elementos tecnolóxicos da súa contorna.

UD	Título da UD	Duración
5	O mundo vexetal.	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA2.3 - Descubrir e utilizar o vocabulario propio das linguas cooficiais mostrando interese polo seu uso.	Recoñece e comprende algunha palabra en ambas linguas oficiais.	TI
CA3.3 - Facer un uso funcional da linguaxe oral aumentando o seu repertorio lingüístico e construíndo progresivamente un discurso máis eficaz, organizado e coherente en contextos formais e informais.	Emprega a linguaxe oral de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (asambleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo)	
CA4.4 - Producir diferentes textos individualmente ou en grupo, con escritura convencional ou non, con propósitos e intencións diferentes: recoller e transmitir información, gozo	Participa en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	
CA4.5 - Elaborar de forma escrita mensaxes expresadas noutras linguaxes (musical, plástica, gráfica, corporal e oral), indagando nas posibilidades comunicativas que ofrecen as transferencias entre elas.	É capaz de expresarse de xeito escrito, empregando signos e palabras coñecidas, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	
CA5.1 - Identificar algunha das características textuais e paratextuais mediante a indagación acompañada en textos de uso social libres de todo tipo de prexuízos e estereotipos.	É quen de identificar e diferenciar palabras segundo as súas características	
CA8.3 - Valorar as producións dos demais de forma crítica, respectuosa e empática.	Fai achegas de xeito guiado sobre as interpretacións dos demais de xeito respetuoso.	
CA9.3 - Expresarse de maneira creativa utilizando diversas ferramentas ou aplicacións dixitais intuitivas e visuais para expresarse de maneira creativa.	Participa en actividades de creación con ferramentas dixitais para crear, con axuda, produtos propios e creativos.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

Contidos

- Ampliación do repertorio lingüístico individual.
- Emprego de fórmulas ou expresións que responden ás súas necesidades ou intereses.
- Uso do vocabulario das dúas linguas cooficiais.
- Aproximación á lingua estranxeira. Elementos para unha comunicación funcional básica.
- Utilización da linguaxe oral en situacións cotiás e as súas funcións: conversacións, xogos de interacción social e expresión de vivencias.
- Creación de textos ou enunciados orais formais e informais.
- escoita e comprensión de lecturas en voz alta nas dúas linguas cooficiais, como fonte de pracer e aprendizaxe compartida.
- Verbalización da secuencia de accións nunha actividade planificada.
- Discriminación auditiva e conciencia fonolóxica.
- Uso progresivo de léxico variado, aumentando a precisión na procura dunha maior estruturación das súas frases.
- Identificación dos usos sociais e das funcións da lectura e da escritura: comunicativa, representativa e lúdico-creativa.
- Creación de textos escritos en diferentes soportes. Outros códigos de representación gráfica: imaxes, símbolos, números.
- Dominio progresivo do trazo a través da grafomotricidade como medio de expresión e comunicación.
- Identificación e representación de palabras e frases escritas moi significativas e usuais.
- Interese pola produción de mensaxes empregando a lingua escrita en situacións contextualizadas.
- Os contos tradicionais como elemento transmisor de cultura e xerador de debates con relación a estereotipos de xénero.
- Establecemento de vínculos afectivos e lúdicos cos textos literarios.
- Conversacións e diálogos ao redor de textos literarios libres de prexuízos e estereotipos sexistas.
- A biblioteca de centro e de aula como recurso de aproximación á literatura.
- escoita atenta de narracións e instrucións lidas por outras persoas.
- Respecto cara ás producións alleas.
- Aproximación ao uso de aplicacións e ferramentas dixitais con distintos fins: creación, comunicación, aprendizaxe e gozo.
- Uso saudable e responsable das tecnoloxías dixitais.
- Aproximación ao uso de ferramentas dixitais en procesos creativos.
- Lectura e interpretación crítica de imaxes e información recibida a través de medios dixitais.
- Función educativa dos dispositivos e elementos tecnolóxicos da súa contorna.

UD	Título da UD	Duración
6	O mundo animal.	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA2.3 - Descubrir e utilizar o vocabulario propio das linguas cooficiais mostrando interese polo seu uso.	Recoñece e comprende algunha palabra en ambas linguas oficiais.	TI
CA3.3 - Facer un uso funcional da linguaxe oral aumentando o seu repertorio lingüístico e construíndo progresivamente un discurso máis eficaz, organizado e coherente en contextos formais e informais.	Emprega a linguaxe oral de xeito guiado nas situacións de intercambio comunicativo (assembleas, círculos dialóxicos, dinámicas de grupo, etc.)	
CA4.4 - Producir diferentes textos individualmente ou en grupo, con escritura convencional ou non, con propósitos e intencións diferentes: recoller e transmitir información, gozo, etc.	Participa en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	
CA4.5 - Elaborar de forma escrita mensaxes expresadas noutras linguaxes (musical, plástica, gráfica, corporal e oral), indagando nas posibilidades comunicativas que ofrecen as transferencias entre elas.	É capaz de expresarse de xeito escrito, empregando signos e palabras coñecidas, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	
CA5.1 - Identificar algunha das características textuais e paratextuais mediante a indagación acompañada en textos de uso social libres de todo tipo de prexuízos e estereotipos.	É capaz de expresarse de xeito escrito, empregando signos e palabras coñecidas, a partir de creacións feitas noutras linguaxes.	
CA6.2 - Interpretar propostas dramáticas e musicais utilizando e explorando diferentes instrumentos, recursos ou técnicas.	Participa en actividades dramáticas e musicais utilizando instrumentos, recursos e técnicas.	
CA7.5 - Valorar as producións dos demais de forma crítica, respectuosa e empática.	Fai achegas sobre producións dos demais de xeito respetuoso.	
CA9.3 - Expresarse de maneira creativa utilizando diversas ferramentas ou aplicacións dixitais intuitivas e visuais para expresarse de maneira creativa.	Participa en actividades de creación con ferramentas dixitais para crear, con axuda, produtos propios e creativos.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Ampliación do repertorio lingüístico individual. - Emprego de fórmulas ou expresións que responden ás súas necesidades ou intereses. - Uso do vocabulario das dúas linguas cooficiais. - Aproximación á lingua estranxeira. Elementos para unha comunicación funcional básica. - Utilización da linguaxe oral en situacións cotiás e as súas funcións: conversacións, xogos de interacción social e expresión de vivencias. - Creación de textos ou enunciados orais formais e informais.

Contidos

- escoita e comprensión de lecturas en voz alta nas dúas linguas cooficiais, como fonte de pracer e aprendizaxe compartida.
- Verbalización da secuencia de accións nunha actividade planificada.
- Discriminación auditiva e conciencia fonolóxica.
- Uso progresivo de léxico variado, aumentando a precisión na procura dunha maior estruturación das súas frases.
- Identificación dos usos sociais e das funcións da lectura e da escritura: comunicativa, representativa e lúdico-creativa.
- Creación de textos escritos en diferentes soportes. Outros códigos de representación gráfica: imaxes, símbolos, números.
- Dominio progresivo do trazo a través da grafomotricidade como medio de expresión e comunicación.
- Identificación e representación de palabras e frases escritas moi significativas e usuais.
- Interese pola produción de mensaxes empregando a lingua escrita en situacións contextualizadas.
- Os contos tradicionais como elemento transmisor de cultura e xerador de debates con relación a estereotipos de xénero.
- Establecemento de vínculos afectivos e lúdicos cos textos literarios.
- Conversacións e diálogos ao redor de textos literarios libres de prexuízos e estereotipos sexistas.
- A biblioteca de centro e de aula como recurso de aproximación á literatura.
- escoita atenta de narracións e instrucións lidas por outras persoas.
- Discriminación de sons e identificación da fonte sonora.
- Exploración das posibilidades sonoras, expresivas e creativas da voz e do corpo.
- Utilización de sons para a interpretación e a creación musical.
- Achegamento a propostas musicais en distintos formatos: escoitar, cantar, bailar e tocar.
- Aprecio da escoita musical como fonte de gozo.
- Respecto polas producións alleas.
- Identificación das funcións da linguaxe musical: comunicativa, representativa e lúdico-creativa.
- Respecto cara ás producións alleas.
- Aproximación ao uso de aplicacións e ferramentas dixitais con distintos fins: creación, comunicación, aprendizaxe e gozo.
- Uso saudable e responsable das tecnoloxías dixitais.
- Aproximación ao uso de ferramentas dixitais en procesos creativos.
- Lectura e interpretación crítica de imaxes e información recibida a través de medios dixitais.
- Función educativa dos dispositivos e elementos tecnolóxicos da súa contorna.

UD	Título da UD	Duración
7	Onde eu vivo: De paseo por Compostela	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.2 - Interpretar as mensaxes transmitidas mediante representacións ou manifestacións artísticas, tamén en formato dixital, recoñecendo a intencionalidade do emisor e mostrando unha actitude curiosa e responsable.	Comparte de xeito guiado a súa interpretación de representacións ou manifestacións artísticas.	TI
CA1.3 - Expresar emocións, ideas e pensamentos a través de manifestacións artísticas e culturais, gozando do proceso creativo.	Realiza creacións artísticas onde reflexa a súa imaxinación.	
CA2.4 - Valorar positivamente as particularidades lingüísticas da contorna próxima.	Recoñece e emprega algunha particularidade lingüística da contorna próxima.	
CA4.1 - Mostrar interese por comunicarse a través de códigos escritos, convencionais ou non, valorando a súa función comunicativa.	Participa con interese en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	
CA4.2 - Identificar algunha das características textuais e paratextuais mediante a indagación acompañada en textos de uso social libres de todo tipo de prexuízos e estereotipos.	É quen de identificar e diferenciar palabras segundo as súas características	
CA4.4 - Producir diferentes textos individualmente ou en grupo, con escritura convencional ou non, con propósitos e intencións diferentes: recoller e transmitir información, gozo	Participa en actividades onde se emprega a lingua escrita para transmitir mensaxes e información de xeito guiado.	
CA5.1 - Identificar algunha das características textuais e paratextuais mediante a indagación acompañada en textos de uso social libres de todo tipo de prexuízos e estereotipos.	É quen de identificar e diferenciar palabras segundo as súas características	
CA5.5 - Expresar gustos, preferencias e opinións sobre distintas manifestacións artísticas, explicando as emocións que produce o seu gozo.	Expresa a súa opinión de xeito guiado sobre unha manifestación artístico nunha situación de intercambio comunicativo.	
CA6.2 - Interpretar propostas dramáticas e musicais utilizando e explorando diferentes instrumentos, recursos ou técnicas.	Participa en actividades dramáticas e musicais utilizando instrumentos, recursos e técnicas.	
CA6.3 - Valorar as producións dos demais de forma crítica, respectuosa e empática.	Fai achegas sobre producións dos demais de xeito respetuoso.	
CA6.4 - Expresar emocións, ideas e pensamentos a través de manifestacións artísticas e culturais, gozando do proceso creativo.	Realiza creacións artísticas onde reflexa a súa imaxinación.	
CA6.5 - Expresar gustos, preferencias e opinións sobre distintas manifestacións artísticas, explicando as emocións que produce o seu gozo.	Expresa a súa opinión de xeito guiado sobre unha manifestación artístico nunha situación de intercambio comunicativo.	
CA7.4 - Expresar gustos, preferencias e opinións sobre distintas manifestacións artísticas, explicando as emocións que produce o seu gozo.	Expresa a súa opinión de xeito guiado sobre unha manifestación artístico nunha situación de intercambio comunicativo.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA9.1 - Interactuar de maneira virtual familiarizándose co uso de diferentes medios e ferramentas dixitais.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións virtuais de intercambio comunicativo.	
CA9.2 - Interpretar as mensaxes transmitidas mediante representacións ou manifestacións artísticas, ou en formato dixital, recoñecendo a intencionalidade do emisor e mostrando unha actitude curiosa e responsable.	Fai algunha aportación de xeito guiado nas situacións virtuais de intercambio comunicativo.	
CA9.3 - Expresarse de maneira creativa utilizando diversas ferramentas ou aplicacións dixitais intuitivas e visuais para expresarse de maneira creativa.	Participa en actividades de creación con ferramentas dixitais para crear, con axuda, produtos propios e creativos.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Comunicación interpersonal: empatía e asertividade. - Convencións sociais do intercambio lingüístico en situacións comunicativas que potencien o respecto e a igualdade: atención, escoita activa, quendas de diálogo e alternancia. - Ampliación do repertorio lingüístico individual. - Achegamento á realidade lingüística da contorna. Fórmulas ou expresións que responden ás súas necesidades ou intereses. - A lingua galega como parte da identidade da nosa comunidade autónoma. - Emprego de fórmulas ou expresións que responden ás súas necesidades ou intereses. - Uso do vocabulario das dúas linguas cooficiais. - Recoñecemento das particularidades lingüísticas da contorna máis próxima. - Aproximación á lingua estranxeira. Elementos para unha comunicación funcional básica. - Intención comunicativa e achegamento ás principais características textuais e paratextuais. Primeiras hipóteses para a interpretación e a comprensión. - Identificación dos usos sociais e das funcións da lectura e da escritura: comunicativa, representativa e lúdico-creativa. - Exploración das propiedades do sistema de escritura: hipóteses cuantitativas e cualitativas. Aproximación ao código escrito desde as escrituras indeterminadas. - Dominio progresivo do trazo a través da grafomotricidade como medio de expresión e comunicación. - Identificación e representación de palabras e frases escritas moi significativas e usuais. - Interese pola produción de mensaxes empregando a lingua escrita en situacións contextualizadas. - Achegamento a textos literarios orais e escritos con contido libre de prexuízos, co fin de contribuír a desenvolver valores sobre cultura de paz, dereitos da nena e do neno, igualdade de xénero e diversidade funcional étnico-cultural. - Os contos tradicionais como elemento transmisor de cultura e xerador de debates con relación a estereotipos de xénero. - Memorización e recitado de textos literarios.

Contidos

- Establecemento de vínculos afectivos e lúdicos cos textos literarios.
- Conversacións e diálogos ao redor de textos literarios libres de prexuízos e estereotipos sexistas.
- A biblioteca de centro e de aula como recurso de aproximación á literatura.
- escoita atenta de narracións e instrucións lidas por outras persoas.
- Discriminación de sons e identificación da fonte sonora.
- Exploración das posibilidades sonoras, expresivas e creativas da voz e do corpo.
- Utilización de sons para a interpretación e a creación musical.
- Achegamento a propostas musicais en distintos formatos: escoitar, cantar, bailar e tocar.
- Recoñecemento da intención expresiva nas producións musicais e/ou sonoras.
- Aprecio da escoita musical como fonte de gozo.
- Respecto polas producións alleas.
- Identificación das funcións da linguaxe musical: comunicativa, representativa e lúdico-creativa.
- Aproximación aos elementos básicos da expresión plástica, técnicas e procedementos.
- Intención expresiva de producións plásticas e pictóricas.
- Aproximación ao uso de aplicacións e ferramentas dixitais con distintos fins: creación, comunicación, aprendizaxe e gozo.
- Uso saudable e responsable das tecnoloxías dixitais.
- Aproximación ao uso de ferramentas dixitais en procesos creativos.
- Lectura e interpretación crítica de imaxes e información recibida a través de medios dixitais.
- Función educativa dos dispositivos e elementos tecnolóxicos da súa contorna.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Na área que nos atopamos (CRR) sempre deberemos ter en conta a concepción positiva da infancia ao respecto das súas múltiples potencialidades comunicativas, e como aula e escola deberemos dar resposta creando as condicións para que as diferentes linguaxes se desenvolvan plenamente, sen considerar a ningunha por enriba das demais. Teremos sempre en consideración o deseño de situacións de aprendizaxe relativas aos intereses das nenas e dos nenos que respecten a necesaria transferencia dunhas linguaxes a outras, combinando as diferentes técnicas, recursos e materiais propios de cada unha para un mellor autoconhecimento e comprensión da realidade. O emprego de diferentes linguas, con especial énfase nas da súa contorna, incorporadas ás rutinas cotiás xogos ou cancións que permitan a inmersión con naturalidade nos distintos códigos lingüísticos do mundo global que os rodea.

Dentro da metodoloxía deste programación destacamos:

- A concepción de unidades didácticas coma proxectos nos que se intentará resolver un problema ou facer un produto social relevante. En todas as unidades, menos na primeira, haberá que levar a cabo actividades de pequenas investigacións e búsqueda de información, deseñar os pasos para chegar á meta definida, difundir o resultado e levar a cabo unha avaliación do proceso.
- Basearase nas experiencias, nas actividades e no xogo, nun ambiente de afecto e confianza para potenciar a

autoestima e a integración social e, como xa dixemos, de xeito globalizado, respectando os diferentes ritmos tanto do alumnado como das actividades, xogos e descansos, de modo que os horarios estean ao servizo da metodoloxía.

- Ao longo das actividades empregaremos dinámicas individuais, de parella, grupos ou equipos (fomentando o traballo colaborativo e cooperativo) e de gran grupo, tamén intergrupos.

- Deben estar moi presentes no deseño das actividades os principios do Deseño Universal de Aprendizaxe, ofertando dentro dunha mesma actividade, diferentes maneiras de acceder a información, diferentes xeitos de expresarse, e diferentes maneiras de motivar ao alumnado.

- Para conseguir máis significativade nas aprendizaxes do alumnado empregaremos estratexias que axuden a conseguilo seguindo os principios básicos da neuroeducación no que di que o alumnado ten que sentir interese polo tema para activar as súas conexións neuronais. Isto irá acompañado de actividades que faciliten a capacidade de aprender do noso alumnado tales como a experimentación, a aprendizaxe por descubrimento, rutinas de pensamento, esquemas visuais...

- Nesta programación empregárase un enfoque activo á hora de deseñar as actividades, buscando sempre que as persoas alumnas sexan as protagonistas activas das súas aprendizaxes. Ofreceranse sempre actividades onde se desenvolvan diferentes tipos de habilidades e capacidades que potencien as intelixencias múltiples e fortalezas de cada alumna e cada alumno. Para acadalo empregaremos unha organización espacial acorde que permita levar a cabo diferentes propostas á vez e que o alumnado teña variedade para realizar. Destacarán os recunchos, talleres, visitas de especialistas, familiares, saídas relacionadas co proxecto ao patio, á contorna... Deste xeito será a propia metodoloxía un mecanismo de detección, prevención e apoio nas necesidades educativas puntuais ou permanentes (NEAES).

- O traballo con ferramentas tecnolóxicas estará sempre orientado cara o emprego destas como xeradoras de contidos e non transmisoras pasivas de información. O alumno iniciárase no seu emprego de forma transversal pero sempre dende unha maneira responsable, respectando os tempos de uso, minimizando a exposición ás pantallas e empregando recursos acordes a súa idade e estado madurativo.

Os principios que guían a nosa actuación serán:

- 1 . Principio de actividade (traballo por recunchos, obradoiros, proxectos.)
- 2 . Principio de vivenciación (no día a día e en calquera circunstancia)
- 3 . Principio lúdico (o xogo como factor que permite a estimulación do desenvolvemento intelectual do neno e da nena, facilitando procesos cognitivos básicos como a percepción, a atención e a memoria, e promovendo a motivación). Ademais, porque nesta etapa o simbolismo do xogo da moita información á mestra das vivencias e relación do seu alumnado.
- 4 . Principio de globalización. Esta metodoloxía permite ao alumnado observar, analizar , interpretar e descubrir o mundo.
- 5 . Principio de creatividade. Ser creativo e ter capacidade resolutiva é fundamental para o desenvolvemento persoal e social .
- 6 . Principio de individualización. Concebir a cada nena, a cada neno, como un ser único e irrepitible, cas súas características intrínsecas, habilidades e carencias. E a resposta educativa a cada un terá en conta isto.
- 7 . Principio de socialización. A tarefa é conxunta entre familia, escola e, por suposto, a sociedade. A comunicación entre familia e escola é vital para colaborar na percepción do progreso do neno/a.
- 8 . Principio de personalización ou dirixida, co fin de sacar o mellor partido persoal de cada alumno
- 9 . Principio de normalización. Refírese sobre todo ás dificultades de aprendizaxe, máis ca inclusión é a normalización, o feito de que a escola dé resposta cos seus recursos materiais e humanos para atender as NEAEs dentro dun ambiente normalizado, sen etiquetas, que permita ao resto dos nenos ser persoas solidarias cos demais.

A) OS PROXECTOS

Nesta aula de 4 anos imos traballar por puntos de interese e proxectos. Os puntos de interese suxeridos adoitan ser o modo máis fácil dunha aproximación da mestra titora cara as características cognitivas e psicossocioafectivas .

Obxectivos nos proxectos e puntos de interese :

- Favorecer nos nenos/as o desenvolvemento dunha personalidade autónoma, participativa e creativa, capaz de disfrutar, de elixir e de tomar decisións.
- Facer ao alumnado protagonista do proceso de aprendizaxe, facilitando a participación de todos e todas na elección e realización de actividades, na toma de decisións na aula, etc.
- Impulsar a exploración e comprensión do mundo que os/as rodea, accionando sobre os obxectos e espazos.
- Posibilitar a construción de aprendizaxes significativas e duradeiras, partindo dos seus intereses e necesidades.
- Estimular a capacidade de observación en xeral, posibilitando a expresión dos seus sentimentos e pensamentos a través das súas manifestacións e producións artísticas.

O proceso a seguir para preparar os proxectos constará dos pasos seguintes:

- Presentación do proxecto/ punto de interese.
- Valoración. Nunha primeira asemblea, determinaranse os aspectos xa coñecidos polo alumnado

(coñecementosprevios), e recolleranse todas as preguntas ás que se queira dar resposta ao longo do desenvolvemento do proxecto.

- Determinación de obxectivos que expresen as metas máis importantes a acadar.
- Selección e organización de contidos.
- Programación de actividades. Teranse en conta actividades dos tipos seguintes: previas, iniciais, xerais, psicomotrices e sensoriais, emocionais, matemático-vivenciais, plásticas, artístico expresivas e musicais, naturais e experienciais, de linguaxe oral e escrita e representativa, de lóxica- matemática, de recapitulación e de autoavaliación dos coñecementos adquiridos, funcións executivas, psicosociais,
- Elaboración dun listado de distintos recursos educativos relacionados co tema a tratar: cancións, audicións, poesías, adiviñas, libros de consulta, libros de contos, xogos, obras de arte...
- Habilitación dun espazo na aula para organizar a información e material recollido e adaptación dos recunchos habituais para incluír actividades relacionadas co proxecto (recuncho do proxecto ou experiencial).
- Habilitar un espazo de lectura e un recuncho de volta á calma ao lado das fiestras a poder ser: a biblioteca da aula.
- Un recuncho sensorial e motriz
- Ambientación, limitada, da aula en función do tema a traballar.
- Temporalización: este curso haberá, probablemente, seis proxectos aos que se sumarán actividades relacionadas cos diferentes equipos escolares (biblioteca e normalización) ademais das conmemoracións de obrigado cumprimento. Tamén quedará aberta a posibilidade de xestionar puntos de interese do propio alumnado ou secuencias didácticas, en función das necesidades do grupo ou dalgún acontecemento.

Distribución das actividades no horario semanal.

- Participación das familias. Comunicación do proxecto a desenvolver e petición de colaboración (envío de información e material e participación directa nalgunha actividade concreta).
- Interacción co resto do profesorado que incide na aula (profesoras de inglés e relixión, psicomotricidade) para incluír nas súas clases actividades sobre o proxecto.
- En caso necesario, adaptarse o proxecto aos alumnos que presenten algunha dificultade, contando coa colaboración do Departamento de Orientación. Procurarase a consecución dos mesmos obxectivos que o grupo- clase sempre e cando sexa posible, variando a temporalización dos mesmos, o tipo de tarefa e o xeito de presentala se fíxese falla (metodoloxía)

O traballo por proxectos obriga a ir completando a programación de aula ao longo do curso, pola imposibilidade de determinar dende un principio que intereses e temas irán xurdindo e cales decidirá traballar o grupo.

Asemade destacaremos que as propostas de traballo quedan abertas ás necesidades da aula, as demandas do alumnado no proceso de ensino-aprendizaxe, ás actividades propostas polos equipos de dinamización pedagoxica do centro e outras datas de especial relevancia na escola.

B) OS RECUNCHOS

Parte do traballo da aula está organizado en recunchos. Con esta organización preténdese que o alumnado acade os obxectivos seguintes:

- Coñecer os diferentes espazos da aula e tódalas posibilidades de actividade e xogo que cada un deles implica.
- Manipular e empregar axeitadamente o material do que dispón en cada recuncho, ordenando este como corresponda despois de utilizalo.
- Disfrutar de momentos de tranquilidade e doutros de máis acción.
- Organizarse cos seus compañeiros/as nos xogos, sen actitudes de sumisión nin dominio, respectando os gustos e as opinións dos demais.

Habitualmente funcionarán na aula os catro ou cinco recunchos que a continuación se enumeran. Máis, en función do proxecto que se estea a traballar, pódese engadir outro recuncho ou substituírlo por outro máis conveniente.

- Recuncho da lóxica-matemática.
- Recuncho das construcións.
- Recuncho do xogo simbólico / experiencial
- Recuncho de arte.
- Recuncho de letras

Cada recuncho terá unha ubicación clara. Tamén contará co seu propio material que non se poderá levar a outras zonas e que haberá que utilizar axeitadamente. Ás veces utilizaranse libremente, e noutros momentos será segundo propostas suxeridas ou dirixidas pola titora ou mestres especialistas que impartan a sesión. Cando remate o tempo adicado a esta actividade deberán deixar a zona como a atoparon.

Neste curso cada grupo será nomeado por cores. Este grupo manterase estable durante un periodo axeitado que permita unha socialización oportuna dos membros.

O xogo:

Será fundamental ter en conta que os xogos poden servir como instrumento educativo e tamén de observación das peculiaridades de cada alumno e alumna: estilos de aprendizaxe, dificultades, actitude ante os erros, aceptación de regras, interacción cos compañeiros e compañeiras, etc.

O xogo simbólico permitirá ao alumnado reproducir e imaxinar esceas ou situacións da vida real. A simulación da realidade posibilitará que o neno ou nena vaia coñecendo, aceptando ou provocando novas maneiras de relacionarse, de enfrentarse aos conflitos e de situarse no contexto social e relacional.

Polo anteriormente exposto utilizarase o xogo como recurso motivador e instrumento educativo na práctica diaria, tendo en conta os seguintes aspectos:

- Que o alumnado encontre placer nos xogos, independentemente do resultado final obtido.
- Que os xogos eviten a discriminación ou menosprezo daquel alumnado que non conseguise os obxectivos marcados.
- Que sexan indicadores para a mestra das habilidades que teñen que mellorar de maneira individual ou en grupo.
- Que posibiliten a participación de todo o alumnado do grupo-clase.
- Que o alumnado vexa aos seus compañeiros e compañeiras como iguais e non como contrincantes aos que hai que superar.
- Que a finalidade sexa conseguir a suma de achegas individuais para lograr un obxectivo conxunto.

C) O ESPAZO

Pese ao elevado número de nenas e nenos e ás reducidas dimensións do espazo do que dispoñemos, na distribución da aula preverase que os alumnado dispoña de lugares que permitan realizar a diversidade de actividades que se levan a cabo, dende as que requiren certa concentración ata as que facilitan o movemento, ademais de actividades conxuntas de todo o grupo, por pequenos grupos ou traballo individual.

Teranse en conta as seguintes zonas:

- Espazo para a Asamblea. Nese espazo faranse as rutinas diarias da aula, presentación do traballo a realizar, lectura de contos, ademais de utilizarse noutros momentos como zona de construcións.
- Espazo para o traballo individual, onde estarán situadas as mesas e sillas e onde cada neno contará co seu propio sitio. Esta zona utilizarase tamén para outras actividades y serán parte dalgúns dos recunchos e será o lugar de referencia para o subgrupo de convivencia estable.
- Recunchos. Os recunchos estarán divididos en catro ou cinco espazos dentro da aula claramente diferenciados. Algúns dos recunchos ocuparán zonas noutros momentos dedicadas a asemblea ou traballo individual.
- A PDI. Como espazo pedagóxico para a introducción das TICs, a través de diferentes actividades.
- Poderá utilizarse o patio de recreo para organizar algunhas actividades. O espazo natural do centro está cheo de posibilidades pedagóxicas.

D) AGRUPAMENTOS

Na aula organizaranse todo tipo de actividades que esixirán según a súa natureza diferentes formas de agrupamento. As fundamentais serán as que se mencionan a continuación.

- Gran grupo .Este agrupamento destinarase a planificar e tomar decisións para a aula, presentación de información e material, relato de experiencias, lectura e escoita dalgúns textos, explicacións, rutinas de aula, debates, audicións, bailes e interpretación de cancións, etc.
- Equipos de traballo nas mesas. Cada equipo identificarase cunha cor e cada recuncho cunha imaxe.
- Parellas. Destinarase este agrupamento a actividades que requiran certa concentración, atención e organización e intentará evitarse na medida do posible a intervención do adulto. As parellas poden formarse de forma libre ou imposta e o agrupamento será variable dentro do subgrupo estable.
- Actividade individual. Destínase a promover as estratexias de planificación, así como a responsabilidade e a autonomía.

E) PLANIFICACIÓN TEMPORAL

No momento de facer a planificación temporal, procurarase manter unha rutina de actividades estables, aínda que o suficientemente flexibles para dar cabida ás necesidades e intereses individuais, tendo en conta os seguintes parámetros:

- Partir do momento evolutivo dos nenos e nenas do grupo, axustando as tarefas ás súas posibilidades de atención e traballo.
- Manter unha secuencia de ritmos e rutinas equilibrada, sobre todo para alumnos con NEAs.
- Cubrir as necesidades e intereses do grupo-clase. Reservar un tempo de dedicación aos alumnos/as que precisen maior atención individualizada.
- Organizar o tempo de realización das actividades tendo en conta o ritmo do grupo; respectar a alternancia de esforzo, concentración e movemento.
- Aproveitar feitos espontáneos que xurdan ao longo da sesión ou da xornada para incorporalos ás actividades do día de consideralo axeitado.
- Adecuar as tarefas que se van realizar á distribución espacial e aos recursos de persoal e materiais cos que conta o centro.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Ferramentas tecnolóxicas: PDI, conexión a internet
Material funxible: convencionais e non convencionais
Material sensorial: bandexas para a escritura sensorial (area, fariña...), mesa de luz
Material visual: carteis, bits, láminas...
Biblioteca de centro, de aula, libros, contos, álbumes...
Material curricular: Currículum, P.E....
Material artístico: pinturas, plastilina, refugallo, monicreques, cabaletes...
Material de psicomotricidade: estruturas de gomaespuma, cordas, balóns.
Material non estruturado: de refugallo, elementos naturais, pezas soltas...
Material de xogo simbólico
Comunidade educativa (Alumnado, persoal docente e non docente, familias) e calquera persoa que interveña na vida do centro (visitas,etc)
Proporcionados pola contorna, nun amplo sentido: todo o que se nos poida ofrecer no contexto que nos rodea. (parques, biblioteca Concello, museos, teatro, cineetc)
Instrumentos musicais.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Será entendida como proceso que leva implícito unha serie de acordos para a posterior planificación do proceso educativo baseado na análise, tanto das competencias clave do alumnado como das necesidades do grupo, na primeira unidade do curso levarase a cabo a avaliación inicial ou diagnóstica a través de:

- Observación directa, sistemática e rexistrada da participación do alumnado nas actividades e propostas didácticas.
- Análise das producións plásticas, escritas, musicáis, etc realizadas polo alumnado
- Información aportada polas familias ou titores legais na entrevista inicial.
- Diagnóstico do estado físico, emocional, coñecementos previos e limitacións de cada alumna e alumno

Suliñar o factor preventivo da avaliación inicial na atención á diversidade, tanto como medio para a identificación temperá das necesidades educativas como para proceder á aplicación das medidas que se consideren necesarias.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Criterios de cualificación:

Criterios de cualificación:

Os criterios de cualificación están marcados pola consecución dos criterios para cada unidade segundo as táboas de indicadores que se elaborarán seguindo a escala de estimación: sen dificultade, en proceso, con dificultade de forma que, o alumno/a obterá a súa calificación en función do grado de consecución observado pola mestra.

As principais técnicas e fontes de información do proceso de avaliación serán a observación directa e sistemática, a análise das producións das nenas e nenos e as periódicas coas familias ou titores.

Procurarase manter como mínimo dúas entrevistas persoais con cada familia ao longo do curso, para intercambiar información.

A observación directa convértese nun instrumento de primeira orde, que permite realizar o seguimento ao longo do proceso educativo, valorando e axustando a intervención educativa en función dos datos obtidos. As entrevistas coas familias, a conversas co alumnado, as situacións de xogo e as producións das nenas e dos nenos permitirán recoller de maneira organizada información individual sobre ese proceso, proporcionando datos globais e pautas de actuación con cada alumna/o.

Co fin de poder avaliar de forma axeitada a planificación didáctica, empregaranse, en maior ou menos medida, os seguintes instrumentos de avaliación:

a . Avaliación Inicial (para alumnado novo) : Este informe recollerá os datos achegados pola familia na entrevista e as observacións relevantes feitas durante os primeiros días de incorporación ao centro no caso de alumnado de novo ingreso.

b . Rexistro de observación: Permitirá facer un seguimento ao longo do curso, tanto de cada alumno/a en particular como do grupo en xeral. Observaranse pautas de actuación e de relación, estilos de traballo, aspectos que despertan o seu interés, etc. Para facilitar a recollida de datos anotaranse diariamente nunha axenda os acontecementos máis destacados da xornada escolar. Tamén se contará cunha folla de rexistro do observado para cada alumna e alumno.

c . Avaliación por proxectos de traballo e secuencias didácticas: Permite rexistrar as aprendizaxes alcanzadas polo alumnado en cada proxecto.

d . Avaliación trimestral e boletíns trimestrais para a familia: Recollerá todas aquelas aprendizaxes consideradas significativas e básicas que o alumnado debe acadar. Os boletíns elaboraranse de acordo co resto do profesorado do nivel, partindo dos ítems propostos no xade e seleccionando aqueles que se consideren máis significativos.

e. Aqueloutros que a mestra, na súa autonomía pedagóxica, crea conveniente como mecanismo de rexistro de datos.

Criterios de recuperación:

Este apartado non procede nesta etapa.

6. Medidas de atención á diversidade

Na nosa intervención educativa recollemos como principio a diversidade do alumnado, adaptando a práctica educativa ás características persoais, necesidades, intereses e estilo cognitivo das nenas e dos nenos, dada a importancia que nestas idades adquiren o ritmo e o proceso de maduración. Polo tanto entendémolas como o conxunto de medidas, ordinarias e extraordinarias, que teñen por finalidade adecuar a resposta educativa ás diferentes necesidades, características, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, así como á situación social, cultural e de saúde de todo o alumnado, poñerase especial atención a finalidade preventiva, adaptando a práctica educativa ás características persoais do noso grupo e alumnado, así como aos seus intereses e necesidades, e a consideración da diversidade como un valor, defendendo así un modelo inclusivo que potencie a metodoloxía baseada na diversidade , igualdade de oportunidades,e colaboración e tamén na cultura tecnolóxica e innovadora, aproveitando as posibilidades das TIC para o alumnado (apps para estimulación da lincguaxe, razonamento, atención,etc).

Entendemos a importancia de traballar e afrontar as necesidades do alumnado desde os cursos máis baixos, non só de cara á prevención, senón tamén de cara á entrada na educación primaria, axilizando na medida do posible toda a

burocracia e probas de carácter psicopedagóxico que dependan do D.O. dirixido a especialistas externos. É aquí onde vimos detectando que pasa moito tempo ata que se resolven certos casos de necesidade inminente. Pídese que, na medida do posible, na etapa de educación infantil sexa avaliado o alumnado con NEAE canto antes, emprestándolles así o apoio preciso e axeitado dentro das aulas, evitando dificultades de aprendizaxe e necesidades futuras de índole diversa.

Seguimos considerando moi importante e esencial o obradoiro de estimulación da linguaxe por parte da especialista de A.L. nos tres niveis como medida de intervención e prevención de futuras problemáticas. Dicur tamén que somos conscientes de que a demanda importante de alumnado de NEAE e outras dificultades de aprendizaxe do noso centro fan dicultosa a nosa demanda.

Adequaremos sempre a estrutura organizativa do centro e a xestión da aula ás características do noso alumnado NEAE, e levaremos a cabo medidas como:

- Organizar o aula de forma accesible, adequaremos tempos e rutinas en base ás súas necesidades fisiolóxicas, afectivas, curriculares e de movemento.
- Adecuar á programación didáctica, realizarase unha interpretación flexible do currículo axustada ao grupo clase e ao alumnado con NEAE.
- Utilizar metodoloxía colaborativa e cooperativa, seguindo as liñas marcadas no P.E.C, seguindo os principios do DUA e propoñendo diferentes medios de acceder á información, de expresarse e de motivar ao alumno.
- Adaptar os tempos, instrumentos e procedementos de avaliación, usando os que mellor se adapten ás características de éste alumnado.
- Aproveitar as posibilidades das TIC para todo tipo de alumnado utilizando diferentes apps para estimulación da linguaxe, o razonamento e la atención.
- Buscar de maneira continua interactuar co alumnado NEAE, estimulando a súa iniciativa e promovendo o interese por aprender.
- Transmitir a información de maneira clara, concisa e con frases/explicacións curtas.
- Secuenciar as tarefas, incluso con referencias visuales como pictogramas e axendas.
- Traballar con axudas directas e demostracións (traballo de modelado e imitación).
- Diseñar propostas didácticas seguindo o modelo TEACCH
- Evitar tarefas repetitivas sen interese para o alumnado, que poden facer aparecer conductas disruptivas ou inadecuadas, a non ser o caso de aqueles alumnos que polas súas necesidades facer este tipo de actividades para reforzar aprendizaxes e aportar seguridade.
- Primar o esforzo e non o resultado, intentando sempre aumentar a autoestima, adoitando un enfoque emocional nas actividades, tanto como medida preventiva da discriminación como medio para a valoración das diferencias.
- Ofrecer propostas onde o alumnado poida participar en base as súas capacidades levando a cabo propostas SEM para aquel alumnado que o necesite.
- Ofrecer sempre situacións de éxito, para ir aumentando a dificultade progresivamente.
- Intervir educativamente sempre dende un enfoque multidisciplinar: (titoría, DO, familia ou titores legais, servicios sanitarios, sociais,etc).

A atención á diversidade non só vai dirixida ao alumnado que mostra dificultades destacables de aprendizaxe. Tódolos alumnos e alumnas presentan diferenzas, xa sexa en estilos de aprendizaxe, en niveis de maduración, en intereses, etc.

As medidas adoptadas deben ser unha resposta a todos e cada un dos alumnos e alumnas e teñen que ser respectuosas coas súas características persoais.

Partindo destas premisas, e para cumprir coa atención á diversidade teranse en conta os aspectos seguintes:

- Propostas de actividades con diversos graos de realización (ampliación e reforzo).
- Diversidade de actividades para traballar un mesmo contido.
- Actividades opcionais.
- Actividades que teñan aplicación na vida cotiá.
- Diferentes tipos de agrupamentos na resolución das actividades: gran grupo, pequeno grupo, parellas e individual.
- Propostas que favorezan a expresión directa, a reflexión e a comunicación.
- Contidos de aprendizaxe tratados de forma globalizada.
- Propostas de avaliación inicial ante un novo proceso de ensino-aprendizaxe. Utilización de procedementos e instrumentos de avaliación variados e diversos (cuestionarios, entrevistas, observación sistemática, probas obxectivas).

A función titorial ten como obxectivos:

1. A continuidade dende as primeiras idades deseñando un ensino preventivo das dificultades na aprendizaxe.
2. A atención individualizada segundo as necesidades persoais e cognitivas de cada neno/a.
3. A capacitación para a autoorientación, desenvolvendo unha capacidade e actitude práctica na toma de decisións.

4. A atención dirixida a todo o alumnado e en tódolos niveis educativos
5. A atención progresiva nos momentos madurativos e educativos máis trascendentais do alumnado.
6. A coordinación entre as distintas persoas e institucións que interveñen no proceso de ensino- aprendizaxe.
7. A adaptación necesaria aos diferentes axentes implicados.
8. A priorización e adaptación ás necesidades e contextos concretos.
9. A acción titorial debe quedar integrada no exercicio da función docente, sendo a responsabilidade e a coordinación compartida dende o PEC e no traballo do equipo docente responsable de cada neno e de cada nena.

É por todo isto, que a titoría debe ser:

- Personalizada: edúcase á persoa para o desenvolvemento dunha personalidade única e irrepetible.
- Individualizada: edúcase a persoas concretas, con características individuais que, se deben respectar, aproveitar e enriquecer.
- Integradora: edúcase á persoa completa, integrando ás necesidades educativas dos alumnos mediante as oportunas adaptacións do curriculum, a metodoloxía e o propio acceso ao curriculum, en contra a parcelación dos coñecementos materializándoos de xeito funcional e global a través das oito competencias básicas.
- Integrada: no curriculum
- Diversificada: edúcase axustando o ensino ás necesidades educativas dos alumnos mediante as oportunas adaptacións curriculares, metodolóxicas e de acceso, adecuando a escola ao alumno e ás súas aptitudes, intereses e motivacións diferenciais.

Os principios psicopedagóxicos que sosteñen a acción orientativa, e polo tanto titorial, segundo Álvarez Rojo son:

- O principio antropolóxico
- O principio de prevención primaria
- O principio de desenvolvemento
- O principio de intervención social

Unha acción educativa implica:

1. A personalización da educación.
2. Dar oportunidades metodolóxicas e curriculares co obxectivo de axudar ao alumnado con NEAEs.
3. Dar a oportunidade de ofrecer aprendizaxe funcional.
4. Favorecer o desenvolvemento da identidade e o sistema social de valores.
5. Prever dificultades de aprendizaxe, guiar no camino escolar para evitar desaxustes e fracasos, na medida do posible.
6. Dar estratexias de aprendizaxe e estudo dende as idades temperás.
7. Contribuír á boa relación entre o centro escolar e a comunidade. Isto contribuirá á construción da vida comunitaria, colaborando para a resolución de problemas, a toma de decisión e a expresión e control emocional.

Principios psicopedagóxicos desta Programación, no que á atención á diversidade se refire, son:

1. Aplicación do principio de Atención Temperá

Tanto nos casos diagnosticados, como nos que se puideran atopar ao longo da presente etapa educativa, a mestra concibe que diagnosticar a través dos múltiples instrumentos de avaliación as posibles necesidades transitorias, tanto as puntuais como as permanentes dende unha curta idade, garante individualizar tarefas e atallar o antes posible as necesidades educativas da aula, así como actuar de xeito colexiado todo o equipo docente do grupo clase co alumnado que amose maior dificultade para seguir os obxectivos educativos.

A atención temperá garante que as dificultades non se arrastren e se multipliquen co paso do tempo, xerando así no alumnado unha situación de frustración e desamparo. Dende a súa concepción, a entrada do mestre de P.T. ou A.L. dentro da aula preferentemente no caso de alumnos con NEAE, garantiría unha toma de contacto inicial co seu sistema de comunicación e aprendizaxe non so coa súa titora (pictogramas ou outras medidas pedagóxicas), senón coa especialista que mellor coñece a correcta pedagogía e acción educativa das NEAEs, sendo esta persoa mestra a interlocutora directa na aula e a canle máis directa ca xefatura do D.O., para transmitir semanalmente os avances do alumnado con NEAE.

- Observación sistemática sobre a capacidade de visión do alumnado (establecemento cando sexa oportuno test na PDI de detección de ollos vagos).

- Estimulación prematura da linguaxe, para evitar rotacismos, dislalias...seguinto pautas da especialista de A.L., no caso de non poder ter por parte dela Obradoiros de Estimulación da Linguaxe.

- Probas de audición

- Estimulación sensorial

- Estimulación motriz (fina/ grossa)

2. Aplicación do principio de Normalización

Tratarase na medida do posible, as necesidades xerais da aula e moi en particular do alumnado con NEAEs, para que estes últimos teñan unha escolaridade o máis parecida a unha persoa sen dificultades del xeito que sexa a escola a que se adapta, na medida dos seus recursos e tempos, ao neno/a. Será o centro quen promova a súa autonomía, a súa relación cos seus iguais e que estes teñan a posibilidade de entender as necesidades dos compañeiros/as e

colaborando na construción dunha sociedade máis xusta.

3. Aplicación do principio de inclusión (máis ca de integración).

Segundo a conferencia da UNESCO de 1995, contén os seguintes subprincipios:

- Non discriminación no contexto normalizado, é dicir, non segregador.
- Ofrecer as mellores condicións e oportunidades (o cal implica que se asignen dotacións de materiais e recursos humanos para atender aos alumnos que o necesiten).
- Involucrar a todos nas mesmas actividades.

4. Principio de prevención. Trátase de que, sabendo cales adoitan ser as áreas de maior dificultade, levar a cabo accións pedagóxicas que nos axuden a minimizar, evitar ou prolongar no tempo a aparición de necesidade educativas.

Medidas de detección

1. Observación sistemática na aula e outros contextos de interese: rexistro sistemático en libretas titoriais
2. Desenvolvemento en cada un dos ítems propostos de xeito trimestral
3. Nivel de desenvolvemento cognoscitivo
4. Nivel de desenvolvemento social
5. Nivel de desenvolvemento lingüístico
6. Nivel de desenvolvemento motriz
7. Capacidade de recepción de estímulos sensoriais
8. Capacidade de creación/ inventiva / xogo
9. Capacidade de progreso nos procesos psicolóxicos básicos: Memoria, atención, percepción, emoción.
10. Estilos de aprendizaxe predominantes
11. Titorías cas familias / titores legais
12. Sesións de avaliación
13. Consulta á xefatura do D.O. e outros especialistas externos: pediatras, neurólogos/as, foniatras...

Mecanismos de actuación

1. Fase de emisión de informe titorial

- Dende a titoría, no momento no que se detecten dificultades, a mestra informará primeiro de xeito verbal á orientadora e convocará en cita titorial á familia do alumno/a. Dende ese preciso instante, levarase a cabo o protocolo burocrático que esté en vigor nese momento, facendo xa a solicitude formal ao Departamento para a avaliación psicopedagóxica.

- A mestra entregará á xefatura do D.O. o consentimento da familia para iniciar as probas diagnósticas do seu fillo/a.

2. Fase de recepción de datos do D.O.

- A mestra esperará aos resultados e informará á familia do proceso

- A mestra convocará en privado ou en reunión conxunta (segundo necesidade / conveniencia) á familia e/ ou a todos aqueles especialistas que se van poñer a traballar co alumno/a con NEAEs.

- A mestra entregará de ser necesario as probas/ informes que proveñan de Servizos Externos ao D.O.

- A mestra, segundo os novos protocolos, non poderá emitir informe titorial cara os servizos externos, inclusive aqueles que dependan da Xunta de Galicia. Serán emitidos dende DO, co cal a titora poderá colaborar ofrecendo a maior información posible.

3. Fase de atención á diversidade.

- Elaboración titorial dunha proposta pedagóxica, co asesoramento do xefe do D.O. e das persoas especialistas de pedagogía terapéutica ou audición e linguaxe para diseñar a estratexia de atención educativa.

- Avaliación do proceso e rectificación temporal dos obxectivos, procedementos, etc, propostos no caso de que a acción pedagóxica, polo que sexa, non funcionase.

- Avaliación final do alumno, da intervención educativa e dos recursos.

- Novo rexistro titorial no XADE, nos espazos que para iso son habilitados.

- Titorías coas familias (dúas ao trimestre de ser posible) para diseñar as estratexias que se puideran traballar na casa e para manter informados dos procesos educativos dos seus fillos/as, así como os procedementos de promoción, e de asesoría sobre o mundo educativo nas NEAEs.

No caso de contar con alumnado con certas necesidades que impliquen unha estruturación, aplicaremos as actividades anteriores e individualizaremos o seu traballo engadindo á rutina de clase para todos os pictogramas para mellorar a anticipación de sucesos e tarefas.

1. Mesa específica de traballo e concentración se fixera falla, aplicando TEECH

2. Pictogramas separados por categorías, de ser preciso.

3. Panel de rutinas semanais a modo de axenda

4. Axenda comunicativa.

5. Panel de ordes xeral- programador de actividades de titora e especialistas (o ideal sería contar cunha tablet ou ipad que permitise ter axendas dixitais e Apps de comunicación máis rápida a visual).

6. Actividades que se elaboran durante o curso onde se traballe, sobre todo,:

- Inclusión social cos iguais e autonomía. Capacidade de pedir axuda ao seu entorno de seguridade.
- Traballo sobre a linguaxe.
- Memoria visual
- Focalización da mirada.
- Atención. Mellora da percepción auditiva sostida.
- Mellora do tempo de traballo.
- Motricidade fina e grosa, e percepción óculo-manual.

7. Adaptación metodolóxica, de ser preciso na secuenciación e temporalización dos obxectivos ou contidos e na proposta das tarefas.

8. Autoxestión das emocións.

Teremos en conta todos os protocolos vencellados ás dificultades de aprendizaxe, así como aquelas derivadas da área sanitaria e a súa repercusión no desenvolvemento da aula e a aprendizaxe.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.1 - Desenvolvemento afectivo e xestión emocional		X	X				
ET.2 - Hábitos de control corporal.		X					
ET.3 - Pautas elementais de convivencia e relación social.	X	X		X			X
ET.4 - Coidado da contorna e dos seres vivos.					X	X	
ET.5 - Educación para o consumo responsable.			X		X		
ET.6 - Educación igualitaria e libre de estereotipos		X		X			X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita de persoa experta.	En cada unidade invitaremos a unha persoa familiar do alumnado para que actúe como experto na materia que estamos a traballar.	X	X	X
Contacontos	En cada unidade invitaremos a unha persoa familiar do alumnado para que veña a contar un conto relacionado coa materia que estamos a traballar.	X	X	X
Saída de campo.	En cada unidade realizaremos unha saída para afondar no traballo na aula.	X	X	X
Saída de fin de curso	Actividade lúdica para descubrir a contorna e para conmemorar o final de curso.	X	X	X
Proxectos medioambientais	Se poderá participar en proxectos baseados na recuperación e defensa da natureza.	X	X	X
Obradoiros solidarios	As familias xunto có alumnado poderán levar a cabo diferentes obradoiros cun fin solidario: confección de agasallos para levar ao Centro de Día, doación de libros, recollida de roupa ou tapóns, etc	X	X	X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Conmemoracións e festas	A comunidade educativa poderá planificar e participar en distintas celebracións ao longo do curso.	X	X	X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Elementos curriculares presentes nas actividades.
Instrumentos de avaliación eficaces e adecuados.
Promóvese o desenvolvemento de diferentes capacidades e habilidades.
Temporalización de actividades adecuada.
A avaliación do alumnado utilízase para modificar o proceso de ensinanza aprendizaxe.
Metodoloxía empregada
Deseño das actividades adecuadas ao alumnado
Empréganse diversos recursos didácticos.
Medidas de atención á diversidade
Contémpanse todas as NEAE no deseño das actividades.
Individualización do proceso ás características de cada alumna/o.
Clima de traballo na aula
Utilízase diversidade de materiais para accederá información, para expresarse e para fomentar a motivación.
Tivéronse en conta os intereses do alumnado no deseño de actividades e propostas.
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Existe coordinación co equipo docente.
Promóvese a participación das familias.

Descrición:

Teranse en conta todos os indicadores de logro para recoller información sobre o proceso posibilitando modificacións e melloras.

Atenderase á diversidade de alumnado da aula e no caso de introducir algún cambio reflectirase no seguimento desta programación que se levará a cabo ao finalizar cada un dos proxectos que se realicen ao longo do curso.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Haberá un seguimento a través da aplicación Proens dende a coordinación de ciclo en infantil ao rematar cada trimestre.

9. Outros apartados

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15015688	CEIP Raíña Fabiola	Santiago de Compostela	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación infantil	Crecedemento en harmonía	5º Inf.	8	280

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	14
4.2. Materiais e recursos didácticos	17
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	18
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	18
6. Medidas de atención á diversidade	19
7.1. Concreción dos elementos transversais	22
7.2. Actividades complementarias	23
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	23
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	24
9. Outros apartados	24

1. Introducción

O grupo de 5º de E.I. ten 25 nenas e nenos. Incorporáronse tres alumnos novos que, neste momento, xa están integrados plenamente na vida diaria da aula. É un grupo moi dinámico, acolledor, con múltiples intereses e moi estimulados, tanto a nivel intelectual como afectivo. Non hai alumnado diagnosticado con NEAE. De momento, só un grupo de nove nenas e nenos presentan algún tipo de dislalia. Na aula hai alumnado galego falante e castelán falante. Ámbolos dous grupos entenden as dúas linguas, máis aos castelán falantes cústalles cambiarse ao galego pero non á inversa. Intentarase equilibrar este aspecto.

A programación da área de Crecemento e Harmonía recolle os elementos curriculares que se traballarán ao longo do curso de 5º de EI co fin de que os nenos e as nenas coñezan, dominen e coiden o seu propio corpo. Esta construción involucra diversas dimensións interdependentes, como o desenvolvemento e a valoración propia, a autonomía, a identidade ou a convivencia.

Esta programación está deseñada para ser desenvolvida, conxuntamente coas programacións das outras dúas áreas, a través da realización de unidades didácticas entendidas como proxectos de aula formados por situación de aprendizaxe (tarefas, actividades e exercicios). Consideramos fundamental seguir respectando o principio de globalidade á hora de deseñar estas situacións de aprendizaxe, onde se poñan en práctica habilidades e capacidades relacionadas coas tres áreas curriculares.

Para levar a cabo unha concreción dos elementos curriculares que irán en cada unidade ou proxecto adaptable a diferentes realidades de aula, establecemos categorías xerais que actuarán como centro de interese orientativo, pero que iremos adaptando a un tema máis concreto, sempre favorecendo que xurdan dos intereses das nenas e nenos. Atoparemos dúas unidades didácticas (a modo de proxecto) en cada trimestre, e unha unidade transversal que se desenvolverá ao longo de todo o curso onde se traballarán de forma reiterativa aspectos moi concretos relacionados coa área e que complementará o traballado nas outras unidades.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Progresar no coñecemento e no control do seu corpo e na adquisición de distintas estratexias, adecuando as súas accións á realidade da contorna dunha maneira segura para construír unha autoimaxe axustada e positiva.	1				1	1	1	
OBX2 - Recoñecer, manifestar e regular progresivamente as súas emocións expresando necesidades e sentimentos para lograr o benestar emocional e a seguridade afectiva	1	1			1	1	1	1
OBX3 - Adoptar modelos, normas e hábitos, desenvolvendo a confianza nas súas posibilidades e sentimentos de logro para promover un estilo de vida saudable e ecosocialmente responsable			1			1	1	1
OBX4 - Establecer interaccións sociais en condicións de igualdade, valorando a importancia da amizade, do respecto e da empatía para construír a súa propia identidade baseada en valores democráticos e de respecto aos dereitos humanos						1	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Aprendizaxe continua: As viaxes	<p>Esta unidade traballarase de xeito transversal durante todo o curso e complementará as outras unidades/categorías. Aquí atoparemos actividades relacionadas co desenvolvemento do corpo e o manexo de útiles</p> <p>Terán cabida nesta unidade todas as actividades que realizaremos de movemento e control do corpo, motricidade fina, coordinación óculo manual, ademais de todo aquilo que se repite ao longo do curso para favorecer as aprendizaxes máis básicas e elementais por parte do alumnado</p>	40	X	X	X
2	Coñézome/ Así son/Mocos e Tose	<p>Nesta categoría poderemos encadrar proxectos onde a alumna ou alumno parta do autoconhecimento. Poderemos levar a a cabo actividades relacionadas co corpo humano, as súas funcións, singularidades, diversidade persoal, igualdade de xénero, coñecemento e expresión de emocións...</p>	40	X		
3	Arte-llando	<p>Nesta categoría incluiremos os proxectos adicados ao coñecemento e expresión de diferentes manifestacións artísticas, en calquera das linguaxes disponibles para o noso alumnado.</p> <p>A través das actividades programados coñeceremos sensacións, emocións,... e buscaremos o progresivo control dos diferentes útiles.</p>	40	X		
4	Xeitos de vivir	<p>Nesta categoría encadramos proxectos adicados a coñecer un momento da historia, xa sexa presenta, pasado ou futuro, un pobo ou grupo social concreto, persoas históricas, así como profesións...</p> <p>Desenvolveránse actividades de xogo simbólico para a comprensión de outros xeitos de vivir.</p>	40		X	
5	Mundo vexetal	<p>Nesta categoría traballaremos proxectos relacionados co mundo vexetal, xa sexa a través do coñecemento dos principais elementos da natureza, traballando na horta, descubrindo aspectos da agricultura...</p> <p>Programaranse actividades que teñan coma finalidade o coidado e o respecto pola contorna natural.</p>	40		X	

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
6	Mundo animal	Nesta categoría incluímos os proxectos adicados a un animal, ou a un conxunto deles, a unha especie, a un contexto ou hábitat, a relación cos seres humanos. Buscaremos información sobre a forma de desprazarse dos animais, a súa alimentación ou reprodución en comparación coas nosas.	40			X
7	Onde eu vivo: De paseo por Compostela	Nesta categoría pódese incluír proxectos relacionados coa contorna do alumnado, tanto a máis próxima, coma a relación que poida ter con outras. Tamén o traballo relacionado coa cultura, o patrimonio, as expresións culturais e máis aspectos relacionados. As actividades irán encamiñadas á valoración e o respecto a nosa realidade.	40			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Aprendizaxe continua: As viaxes	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Progresar no coñecemento do seu corpo axustando accións e reaccións e desenvolvendo o equilibrio, a percepción sensorial e a coordinación no movemento	Controla o seu corpo en diferentes posturas e situacións motrices.	TI
CA1.5 - Coordinar e controlar o seu corpo, as súas posibilidades motrices e adaptalo ás características dos obxectos, á acción e á vida cotiá, mostrando un variado repertorio motriz	Adapta as súas posibilidades motrices ás actividades da vida cotiá e ao emprego de diferentes obxectos.	
CA1.6 - Participar en contextos de xogo dirixido e espontáneo axustándose ás súas posibilidades persoais e mostrando destrezas motoras e habilidades manipulativas cada vez máis axustadas	Axusta os seus movementos e habilidades manipulativas ao xogo dirixido e espontáneo	
CA1.8 - Manexar diferentes obxectos, útiles e ferramentas en situacións de xogo e na realización de tarefas cotiás, mostrando un control progresivo e de coordinación de movementos de carácter fino	Manexa diferentes útiles mostrando un control progresivo.	
CA2.2 - Manifestar sentimentos de seguridade persoal na participación en xogos e nas diversas situacións da vida cotiá, confiando nas propias posibilidades e mostrando iniciativa.	Participa en xogos e situacións da vida cotiá, mostrando iniciativa.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA2.3 - Participar en contextos de xogo dirixido e espontáneo axustándose ás súas posibilidades persoais.	Participa en xogos de xeito activo	
CA2.6 - Ofrecer e pedir axuda en situacións cotiás valorando os beneficios da cooperación e da axuda entre iguais.	Pide axuda tanto a adultos coma compañeiros/os.	
CA2.8 - Participar con iniciativa en xogos e actividades colectivas relacionándose con outras persoas con actitudes de afecto e empatía, aceptando as diferenzas individuais e evitando todo tipo de discriminación.	Acepta as diferenzas individuais sen discriminar nos xogos e actividades colectivas.	
CA3.1 - Manexar diferentes obxectos, útiles e ferramentas en situacións de xogo e na realización de tarefas cotiás, mostrando un control progresivo e de coordinación de movementos de carácter fino.	Controla os útiles de maior uso	
CA3.5 - Respetar a secuencia temporal asociada aos acontecementos e actividades cotiás, adaptándose ás rutinas establecidas para o grupo e desenvolvendo comportamentos respectuosos cara ás demais persoas.	Respeta os tempos das actividades cotiás.	
CA3.6 - Resolver con iniciativa e autonomía actividades da vida cotiá, colaborar en tarefas e aceptar as normas.	Resolve problemas de xeito guiado, colaborando e aceptando as normas	
CA4.1 - Manifestar sentimentos de seguridade persoal na participación en xogos e nas diversas situacións da vida cotiá, confiando nas propias posibilidades e mostrando iniciativa.	Participa en xogos e situacións da vida cotiá, mostrando iniciativa	
CA4.2 - Respetar a secuencia temporal asociada aos acontecementos e actividades cotiás, adaptándose ás rutinas establecidas para o grupo e desenvolvendo comportamentos respectuosos cara ás demais persoas.	Respeta os tempos das actividades cotiás.	
CA4.3 - Participar con iniciativa en xogos e actividades colectivas relacionándose con outras persoas con actitudes de afecto e empatía e evitando todo tipo de discriminación.	Relaciónase con outras persoas en xogos e actividades colectivas	
CA4.4 - Relacionarse de maneira asertiva, con tolerancia e eficacia coas persoas coas que interacciona nas súas rutinas diarias e nas súas actividades cotiás.	Interacciona coas demais persoas, nas súas actividades cotiás.	
CA4.7 - Desenvolver destrezas e habilidades para a xestión de conflitos de forma positiva proponendo alternativas creativas e tendo en conta o criterio doutras persoas.	Resolve conflitos de forma positiva valorando os intereses dalgunhas persoas implicadas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Exploración e control do corpo, recoñecendo progresivamente as súas características e posibilidades para chegar á toma de conciencia do esquema corporal e das súas posibilidades expresivas. - Identificación e respecto das diferenzas, así como a aceptación da súa imaxe corporal e da propia identidade.

Contidos

- Descubrimiento dos cambios que se producen nas persoas co paso do tempo, respectando as diferenzas.
- Desenvolvemento da identidade sexual e aceptación do corpo sexuado.
- Adquisición das nocións básicas de orientación e coordinación de movementos ¿control progresivo da coordinación, ton, equilibrio e desprazamentos¿ co fin de adquirir autonomía na realización das tarefas.
- Participación no xogo como actividade pracenteira e fonte de aprendizaxe. Interiorización paulatina das normas de xogo. Dominio activo do ton e a postura en función das características dos obxectos, accións e situacións.
- Avance e control progresivo da motricidade fina.
- Interiorización das nocións espazo-temporais nas actividades cotiás.
- Identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas.
- Estratexias de axuda e colaboración en contextos de xogo e rutinas.
- Estratexias para desenvolver a seguridade en si mesmo, o recoñecemento das súas posibilidades e a asertividade respectuosa cara aos demais.
- Aceptación e valoración axustada e positiva da súa persoa, confiando nas súas posibilidades e recoñecendo as limitacións propias.
- Aceptación construtiva de erros e correccións: manifestacións de superación e logro.
- Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa.
- Estratexias para a resolución de conflitos e para o desenvolvemento da resiliencia.
- Aceptación das normas de comportamento establecidas durante as comidas, os desprazamentos, o descanso e a hixiene.
- Valoración da necesidade de desenvolverse en espazos saudables identificando as condicións que os caracterizan. Colaboración no mantemento de ambientes limpos e ordenados.
- Hábitos e prácticas sostibles e ecosocialmente responsables relacionadas coa alimentación, coa hixiene, coa actividade física, co descanso, co autocoidado e co coidado da contorna.
- Identificación de situacións perigosas adoptando comportamentos axeitados na prevención de accidentes e enfermidades.
- Xestión do seu comportamento en función das necesidades das outras persoas e das normas de funcionamento do grupo, dereitos, responsabilidades e comportamentos sociais, camiñando progresivamente cara á autorregulación das súas accións.
- Habilidades socioafectivas e de convivencia: comunicación de sentimentos e emocións e pautas básicas de convivencia que inclúan o respecto á igualdade e o rexeitamento de calquera tipo de discriminación.
- Estratexias de autorregulación da conduta. Empatía e respecto.
- Resolución de conflitos xurdidos nas interaccións sociais.
- A amizade como valor, así como elemento protector, de prevención da violencia e de desenvolvemento da cultura da paz.
- Fórmulas de cortesía e interacción social positiva. Actitude de axuda e cooperación. A resposta empática á diversidade debida a distintas formas de discapacidade e ás súas implicacións na vida cotiá.
- Potenciación do xogo como elemento común a todas as culturas.

UD	Título da UD	Duración
2	Coñézome/ Así son/Mocos e Tose	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.2 - Recoñecer, identificar e representar o corpo na súa globalidade e nas súas diferentes partes mostrando un nivel de detalle acorde á súa idade ou estado madurativo, chegando a interiorizar paulatinamente o seu esquema corporal	Realiza a representación do seu corpo coas súas partes máis importantes	TI
CA1.3 - Recoñecer as percepcións sensoriais propioceptivas e exteroceptivas captadas a través dos sentidos verbalizando as sensacións que producen	Explica de forma senlleira as sensacións que lle producen os seus sentidos	
CA1.4 - Construír unha imaxe positiva propia e aceptar a súa identidade manifestando confianza nas súas posibilidades e recoñecendo as súas limitacións	Mostra confianza nas súas posibilidades e recoñece ás súas limitacións.	
CA1.7 - Identificar semellanzas e diferenzas entre as persoas valorando positivamente a diversidade	Recoñece semellanzas e diferenzas nas persoas.	
CA2.1 - Identificar e manifestar os propios sentimentos, vivencias, emocións e comprender as dos demais.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre as súas emocións, sentimentos e vivencias.	
CA2.4 - Identificar e expresar as súas necesidades e sentimentos axustando progresivamente o control das súas emocións.	Xestiona as súas emocións.	
CA2.5 - Adquirir un nivel mínimo de tolerancia á frustración e ser capaz de adaptar o seu comportamento a diferentes situacións.	Iniciase no emprego de estratexias de xestión emocional para tolerar a frustración.	
CA3.2 - Recoñecer hábitos de saúde, alimentación saudable, hixiene corporal e benestar utilizando adecuadamente espazos e materiais.	Recoñece hábitos saudables.	
CA3.4 - Realizar actividades relacionadas co autocoidado e co coidado da contorna con actitude de respecto e mostrando autoconfianza e iniciativa.	Coidase e coida a contorna.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Exploración e control do corpo, recoñecendo progresivamente as súas características e posibilidades para chegar á toma de conciencia do esquema corporal e das súas posibilidades expresivas. - Imaxe global e segmentaria do corpo: características individuais e percepción dos cambios físicos. Autoimaxe positiva e axustada ante os demais. - Identificación e respecto das diferenzas, así como a aceptación da súa imaxe corporal e da propia identidade. - Desenvolvemento da identidade sexual e aceptación do corpo sexuado. - Coñecemento do corpo e da contorna a través dos sentidos e das súas funcións. Implicacións da discapacidade sensorial ou física na vida cotiá.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Interiorización das nocións espazo-temporais nas actividades cotiás. - Identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas. - Ferramentas para a identificación, expresión, aceptación e control progresivo das propias emocións, sentimentos, vivencias, preferencias e intereses. - O xogo como ferramenta de exploración persoal. - Aceptación e valoración axustada e positiva da súa persoa, confiando nas súas posibilidades e recoñecendo as limitacións propias. - Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa. - Recoñecemento das necesidades básicas do corpo. Hixiene, vestido, alimentación, descanso, actividade. - Valoración da necesidade de desenvolverse en espazos saudables identificando as condicións que os caracterizan. Colaboración no mantemento de ambientes limpos e ordenados. - Hábitos e prácticas sostibles e ecosocialmente responsables relacionadas coa alimentación, coa hixiene, coa actividade física, co descanso, co autocoidado e co coidado da contorna.

UD	Título da UD	Duración
3	Arte-llando	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.3 - Recoñecer as percepcións sensoriais propioceptivas e exteroceptivas captadas a través dos sentidos verbalizando as sensacións que producen	Explica de forma senlleira as sensacións que lle producen os seus sentidos	TI
CA1.4 - Construír unha imaxe positiva propia e aceptar a súa identidade manifestando confianza nas súas posibilidades e recoñecendo as súas limitacións	Mostra confianza nas súas posibilidades e recoñece ás súas limitacións.	
CA2.1 - Identificar e manifestar os propios sentimentos, vivencias, emocións e comprender as dos demais.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre as súas emocións, sentimentos e vivencias.	
CA2.4 - Identificar e expresar as súas necesidades e sentimentos axustando progresivamente o control das súas emocións.	Xestiona as súas emocións..	
CA2.7 - Expresar inquietudes, gustos e preferencias mostrando satisfacción e seguridade sobre os logros conseguidos.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre os seus gustos, preferencias e inquietudes.	
CA4.8 - Participar, desde unha actitude de respecto, en actividades relacionadas con costumes e tradicións étnicas e culturais presentes na súa contorna mostrando interese por coñecerlas.	Participa en actividades culturais, mostrando interese por coñecerlas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Identificación e respecto das diferenzas, así como a aceptación da súa imaxe corporal e da propia identidade. - Coñecemento do corpo e da contorna a través dos sentidos e das súas funcións. Implicacións da discapacidade sensorial ou física na vida cotiá. - Identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas. - Ferramentas para a identificación, expresión, aceptación e control progresivo das propias emocións, sentimentos, vivencias, preferencias e intereses. - Estratexias para desenvolver a seguridade en si mesmo, o recoñecemento das súas posibilidades e a asertividade respectuosa cara aos demais. - Aceptación e valoración axustada e positiva da súa persoa, confiando nas súas posibilidades e recoñecendo as limitacións propias. - Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa. - Habilidades socioafectivas e de convivencia: comunicación de sentimentos e emocións e pautas básicas de convivencia que inclúan o respecto á igualdade e o rexeitamento de calquera tipo de discriminación. - Estratexias de autorregulación da conduta. Empatía e respecto. - Celebracións, costumes e tradicións. Ferramentas para o aprecio dos sinais de identidade étnico-cultural presentes na súa contorna.

UD	Título da UD	Duración
4	Xeitos de vivir	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.7 - Identificar semellanzas e diferenzas entre as persoas valorando positivamente a diversidade	Recoñece semellanzas e diferenzas nas persoas.	TI
CA2.1 - Identificar e manifestar os propios sentimentos, vivencias, emocións e comprender as dos demais.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre as súas emocións, sentimentos e vivencias	
CA4.5 - Reproducir condutas, accións ou situacións a través do xogo simbólico en interacción cos seus iguais, identificando e rexeitando todo tipo de estereotipos.	Imita situacións no xogo simbólico, rexeitando os estereotipos.	
CA4.6 - Participar activamente en actividades relacionadas coa reflexión sobre as normas sociais que regulan a convivencia e promoven valores como o respecto á diversidade e o trato non discriminatorio cara ás persoas.	Fai algunha aportación sobre as normas sociais.	
CA4.8 - Participar, desde unha actitude de respecto, en actividades relacionadas con costumes e tradicións étnicas e culturais presentes na súa contorna mostrando interese por coñecerlas.	Participa en actividades culturais, mostrando interese por coñecerlas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Descubrimiento dos cambios que se producen nas persoas co paso do tempo, respectando as diferenzas.
- Identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas.
- Ferramentas para a identificación, expresión, aceptación e control progresivo das propias emocións, sentimentos, vivencias, preferencias e intereses.
- Estratexias para desenvolver a seguridade en si mesmo, o recoñecemento das súas posibilidades e a asertividade respectuosa cara aos demais.
- O xogo como ferramenta de exploración persoal.
- Aceptación e valoración axustada e positiva da súa persoa, confiando nas súas posibilidades e recoñecendo as limitacións propias.
- Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa.
- Xestión do seu comportamento en función das necesidades das outras persoas e das normas de funcionamento do grupo, dereitos, responsabilidades e comportamentos sociais, camiñando progresivamente cara á autorregulación das súas accións.
- A diversidade familiar. Familia, escola e outros contextos socioemocionais. Identificación e diferenciación como primeiros grupos sociais de pertenza e interacción. Outros grupos sociais de pertenza: características, funcións e servizos.
- Habilidades socioafectivas e de convivencia: comunicación de sentimentos e emocións e pautas básicas de convivencia que inclúan o respecto á igualdade e o rexeitamento de calquera tipo de discriminación.
- Estratexias de autorregulación da conduta. Empatía e respecto.
- Xogo simbólico. Observación, imitación e representación de persoas, personaxes e situacións. Estereotipos e prexuízos.
- Celebracións, costumes e tradicións. Ferramentas para o aprecio dos sinais de identidade étnico-cultural presentes na súa contorna.

UD	Título da UD	Duración
5	Mundo vexetal	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.3 - Recoñecer as percepcións sensoriais propioceptivas e exteroceptivas captadas a través dos sentidos verbalizando as sensacións que producen	Explica de forma senlleira as sensacións que lle producen os seus sentidos.	TI
CA2.7 - Expresar inquietudes, gustos e preferencias mostrando satisfacción e seguridade sobre os logros conseguidos.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre os seus gustos, preferencias e inquiredanzas.	
CA3.3 - Identificar situacións de risco e actuar coherentemente ante elas, aceptando as normas.	Acepta as normas evitando riscos	
CA3.4 - Realizar actividades relacionadas co autocoidado e co coidado da contorna con actitude de respecto e mostrando autoconfianza e iniciativa.	Coidase e coida a contorna	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento do corpo e da contorna a través dos sentidos e das súas funcións. Implicacións da discapacidade sensorial ou física na vida cotiá. - Ferramentas para a identificación, expresión, aceptación e control progresivo das propias emocións, sentimentos, vivencias, preferencias e intereses. - Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa. - Hábitos e prácticas sostibles e ecosocialmente responsables relacionadas coa alimentación, coa hixiene, coa actividade física, co descanso, co autocoidado e co coidado da contorna. - Identificación de situacións perigosas adoptando comportamentos axeitados na prevención de accidentes e enfermidades. - Emprego responsable e axeitado de instrumentos, ferramentas e instalacións para previr accidentes e evitar situacións de risco.

UD	Título da UD	Duración
6	Mundo animal	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.3 - Recoñecer as percepcións sensoriais propioceptivas e exteroceptivas captadas a través dos sentidos verbalizando as sensacións que producen	Explica de forma senlleira as sensacións que lle producen os seus sentidos.	TI
CA2.7 - Expresar inquietudes, gustos e preferencias mostrando satisfacción e seguridade sobre os logros conseguidos.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre os seus gustos, preferencias e inquiredanzas.	
CA3.3 - Identificar situacións de risco e actuar coherentemente ante elas, aceptando as normas.	Acepta as normas evitando riscos	
CA3.4 - Realizar actividades relacionadas co autocoidado e co coidado da contorna con actitude de respecto e mostrando autoconfianza e iniciativa.	Coidase e coida a contorna.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento do corpo e da contorna a través dos sentidos e das súas funcións. Implicacións da discapacidade sensorial ou física na vida cotiá. - Ferramentas para a identificación, expresión, aceptación e control progresivo das propias emocións, sentimentos, vivencias, preferencias e intereses. - Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa. - Hábitos e prácticas sostibles e ecosocialmente responsables relacionadas coa alimentación, coa hixiene, coa actividade física, co descanso, co autocoidado e co coidado da contorna. - Identificación de situacións perigosas adoptando comportamentos axeitados na prevención de accidentes e enfermidades. - Emprego responsable e axeitado de instrumentos, ferramentas e instalacións para previr accidentes e evitar situacións de risco.

UD	Título da UD	Duración
7	Onde eu vivo: De paseo por Compostela	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.7 - Identificar semellanzas e diferenzas entre as persoas valorando positivamente a diversidade	Recoñece semellanzas e diferenzas nas persoas	TI
CA2.1 - Identificar e manifestar os propios sentimentos, vivencias, emocións e comprender as dos demais.	Fai aportacións, de xeito guiado, sobre as súas emocións, sentimentos e vivencias..	
CA3.3 - Identificar situacións de risco e actuar coherentemente ante elas, aceptando as normas.	Acepta as normas evitando riscos	
CA3.4 - Realizar actividades relacionadas co autocoidado e co coidado da contorna con actitude de respecto e mostrando autoconfianza e iniciativa.	Coidase e coida a contorna.	
CA4.5 - Reproducir condutas, accións ou situacións a través do xogo simbólico en interacción cos seus iguais, identificando e rexeitando todo tipo de estereotipos.	Imita situacións no xogo simbólico, rexeitando os estereotipos.	
CA4.6 - Participar activamente en actividades relacionadas coa reflexión sobre as normas sociais que regulan a convivencia e promoven valores como o respecto á diversidade e o trato non discriminatorio cara ás persoas.	Escoita e respecta as aportacións sobre as normas sociais	
CA4.8 - Participar, desde unha actitude de respecto, en actividades relacionadas con costumes e tradicións étnicas e culturais presentes na súa contorna mostrando interese por coñecerlas.	Participa en actividades culturais, mostrando interese por coñecerlas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Descubrimento dos cambios que se producen nas persoas co paso do tempo, respectando as diferenzas. - Coñecemento do corpo e da contorna a través dos sentidos e das súas funcións. Implicacións da discapacidade sensorial ou física na vida cotiá. - Identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas. - Aceptación e valoración axustada e positiva da súa persoa, confiando nas súas posibilidades e recoñecendo as limitacións propias. - Valoración do traballo ben feito: desenvolvemento inicial de hábitos e actitudes de esforzo, constancia, organización, atención e iniciativa. - Aceptación das normas de comportamento establecidas durante as comidas, os desprazamentos, o descanso e a hixiene. - Valoración da necesidade de desenvolverse en espazos saudables identificando as condicións que os caracterizan. Colaboración no mantemento de ambientes limpos e ordenados. - Hábitos e prácticas sostibles e ecosocialmente responsables relacionadas coa alimentación, coa hixiene, coa actividade física, co descanso, co autocoidado e co coidado da contorna.

Contidos

- Identificación de situacións perigosas adoptando comportamentos axeitados na prevención de accidentes e enfermidades.
- Emprego responsable e axeitado de instrumentos, ferramentas e instalacións para previr accidentes e evitar situacións de risco.
- A diversidade familiar. Familia, escola e outros contextos socioemocionais. Identificación e diferenciación como primeiros grupos sociais de pertenza e interacción. Outros grupos sociais de pertenza: características, funcións e servizos.
- Habilidades socioafectivas e de convivencia: comunicación de sentimentos e emocións e pautas básicas de convivencia que inclúan o respecto á igualdade e o rexeitamento de calquera tipo de discriminación.
- Resolución de conflitos xurdidos nas interaccións sociais.
- A amizade como valor, así como elemento protector, de prevención da violencia e de desenvolvemento da cultura da paz.
- Fórmulas de cortesía e interacción social positiva. Actitude de axuda e cooperación. A resposta empática á diversidade debida a distintas formas de discapacidade e ás súas implicacións na vida cotiá.
- Potenciación do xogo como elemento común a todas as culturas.
- Xogo simbólico. Observación, imitación e representación de persoas, personaxes e situacións. Estereotipos e prexuízos.
- Celebracións, costumes e tradicións. Ferramentas para o aprecio dos sinais de identidade étnico-cultural presentes na súa contorna.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A intervención educativa na área de Crecemento en Harmonía buscará desenvolver no alumnado o máximo desenvolvemento axustándose ao seu momento evolutivo, respectando os ritmos e as características individuais e propoñendo situacións de aprendizaxe motivadoras. Estas situacións educativas promoverán a observación, a manipulación e a exploración dos nenos e das nenas desenvolvendo aspectos motrices que faciliten o avance na súa autonomía, tanto nos movementos coma nos desprazamentos, tomando conciencia do seu corpo e das súas partes para chegar paulatinamente á interiorización do esquema corporal.

Dentro da metodoloxía deste programación destacamos:

- A concepción de unidades didácticas coma proxectos nos que se intentará resolver un problema ou facer un produto social relevante. En todas as unidades, menos na primeira, haberá que levar a cabo actividades de pequenas investigacións e búsqueda de información, deseñar os pasos para chegar á meta definida, difundir o resultado e levar a cabo unha avaliación do proceso.
- Basearse nas experiencias, nas actividades e no xogo, nun ambiente de afecto e confianza para potenciar a autoestima e a integración social e, como xa dixemos, de xeito globalizado, respectando os diferentes ritmos tanto do alumnado como das actividades, xogos e descansos, de modo que os horarios estean ao servizo da metodoloxía.
- Ao longo das actividades empregaremos dinámicas individuais, de parella, grupos ou equipos (fomentando o traballo colaborativo e cooperativo) e de gran grupo e intergrupos.
- Deben estar moi presentes no deseño das actividades os principios do Deseño Universal de Aprendizaxe, ofertando dentro dunha mesma actividade, diferentes maneiras de acceder a información, diferentes xeitos de expresarse, e diferentes maneiras de motivar ao alumnado.
- Para conseguir máis significativade nas aprendizaxes do alumnado empregaremos estratexias que axuden a conseguilo seguindo os principios básicos da neuroeducación no que di que o alumnado ten que sentir interese polo tema para activar as súas conexións neuronais. Isto irá acompañado de actividades que faciliten a capacidade de aprender do noso alumnado tales como rutinas de pensamento, esquemas visuais...
- Nesta programación empregarase un enfoque activo á hora de deseñar as actividades, buscando sempre que as persoas alumnas sexan as protagonistas activas das súas aprendizaxes. Ofreceranse sempre actividades onde se desenvolvan diferentes tipos de habilidades e capacidades. Para acadalo empregaremos unha organización espacial acorde que permita levar a cabo diferentes propostas á vez e que o alumnado teña variedade para realizar. Destacarán os recunchos, estacións de traballo, talleres, visitas de persoas expertas, obradoiros impartidos polas familias...

- O traballo con ferramentas tecnolóxicas estará sempre orientado cara o emprego destas como xeradoras de contidos e non transmisoras pasivas de información. O alumnoiniciarase no seu emprego de forma transversal pero sempre dende unha maneira responsable, respectando os tempos de uso, minimizando a exposición ás pantallas e empregando recursos acordes a súa idade e estado madurativo.

Os principios que guían a nosa actuación serán:

- 1 . Principio de actividade (traballo por recunchos, obradoiros, proxectos.)
- 2 . Principio de vivenciación (no día a día e en calquera circunstancia)
- 3 . Principio lúdico (o xogo como factor que permite a estimulación do desenvolvemento intelectual do neno e da nena, facilitando procesos cognitivos básicos como a percepción, a atención e a memoria, e promovendo a motivación). Ademais, porque nesta etapa o simbolismo do xogo da moita información á mestra das vivencias e relación do seu alumnado.
- 4 . Principio de globalización. Esta metolodoxía permite ao alumnado observar, analizar , interpretar e descubrir o mundo.
- 5 . Principio de creatividade. Ser creativo e ter capacidade resolutiva é fundamental para o desenvolvemento persoal e social .
- 6 . Principio de individualización. Concebir a cada nena, a cada neno, como un ser único e irrepitible, cas súas características intrínsecas, habilidades e carencias. E a resposta educativa a cada un terá en conta isto.
- 7 . Principio de socialización. A tarefa é conxunta entre familia, escola e, por suposto, a sociedade. A comunicación entre familia e escola é vital para colaborar na percepción do progreso do neno/a.
- 8 . Principio de personalización ou dirixida, co fin de sacar o mellor partido persoal de cada alumno.
- 9 . Principio de normalización. Refírese sobre todo ás dificultades de aprendizaxe, máis ca inclusión é a normalización, o feito de que a escola dé resposta cos seus recursos materiais e humanos para atender as NEAEs dentro dun ambiente normalizado, sen etiquetas, que permita ao resto dos nenos ser persoas solidarias cos demais.

A) OS PROXECTOS

Nesta aula de 4 anos imos traballar por puntos de interese e proxectos. Os puntos de interese suxeridos adoitan ser o modo máis fácil dunha aproximación da mestra titora cara as características cognitivas e psicossocioafectivas .

Obxectivos nos proxectos e puntos de interese :

- Favorecer nos nenos/as o desenvolvemento dunha personalidade autónoma, participativa e creativa, capaz de disfrutar, de elixir e de tomar decisións.
- Facer ao alumnado protagonista do proceso de aprendizaxe, facilitando a participación de todos e todas na elección e realización de actividades, na toma de decisións na aula, etc.
- Impulsar a exploración e comprensión do mundo que os/as rodea, accionando sobre os obxectos e espazos.
- Posibilitar a construción de aprendizaxes significativas e duradeiras, partindo dos seus intereses e necesidades.
- Estimular a capacidade de observación en xeral, posibilitando a expresión dos seus sentimentos e pensamentos a través das súas manifestacións e producións artísticas.

O proceso a seguir para preparar os proxectos constará dos pasos seguintes:

- Presentación do proxecto/ punto de interese.
- Valoración. Nunha primeira asemblea, determinaranse os aspectos xa coñecidos polo alumnado (coñecementos previos), e recolleranse todas as preguntas ás que se queira dar resposta ao longo do desenvolvemento do proxecto.
- Determinación de obxectivos que expresen as metas máis importantes a acadar.
- Selección e organización de contidos.
- Programación de actividades. Teranse en conta actividades dos tipos seguintes: previas, iniciais, xerais, psicomotrices e sensoriais, emocionais, matemático-vivenciais, plásticas, artístico expresivas e musicais, naturais e experienciais, de linguaxe oral e escrita e representativa, de lóxica- matemática, de recapitulación, de autoavaliación dos coñecementos adquiridos, funcións executivas, psicossociais,
- Elaboración dun listado de distintos recursos educativos relacionados co tema a tratar: cancións, audicións, poesías, adiviñas, libros de consulta, libros de contos, xogos, obras de arte...
- Habilitación dun espazo na aula para organizar a información e material recollido e adaptación dos recunchos habituais para incluír actividades relacionadas co proxecto (recuncho do proxecto ou experiencial).
- Habilitar un espazo de lectura e un recuncho de volta á calma ao lado das fiestras a poder ser: a biblioteca da aula.
- Un recuncho sensorial e motriz.
- Ambientación, limitada, da aula en función do tema a traballar.
- Temporalización: este curso haberá, probablemente, seis proxectos: aos que se sumarán actividades relacionadas cos diferentes equipos escolares (biblioteca e normalización) ademais das conmemoracións de obrigado cumprimento. Tamén quedará a aberta a posibilidade de xestionar puntos de interese do propio alumnado ou secuencias didácticas, en función das necesidades do grupo ou dalgún acontecemento.

Distribución das actividades no horario semanal.

- Participación das familias. Comunicación do proxecto a desenvolver e petición de colaboración (envío de

información e material e participación directa nalgunha actividade concreta).

- Interacción co resto do profesorado que incide na aula (profesoras de inglés e relixión, psicomotricidade e música) para incluír nas súas clases actividades sobre o proxecto.

- En caso necesario, adaptarase o proxecto aos alumnos que presenten algunha dificultade, contando coa colaboración do Departamento de Orientación. Procurarase a consecución dos mesmos obxectivos que o grupo-clase sempre e cando sexa posible, variando a temporalización dos mesmos, o tipo de tarefa e o xeito de presentala se fíxese falla (metodoloxía)

O traballo por proxectos obriga a ir completando a programación de aula ao longo do curso, pola imposibilidade de determinar dende un principio que intereses e temas irán xurdindo e cales decidirá traballar o grupo.

Asemade destacaremos que as propostas de traballo quedan abertas ás necesidades da aula, as demandas do alumnado no proceso de ensino-aprendizaxe, ás actividades propostas polos equipos de dinamización pedagoxica do centro e outras datas de especial relevancia na escola.

B) OS RECUNCHOS

Parte do traballo da aula está organizado en recunchos. Con esta organización preténdese que o alumnado acade os obxectivos seguintes:

- Coñecer os diferentes espazos da aula e tódalas posibilidades de actividade e xogo que cada un deles implica.

- Manipular e empregar axeitadamente o material do que dispón en cada recuncho, ordenando este como corresponda despois de utilizalo.

- Disfrutar de momentos de tranquilidade e doutros de máis acción.

- Organizarse cos seus compañeiros/as nos xogos, sen actitudes de sumisión nin dominio, respectando os gustos e as opinións dos demais.

Habitualmente funcionarán na aula os catro ou cinco recunchos que a continuación se enumeran. Máis, en función do proxecto que se estea a traballar, pódese engadir outro recuncho ou substituírlo por outro máis conveniente.

- Recuncho da lóxica-matemática.

- Recuncho das construcións.

- Recuncho do xogo simbólico / experiencial

- Recuncho de arte.

- Recuncho de letras

Cada recuncho terá unha ubicación clara. Tamén contará co seu propio material que non se poderá levar a outras zonas e que haberá que utilizar axeitadamente. Ás veces utilizaranse libremente, e noutros momentos será segundo propostas suxeridas ou dirixidas pola titora ou mestres especialistas que impartan a sesión. Cando remate o tempo adicado a esta actividade deberán deixar a zona como a atoparon.

Neste curso cada grupo será nomeado por cores. Este grupo manterase estable durante un periodo axeitado que permita unha socialización oportuna dos membros.

O xogo:

Será fundamental ter en conta que os xogos poden servir como instrumento educativo e tamén de observación das peculiaridades de cada alumno e alumna: estilos de aprendizaxe, dificultades, actitude ante os erros, aceptación de regras, interacción cos compañeiros e compañeiras, etc.

O xogo simbólico permitirá ao alumnado reproducir e imaxinar esceas ou situacións da vida real. A simulación da realidade posibilitará que o neno ou nena vaia coñecendo, aceptando ou provocando novas maneiras de relacionarse, de enfrentarse aos conflitos e de situarse no contexto social e relacional.

Polo anteriormente exposto utilizarase o xogo como recurso motivador e instrumento educativo na práctica diaria, tendo en conta os seguintes aspectos:

- Que o alumnado encontre placer nos xogos, independentemente do resultado final obtido.

- Que os xogos eviten a discriminación ou menosprezo daquel alumnado que non conseguise os obxectivos marcados.

- Que sexan indicadores para a mestra das habilidades que teñen que mellorar de maneira individual ou en grupo.

- Que posibiliten a participación de todo o alumnado do grupo-clase.

- Que o alumnado vexa aos seus compañeiros e compañeiras como iguais e non como contrincantes aos que hai que superar.

- Que a finalidade sexa conseguir a suma de achegas individuais para lograr un obxectivo conxunto.

C) O ESPAZO

Pese ao elevado número de nenas e nenos e ás reducidas dimensións do espazo do que dispoñemos, na distribución da aula preverase que os alumnado dispoña de lugares que permitan realizar a diversidade de actividades que se levan a cabo, dende as que requiren certa concentración ata as que facilitan o movemento, ademais de actividades conxuntas de todo o grupo, por pequenos grupos ou traballo individual.

Teranse en conta as seguintes zonas:

- Espazo para a Asamblea. Nese espazo faranse as rutinas diarias da aula, presentación do traballo a realizar, lectura de contos, ademais de utilizarse noutros momentos como zona de construcións.

- Espazo para o traballo individual, onde estarán situadas as mesas e sillas e onde cada neno contará co seu propio

sitio. Esta zona utilizarase tamén para outras actividades y serán parte dalgúns dos recunchos e será o lugar de referencia para o subgrupo de convivencia estable.

- Recunchos. Os recunchos estarán divididos en catro ou cinco espazos dentro da aula claramente diferenciados. Algúns dos recunchos ocuparán zonas noutros momentos dedicadas a asemblea ou traballo individual.
- A PDI. Como espazo pedagóxico para a introducción das TICs, a través de diferentes actividades.
- Poderá utilizarse o patio de recreo para organizar algunhas actividades. O espazo natural do centro está cheo de posibilidades pedagóxicas.

D) AGRUPAMENTOS

Na aula organizaranse todo tipo de actividades que esixirán según a súa natureza diferentes formas de agrupamento. As fundamentais serán as que se mencionan a continuación.

- Gran grupo .Este agrupamento destinarase a planificar e tomar decisións para a aula, presentación de información e material, relato de experiencias, lectura e escoita dalgúns textos, explicacións, rutinas de aula, debates, audicións, bailes e interpretación de cancións, etc.
- Equipos de traballo nas mesas. Cada equipo identificarase cunha cor e cada recuncho cunha imaxe.
- Parellas. Destinarase este agrupamento a actividades que requiran certa concentración, atención e organización e intentará evitarse na medida do posible a intervención do adulto. As parellas poden formarse de forma libre ou imposta e o agrupamento será variable dentro do subgrupo estable.
- Actividade individual. Destínase a promover as estratexias de planificación, así como a responsabilidade e a autonomía.

E) PLANIFICACIÓN TEMPORAL

No momento de facer a planificación temporal, procurarase manter unha rutina de actividades estables, aínda que o suficientemente flexibles para dar cabida ás necesidades e intereses individuais, tendo en conta os seguintes parámetros:

- Partir do momento evolutivo dos nenos e nenas do grupo, axustando as tarefas ás súas posibilidades de atención e traballo.
- Manter unha secuencia de ritmos e rutinas equilibrada, sobre todo para alumnos con NEAes.
- Cubrir as necesidades e intereses do grupo-clase. Reservar un tempo de dedicación aos alumnos/as que precisen maior atención individualizada.
- Organizar o tempo de realización das actividades tendo en conta o ritmo do grupo; respectar a alternancia de esforzo, concentración e movemento.
- Aproveitar feitos espontáneos que xurdan ao longo da sesión ou da xornada para incorporalos ás actividades do día de consideralo axeitado.
- Adecuar as tarefas que se van realizar á distribución espacial e aos recursos de persoal e materiais cos que conta o centro.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Ferramentas tecnolóxicas: PDI, conexión a internet
Material funxible: convencionais e non convencionais
Material sensorial: mesa de luz, bandexas para a escritura sensorial (area, fariña...)
Material visual: carteis, bits, láminas...
Biblioteca de centro, de aula, libros, contos, álbumes...
Material curricular: Currículum, P.E...
Material artístico: pinturas, plastina, refugallo, teatro de sombras, luz negra, monicreques...
Material de psicomotricidad: estruturas de gomaespuma, cordas, balóns, táboas de equilibrio...

Material non estruturado: de refugallo, elementos naturais, pezas soltas...
Material de xogo simbólico
Comunidade educativa (Alumnado, persoal docente e non docente, familias) e calquera persoa que interveña na vida do centro (visitas,etc...)
Proporcionados pola contorna, nun amplo sentido: todo o que se nos poida ofrecer no contexto que nos rodea. (parques, museos, teatro, cine, biblioteca Concello, etc...)
Instrumentos musicais.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Será entendida como proceso que leva implícito unha serie de acordos para a posterior planificación do proceso educativo baseado na análise, tanto das competencias clave do alumnado como das necesidades do grupo, na primeira unidade do curso se levará a cabo a avaliación inicial ou diagnóstica a través de:

- Observación directa, sistemática e rexistrada da participación do alumnado nas actividades e propostas didácticas.
- Análise das producións plásticas, escritas, musicáis, etc realizadas polo alumnado.
- Información aportada polas familias ou titores legais na entrevista inicial.
- Diagnóstico do estado físico, emocional, coñecementos previos e limitacións de cada alumna e alumno

Suliñar o factor preventivo da avaliación inicial na atención á diversidade, tanto como medio para a identificación temprana das necesidades educativas como para proceder á aplicación das medidas que se consideren necesarias.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Criterios de cualificación:

Os criterios de cualificación están marcados pola consecución dos criterios para cada unidade segundo as táboas de indicadores que se elaborarán seguindo a escala de estimación: sen dificultade, en proceso, con dificultade de forma que, o alumno/a obterá a súa calificación en función do grado de consecución observado polo mestre/a.

As principais técnicas e fontes de información do proceso de avaliación serán a observación directa e sistemática, a análise das producións das nenas e nenos e as periódicas coas familias ou titores.

Procurarase manter como mínimo dúas entrevistas persoais con cada familia ao longo do curso, para intercambiar información.

A observación directa convértese nun instrumento de primeira orde, que permite realizar o seguimento ao longo do proceso educativo, valorando e axustando a intervención educativa en función dos datos obtidos. As entrevistas coas familias, a conversas co alumnado, as situacións de xogo e as producións das nenas e dos nenos permitirán recoller de maneira organizada información individual sobre ese proceso, proporcionando datos globais e pautas de actuación con cada alumna/o.

Co fin de poder avaliar de forma axeitada a planificación didáctica, empregaranse, en maior ou menos medida, os

seguintes instrumentos de avaliación:

- a . Avaliación Inicial (para alumnado novo) : Este informe recollerá os datos achegados pola familia na entrevista e as observacións relevantes feitas durante os primeiros días de incorporación ao centro no caso de alumnado de novo ingreso.
- b . Rexistro de observación: Permitirá facer un seguimento ao longo do curso, tanto de cada alumno/a en particular como do grupo en xeral. Observaranse pautas de actuación e de relación, estilos de traballo, aspectos que despertan o seu interés, etc. Para facilitar a recollida de datos anotaranse diariamente nunha axenda os acontecementos máis destacados da xornada escolar. Tamén se contará cunha folla de rexistro do observado para cada alumna e alumno.
- c . Avaliación por proxectos de traballo e secuencias didácticas: Permite rexistrar as aprendizaxes alcanzadas polo alumnado en cada proxecto.
- d . Avaliación trimestral e boletíns trimestrais para a familia: Recollerá todas aquelas aprendizaxes consideradas significativas e básicas que o alumnado debe acadar. Os boletíns elaboraranse de acordo co resto do profesorado do nivel, partindo dos ítems propostos no xade e seleccionando aqueles que se consideren máis significativos.
- e. Aqueloutros que a mestra, na súa autonomía pedagóxica, crea conveniente como mecanismo de rexistro de datos.

Crterios de recuperación:

Este apartado non procede nesta etapa educativa

6. Medidas de atención á diversidade

Na nosa intervención educativa recolleemos como principio a diversidade do alumnado, adaptando a práctica educativa ás características persoais, necesidades, intereses e estilo cognitivo das nenas e dos nenos, dada a importancia que nestas idades adquiren o ritmo e o proceso de maduración. Polo tanto entendémolas como o conxunto de medidas, ordinarias e extraordinarias, que teñen por finalidade adecuar a resposta educativa ás diferentes necesidades, características, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, así como á situación social, cultural e de saúde de todo o alumnado, poñerase especial atención a finalidade preventiva, adaptando a práctica educativa ás características persoais do noso grupo e alumnado, así como aos seus intereses e necesidades, e a consideración da diversidade como un valor, defendendo así un modelo inclusivo que potencie a metodoloxía baseada na diversidade , igualdade de oportunidades,e colaboración e tamén na cultura tecnolóxica e innovadora, aproveitando as posibilidades das TIC para o alumnado (apps para estimulación da lincguaxe, razonamento, atención,etc).

Entendemos a importancia de traballar e afrontar as necesidades do alumnado desde os cursos máis baixos, non só de cara á prevención, senón tamén de cara á entrada na educación primaria, axilizando na medida do posible toda a burocracia e probas de carácter psicopedagóxico que dependan do D.O. dirixido a especialistas externos. É aquí onde vimos detectando que pasa moito tempo ata que se resolven certos casos de necesidade inminente. Pídese que, na medida do posible, na etapa de educación infantil sexa avaliado o alumnado con NEAE antes, emprestándolles así o apoio preciso e axeitado dentro das aulas, evitando dificultades de aprendizaxe e necesidades futuras de índole diversa.

Seguimos considerando moi importante e esencial o obradoiro de estimulación da linguaxe por parte da especialista de A.L. nos tres niveis como medida de intervención e prevención de futuras problemáticas. Dikir tamén que somos conscientes de que a demanda importante de alumnado de NEAE e outras dificultades de aprendizaxe do noso centro fan dicultosa a nosa demanda.

Adequaremos sempre a estrutura organizativa do centro e a xestión da aula ás características do noso alumnado NEAE, e levaremos a cabo medidaas como:

- Organizar o aula de forma accesible, adecuaremos tempos e rutinas en base ás súas necesidades fisiolóxicas, afectivas, de movemento e curriculares.
- Adecurar á programación didáctica, realizarase unha interpretación flexible do currículum axustada ao grupo clase e ao alumnado con NEAE.
- Utilizar metodoloxía colaborativa e cooperativa, seguindo as líñas marcadas no P.E. do centro, seguindo os principios do DUA e propoñendo diferentes medios de acceder á información, de expresarse e de motivar ao alumno.
- Adaptar os tempos, instrumentos e procedementos de avaliación, usando os que mellor se adapten ás características de éste alumnado.
- Aproveitar as posibilidades das TIC para todo tipo de alumnado utilizando diferentes apps para estimulación da linguaxe, o razonamento e la atención.

- Buscar de maneira continua interactuar co alumnado NEAE, estimulando a súa iniciativa e promovendo o interese por aprender.
- Transmitir a información de maneira clara, concisa e con frases/explicacións curtas.
- Secuenciar as tarefas, incluso con referencias visuais como pictos e axendas.
- Traballar con axudas directas e demostracións (traballo de modelado e imitación).
- Diseñar propostas didácticas seguindo o modelo TEACCH
- Evitar tarefas repetitivas e sen interese para o alumnado, que poden facer aparecer condutas disruptivas, a non ser o caso de aqueles alumnos que polas súas necesidades necesiten facer ese tipo de actividades para reforzar aprendizaxes e aportar seguridade.
- Primar o esforzo e non o resultado, intentando sempre aumentar a autoestima, adoitando un enfoque emocional nas actividades, tanto como medida preventiva da discriminación como medio para a valoración das diferenzas.
- Ofrecer propostas onde o alumnado poida participar en base as súas capacidades levando a cabo propostas STEM para aquel alumnado que o necesite.
- Ofrecer sempre situacións de éxito, para ir aumentando a dificultade progresivamente.
- Intervir educativamente sempre dende un enfoque multidisciplinar: (titoría, DO, familia ou titores legais, servizos sanitarios, sociais, etc).

A atención á diversidade non só vai dirixida ao alumnado que mostra dificultades destacables de aprendizaxe. Tódolos alumnos e alumnas presentan diferenzas, xa sexa en estilos de aprendizaxe, en niveis de maduración, en intereses, etc.

As medidas adoptadas deben ser unha resposta a todos e cada un dos alumnos e alumnas e teñen que ser respectuosas coas súas características persoais.

Partindo destas premisas, e para cumprir coa atención á diversidade teranse en conta os aspectos seguintes:

- Propostas de actividades con diversos graos de realización (ampliación e reforzo).
- Diversidade de actividades para traballar un mesmo contido.
- Actividades opcionais.
- Actividades que teñan aplicación na vida cotiá.
- Diferentes tipos de agrupamentos na resolución das actividades: gran grupo, pequeno grupo, parellas e individual.
- Propostas que favorezan a expresión directa, a reflexión e a comunicación.
- Contidos de aprendizaxe tratados de forma globalizada.
- Propostas de avaliación inicial ante un novo proceso de ensino-aprendizaxe. Utilización de procedementos e instrumentos de avaliación variados e diversos (cuestionarios, entrevistas, observación sistemática, probas obxectivas).

A función titorial ten como obxectivos:

1. A continuidade dende as primeiras idades deseñando un ensino preventivo das dificultades na aprendizaxe.
2. A atención individualizada segundo as necesidades persoais e cognitivas de cada neno/a.
3. A capacitación para a autoorientación, desenvolvendo unha capacidade e actitude práctica na toma de decisións.
4. A atención dirixida a todo o alumnado e en tódolos niveis educativos
5. A atención progresiva nos momentos madurativos e educativos máis trascendentais do alumnado.
6. A coordinación entre as distintas persoas e institucións que interveñen no proceso de ensino- aprendizaxe.
7. A adaptación necesaria aos diferentes axentes implicados.
8. A priorización e adaptación ás necesidades e contextos concretos.
9. A acción titorial debe quedar integrada no exercicio da función docente, sendo a responsabilidade e a coordinación compartida dende o PEC e no traballo do equipo docente responsable de cada neno e de cada nena.

É por todo isto, que a titoría debe ser:

- Personalizada: edúcase á persoa para o desenvolvemento dunha personalidade única e irrepetible.
- Individualizada: edúcase a persoas concretas, con características individuais que, se deben respectar, aproveitar e enriquecer.
- Integradora: edúcase á persoa completa, integrando ás necesidades educativas dos alumnos mediante as oportunas adaptacións do currículo, a metodoloxía e o propio acceso ao currículo, en contra a parcelación dos coñecementos materializándoos de xeito funcional e global a través das oito competencias básicas.
- Integrada: no currículo
- Diversificada: edúcase axustando o ensino ás necesidades educativas dos alumnos mediante as oportunas adaptacións curriculares, metodolóxicas e de acceso, adecuando a escola ao alumno e ás súas aptitudes, intereses e motivacións diferenciais.

Os principios psicopedagóxicos que sosteñen a acción orientativa, e polo tanto titorial, segundo Álvarez Rojo son:

- O principio antropolóxico
- O principio de prevención primaria
- O principio de desenvolvemento

- O principio de intervención social

Unha acción educativa implica:

1. A personalización da educación.
2. Dar oportunidades metodolóxicas e curriculares co obxectivo de axudar ao alumnado con NEAEs.
3. Dar a oportunidade de ofrecer aprendizaxe funcional.
4. Favorecer o desenvolvemento da identidade e o sistema social de valores.
5. Prever dificultades de aprendizaxe, guiar no camino escolar para evitar desaxustes e fracasos, na medida do posible.
6. Dar estratexias de aprendizaxe e estudo dende as idades temperás.
7. Contribuír á boa relación entre o centro escolar e a comunidade. Isto contribuirá á construción da vida comunitaria, colaborando para a resolución de problemas, a toma de decisión e a expresión e control emocional.

Principios psicopedagóxicos desta Programación, no que á atención á diversidade se refire, son:

1. Aplicación do principio de Atención Temperá

Tanto nos casos diagnosticados, como nos que se puideran atopar ao longo da presente etapa educativa, a mestra concibe que diagnosticar a través dos múltiples instrumentos de avaliación as posibles necesidades transitorias, tanto as puntuais como as permanentes dende unha curta idade, garante individualizar tarefas e atallar o antes posible as necesidades educativas da aula, así como actuar de xeito colexiado todo o equipo docente do grupo clase co alumnado que amose maior dificultade para seguir os obxectivos educativos.

A atención temperá garante que as dificultades non se arrastren e se multipliquen co paso do tempo, xerando así no alumnado unha situación de frustración e desamparo. Dende a súa concepción, a entrada do mestre de P.T. ou A.L. dentro da aula preferentemente no caso de alumnos con NEAE, garantiría unha toma de contacto inicial co seu sistema de comunicación e aprendizaxe non so coa súa titora (pictogramas ou outras medidas pedagóxicas), senón coa especialista que mellor coñece a correcta pedagogía e acción educativa das NEAEs, sendo esta persoa mestra a interlocutora directa na aula e a canle máis directa ca xefatura do D.O., para transmitir semanalmente os avances do alumnado con NEAE.

- Observación sistemática sobre a capacidade de visión do alumnado (establecemento cando sexa oportuno test na PDI de detección de ollos vagos).

- Estimulación prematura da linguaxe, para evitar rotacismos, dislalias...segundo pautas da especialista de A.L., no caso de non poder ter por parte dela Obradoiros de Estimulación da Linguaxe.

- Probas de audición

- Estimulación sensorial

- Estimulación motriz (fina/ grossa)

2. Aplicación do principio de Normalización

Tratarase na medida do posible, as necesidades xerais da aula e moi en particular do alumnado con NEAEs, para que estes últimos teñan unha escolaridade o máis parecida a unha persoa sen dificultades del xeito que sexa a escola a que se adapta, na medida dos seus recursos e tempos, ao neno/a. Será o centro quen promova a súa autonomía, a súa relación cos seus iguais e que estes teñan a posibilidade de entender as necesidades dos compañeiros/as e colaborando na construción dunha sociedade máis xusta.

3. Aplicación do principio de inclusión (máis ca de integración).

Segundo a conferencia da UNESCO de 1995, contén os seguintes subprincipios:

- Non discriminación no contexto normalizado, é dicir, non segregador.

- Ofrecer as mellores condicións e oportunidades (o cal implica que se asignen dotacións de materiais e recursos humanos para atender aos alumnos que o necesiten).

- Involucrar a todos nas mesmas actividades.

4. Principio de prevención. Trátase de que, sabendo cales adoitan ser as áreas de maior dificultade, levar a cabo accións pedagóxicas que nos axuden a minimizar, evitar ou prolongar no tempo a aparición de necesidade educativas.

Medidas de detección

1. Observación sistemática na aula e outros contextos de interese: rexistro sistemático en libretas titoriais

2. Desenvolvemento en cada un dos ítems propostos de xeito trimestral

3. Nivel de desenvolvemento cognoscitivo

4. Nivel de desenvolvemento social

5. Nivel de desenvolvemento lingüístico

6. Nivel de desenvolvemento motriz

7. Capacidade de recepción de estímulos sensoriais

8. Capacidade de creación/ inventiva / xogo

9. Capacidade de progreso nos procesos psicolóxicos básicos: Memoria, atención, percepción, emoción.

10. Estilos de aprendizaxe predominantes

11. Titorías cas familias / titores legais

12. Sesións de avaliación

13. Consulta á xefatura do D.O. e outros especialistas externos: pediatras, neurólogos/as, foniatras...

Mecanismos de actuación

1. Fase de emisión de informe titorial

- Dende a titoría, no momento no que se detecten dificultades, a mestra informará primeiro de xeito verbal á orientadora e convocará en cita titorial á familia do alumno/a. Dende ese preciso instante, levarase a cabo o protocolo burocrático que esté en vigor nese momento, facendo xa a solicitude formal ao Departamento para a avaliación psicopedagóxica.

- A mestra entregará á xefatura do D.O. o consentimento da familia para iniciar as probas diagnósticas do seu fillo/a.

2. Fase de recepción de datos do D.O.

- A mestra esperará aos resultados e informará á familia do proceso

- A mestra convocará en privado ou en reunión conxunta (segundo necesidade / conveniencia) á familia e/ ou a todos aqueles especialistas que se van poñer a traballar co alumno/a con NEAEs.

- A mestra entregará de ser necesario as probas/ informes que proveñan de Servizos Externos ao D.O.

- A mestra, segundo os novos protocolos, non poderá emitir informe titorial cara os servizos externos, inclusive aqueles que dependan da Xunta de Galicia. Serán emitidos dende DO, co cal a titora poderá colaborar ofrecendo a maior información posible.

3. Fase de atención á diversidade.

- Elaboración titorial dunha proposta pedagóxica, co asesoramento do xefe do D.O. e das persoas especialistas de pedagogía terapéutica ou audición e linguaxe para diseñar a estratexia de atención educativa.

- Avaliación do proceso e rectificación temporal dos obxectivos, procedementos, etc, propostos no caso de que a acción pedagóxica, polo que sexa, non funcionase.

- Avaliación final do alumno, da intervención educativa e dos recursos.

- Novo rexistro titorial no XADE, nos espazos que para iso son habilitados.

- Titorías coas familias (dúas ao trimestre de ser posible) para diseñar as estratexias que se puideran traballar na casa e para manter informados dos procesos educativos dos seus fillos/as, así como os procedementos de promoción, e de asesoría sobre o mundo educativo nas NEAEs.

No caso de contar con alumnado con certas necesidades que impliquen unha estruturación, aplicaremos as actividades anteriores e individualizaremos o seu traballo engadindo á rutina de clase para todos os pictogramas para mellorar a anticipación de sucesos e tarefas.

1. Mesa específica de traballo e concentración se fixera falla, aplicando TEECH

2. Pictogramas separados por categorías, de ser preciso.

3. Panel de rutinas semanais a modo de axenda

4. Axenda comunicativa.

5. Panel de ordes xeral- programador de actividades de titora e especialistas (o ideal sería contar cunha tablet ou ipad que permitise ter axendas dixitais e Apps de comunicación máis rápida a visual).

6. Actividades que se elaboran durante o curso onde se traballe, sobre todo,:

- Inclusión social cos iguais e autonomía. Capacidade de pedir axuda ao seu entorno de seguridade.

- Traballo sobre a linguaxe.

- Memoria visual

- Focalización da mirada.

- Atención. Mellora da percepción auditiva sostida.

- Mellora do tempo de traballo.

- Motricidade fina e grosa, e percepción óculo-manual.

7. Adaptación metodolóxica, de ser preciso na secuenciación e temporalización dos obxectivos ou contidos e na proposta das tarefas.

8. Autoxestión das emocións.

Teremos en conta todos os protocolos vencellados ás dificultades de aprendizaxe, así como aquelas derivadas da área sanitaria e a súa repercusión no desenvolvemento da aula e a aprendizaxe.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.1 - Desenvolvemento afectivo e xestión emocional		X	X				

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.2 - Hábitos de control corporal		X					
ET.3 - Pautas elementais de convivencia e relación social	X	X		X			X
ET.4 - Coidado da contorna e dos seres vivos					X	X	
ET.5 - Educación para o consumo responsable			X		X		
ET.6 - Educación igualitaria e libre de estereotipos		X		X			X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Contacontos	En cada unidade invitaremos a unha persoa familiar do alumnado para que veña a contar un conto relacionado coa materia que estamos a traballar	X	X	X
Saída de campo	En cada unidade realizaremos unha saída para afondar no traballo na aula	X	X	X
Saída de fin de curso	Actividade lúdica para descubrir a contorna e para conmemorar o final de curso	X	X	X
Visita de persoa experta	En cada unidade invitaremos a unha persoa familiar do alumnado para que actúe como experto na materia que estamos a traballar	X	X	X
Obradoiros solidarios	As familias xunto có alumnado poderán levar a cabo diferentes obradoiros cun fin solidario: confección de agasallos para levar ao Centro de Día, doación de libros, recollida de roupa, tapóns,...	X	X	X
Proxectos medioambientais	Se poderá participar en proxectos baseados na recuperación e defensa da natureza	X	X	X
Conmemoracións e festas	A comunidade educativa poderá planificar e participar en distintas celebracións ao longo do curso.	X	X	X

Observacións:

Aqueloutras que a titora e o equipo docente consideren de necesidade pedagóxica e de interese para a aprendizaxe do alumnado.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico

Deseño das actividades adecuadas ao alumnado
Elementos curriculares presentes nas actividades
Instrumentos de avaliación eficaces e adecuados.
Promóvese o desenvolvemento de diferentes capacidades e habilidades.
Temporalización de actividades adecuada.
Metodoloxía empregada
Utilízase diversidade de materiais para accederá información, para expresarse e para fomentar a motivación
Medidas de atención á diversidade
Contémplanse todas as NEAE no deseño das actividades
A avaliación do alumnado utilízase para modificar o proceso de ensinanza aprendizaxe.
Individualización do proceso ás características de cada alumna/o.
Clima de traballo na aula
Empréganse diversos recursos didácticos
Tivéronse en conta os intereses do alumnado no deseño de actividades e propostas
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Existe coordinación co equipo docente
Promóvese a participación das familias

Descrición:

Teranse en conta todos os indicadores de logro para recoller información sobre o proceso de ensinanza e poder modificalo e melloralo.

Atenderase á diversidade de alumnado da aula e no caso de introducir algún cambio reflectirase no seguimento desta programación que se levará a cabo ao finalizar cada un dos proxectos que se realicen ao longo do curso.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A programación valorarase a través da realización dunha rúbrica na que se puntuarán os indicadores citados anteriormente.

Haberá un seguimento a través da aplicación Proens dende a coordinación de ciclo en infantil ao rematar cada trimestre.

9. Outros apartados

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15015688	CEIP Raíña Fabiola	Santiago de Compostela	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación infantil	Descubrimento e exploración da contorna	5º Inf.	8	280

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	14
4.2. Materiais e recursos didácticos	17
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	18
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	18
6. Medidas de atención á diversidade	19
7.1. Concreción dos elementos transversais	22
7.2. Actividades complementarias	23
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	23
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	24
9. Outros apartados	24

1. Introducción

O grupo de 5º de E.I. ten 25 nenas e nenos. Incorporáronse tres alumnos novos que, neste momento, xa están integrados plenamente na vida diaria da aula. É un grupo moi dinámico, acolledor, con múltiples intereses e moi estimulados, tanto a nivel intelectual como afectivo. Non hai alumnado diagnosticado con NEAEs. De momento, só un grupo de nove nenas e nenos presentan algún tipo de dislalia. Na aula hai alumnado galego falante e castelán falante. Ámbolos dous grupos entenden as dúas linguas, máis aos castelán falantes cústalles cambiarse ao galego pero non á inversa. Intentarase equilibrar este aspecto.

A programación da área de Descubrimento e Exploración da Contorna no curso de 5º de EI ten como finalidade a construción e o coñecemento que a nena e o neno van adquirindo mediante o contacto coa súa contora e cos grupos sociais básicos cos que se relaciona e os que pertence, ampliando o seu coñecemento do mundo que o rodea e da súa relación co mesmo, favorecendo ao tempo actitudes de respecto e valoración a través dunha visión sostible do entorno .

O fin da área estará ben vinculado cun enfoque coeducativo e estimulador das emocións , así como coa promoción dunha actitude crítica e creativa.

Esta programación está deseñada para ser desenvolvida, conxuntamente coas programacións das outras dúas áreas, a través da realización de unidades didácticas entendidas como proxectos de aula formados por situacións de aprendizaxe (tarefas, actividades e exercicios).

Consideramos fundamental seguir respectando o principio de globalidade á hora de deseñar estas situacións de aprendizaxe, onde se poñan en práctica habilidades e capacidades relacionadas coas tres áreas curriculares.

Para levar a cabo unha concreción dos elementos curriculares que irán en cada unidade ou proxecto adaptable a diferentes realidades de aula, establecemos categorías xerais que actuarán como referencia para os centros de interese que se escollerán favorecendo sempre os que xurdan dos intereses das nenas e nenos. É por iso que só tres levan un título concreto.

A temporalización das unidades proposta é orientativa, podendo ser modificada tendo en conta as realidades educativas da aula.

Atoparemos dúas unidades didácticas (a modo de proxecto) en cada trimestre e unha unidade transversal que se desenvolverá ao longo de todo o curso, onde se traballarán de forma reiterativa aspectos moi concretos relacionados coa área e que complementará o traballado nas outras unidades.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Identificar as características de materiais, obxectos e coleccións e establecer relacións entre eles, mediante a exploración, a manipulación sensorial, o manexo de ferramentas sinxelas e o desenvolvendo das destrezas lóxico-matemática para descubrir e crear unha idea cada vez máis complexa do mundo.	1		1	1	1		1	
OBX2 - Desenvolver, de maneira progresiva, os procedementos do método científico e as destrezas do pensamento computacional, a través de procesos de observación e manipulación de obxectos, para iniciarse na interpretación da contorna e responder de forma creativa ás situacións e aos retos que se presenten.	1		1	1	1		1	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX3 - Recoñecer elementos e fenómenos da natureza amosando interese polos hábitos que inciden sobre ela para apreciar a importancia do uso sostible, o coidado e a conservación da contorna na vida das persoas.	1			1				1
OBX4 - Identificar as características e funcións dos grupos e organizacións da comunidade, apreciando algúns elementos significativos propios da cultura galega como base para a construción da identidade social desde o coñecemento e a valoración das particularidades do mundo circundante.	1	1		1		1		1

Descrición:
3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Aprendizaxe continua: As viaxes	Esta unidade traballarase de xeito transversal durante todo o curso e complementará as outras unidades/categorías. Aquí atoparemos todo tipo de actividades relacionadas co desenvolvemento da exploración e a experimentación activa de obxectos, espazos e materiais que faciliten o descubrimento da contorna física e social, sempre mediante o fomento dunha actitude creativa, crítica e respectuosa. Terán tamén cabida nesta unidade todas as actividades que se repitan ao longo do curso para favorecer as aprendizaxes máis básicas e elementais por parte do alumnado.	40	X		
2	Coñezome/ Asi son eu/Mocos e Tose	Nesta categoría poderemos encadrar proxectos onde a alumna ou alumno parta do autoconhecimento. Poderemos levar a cabo actividades relacionadas co corpo humano, as súas funcións, singularidades, diversidade persoal, igualdade de xénero, coñecemento e expresión de emocións... Favoreceremos o traballo de propostas centradas na familia e na escola como primeiros contextos de socialización e fonte de estímulos, xerando vínculos de confianza, empatía e apego nos que se baseará o seu desenvolvemento persoal e aprendizaxe social.	40	X		
3	Arte-llando...	Nesta categoría incluiremos os proxectos adicados ao coñecemento e expresión de diferentes manifestacións artísticas, en calquera das linguaxes disponibles para o noso alumnado. As actividades relacionadas co patrimonio e manifestacións artísticas da contorna serán o eixo	40	X		

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	Arte-llando...	desta categoría.	40	X		
4	Xeitos de vivir	Nesta categoría encadramos proxectos adicados a coñecer un momento da historia, xa sexa presente, pasado ou futuro, un pobo ou grupo social concreto, persoas históricas, profesións... Interesa desenvolver de xeito progresivo actividades encamiñadas a potenciar o método científico, o pensamento computacional, a iniciativa investigadora e a curiosidade polo coñecemento e o descubrimento.	40		X	
5	Mundo vexetal	Categoría na quw traballaremos proxectos relacionados co mundo vexetal, ben a través do coñecemento dos principais elementos da natureza, ben traballando na horta, descubrindo aspectos da agricultura, etc Se promocionarán actividades manipulativas, sensoriais e de exploración, afianzando actitudes de respecto por un desenvolvemento sostible.	40		X	
6	Mundo animal	Nesta categoría incluímos os proxectos adicados a un animal ou a un conxunto deles, a unha especie, a un contexto ou hábitat, á relación cos seres humanos... Levaremos a cabo propostas centradas no achego e respecto polos seres vivos, que afianzarán en gran medida actitudes responsables e aprendizaxes futuras.	40			X
7	Onde eu vivo: De paseo por Compostela	Nesta categoría poderemos levar a cabo proxectos relacionados coa contorna do alumnado, tanto a máis próxima como a relación que poda ter con outras. Tamén o traballo relacionado coa cultura, o patrimonio, as expresións culturais e outros aspectos relacionados. Se potenciarán propostas centradas no coñecemento e valoración da cultura galega, mediante o achegamento ás tradicións, valores e costumes e dende o respecto á diversidade cultural da contorna.	40			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Aprendizaxe continua: As viaxes	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Establecer distintas relacións entre os obxectos a partir das súas calidades ou atributos mostrando curiosidade e interese.	Establece relacións entre obxectos en función de un ou dous atributos.	TI
CA1.2 - Empregar os cuantificadores básicos máis significativos no contexto do xogo e na interacción coas demais persoas.	Recoñece e emprega cuantificadores básicos de xeito verbal e manipulativo.	
CA1.3 - Identificar e asociar as cantidades cos seus números e grafías nas actividades cotiás empregando o cálculo como fonte de información.	Recoñece cantidades numéricas de xeito manipulativo.	
CA1.8 - Recoñecer e utilizar as nocións temporais básicas ordenando temporalmente feitos referidos á súa propia vida e accións cotiás.	Emprega nocións temporais básicas en rutinas e situacións cotiás-	
CA2.2 - Xestionar situacións, dificultades, retos ou problemas planificando secuencias de actividades, mostrando interese e iniciativa e colaborando cos seus iguais.	Secuencia accións para deseñar solucións que se podan aplicar ás diferentes situacións probemáticas e/ou retos.	
CA2.3 - Aplicar estratexias para canalizar a frustración ante as dificultades ou os problemas.	Iniciase no emprego de estratexias para superar a frustración ante situacións problemáticas-	
CA2.5 - Utilizar diferentes estratexias para a toma de decisións con progresiva autonomía afrontando o proceso de creación de solucións orixinais en resposta aos retos que se lle presenten.	Aplica estratexias, de xeito guiado, e diseña solucións para resolver retos-	
CA2.6 - Programar secuencias de accións ou instrucións para a resolución de tarefas analóxicas e dixitais que favorezan o desenvolvemento de habilidades básicas de pensamento computacional.	Ordena accións, de xeito guiado, mostrando interese e iniciativa na resolución de tarefas analóxicas e dixitais.	
CA2.7 - Participar en proxectos empregando dinámicas e estruturas cooperativas, compartindo e valorando opinións propias e alleas e expresando conclusións persoais a partir delas.	Participa en propostas cooperativas valorando respectuosamente as aportacións alleas.	
CA2.8 - Iniciarse en actividades relacionadas coa metodoloxía STEAM como modelo de aprendizaxe activo.	Participa activamente en actividades STEAM .	
CA3.1 - Mostrar unha actitude de respecto e coidado e protección cara ao medio natural e os animais identificando o impacto dalgunhas accións humanas sobre el.	Identifica e diferencia situacións favorables e desfavorables para o medio natural.	
CA4.1 - Identificar o núcleo familiar e a escola como os primeiros grupos sociais de pertenza valorando positivamente as relacións afectivas que se establecen e a súa importancia no desenvolvemento persoal.	Valora positivamente as relacións afectivas nos seus ámbitos de proximidade.	
CA4.2 - Valorar a importancia das relacións sociais coas persoas da súa contorna.	Amosa interese por relacionarse con persoas da súa contorna.	
CA4.3 - Recoñecer diferentes modelos familiares mostrando respecto polas diferenzas. Descubrir e identificar os parentescos.	Identifica diferentes modelos de familia e parentescos valorando cada un deles.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración.
- Identificación das calidades ou atributos dos obxectos. Relacións de orde, correspondencia, clasificación e comparación.
- Emprego de cuantificadores básicos contextualizados.
- Uso funcional dos números na vida cotiá. Cantidade, número e grafa. Situacións nas que se fai necesario medir.
- Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario...
- Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento.
- Estratexias de construción de novos coñecementos: relacións e conexións entre o coñecido e o novo, entre experiencias previas e novas; estrutura e soporte e interaccións de calidade coas persoas adultas, cos iguais e coa contorna.
- Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información.
- Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións.
- Influencia das accións das persoas no medio físico, no patrimonio natural e cultural e no cambio climático.
- Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles.
- Recursos naturais. Sustentabilidade, enerxías limpas e naturais.
- Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico.
- A familia e os distintos modelos familiares. A súa estrutura e os seus membros.
- Relacións de parentesco.
- A escola.
- Actitudes de respecto cara ás manifestacións culturais da súa contorna próxima.

UD	Título da UD	Duración
2	Coñezome/ Asi son eu/Mocos e Tose	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.5 - Situar-se adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúa o propio corposegundo o espazo e os obxectos presentes, empregando nocións espaciais básicas.	TI
CA1.6 - Describir e representar graficamente a súa situación con relación aos obxectos e ás demais persoas usando vocabulario topolóxico básico.	Representa graficamente a súa situación no espazo, así como os obxectos e persoas situados nel.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.7 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Participa en actividades manipulativas mostrando interese polos resultados.	
CA2.1 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Emprega o corpo e outros materiais para efectuar medidas en diferentes situacións cotiás.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración. - Identificación das calidades ou atributos dos obxectos. Relacións de orde, correspondencia, clasificación e comparación. - Emprego de cuantificadores básicos contextualizados. - Uso funcional dos números na vida cotiá. Cantidade, número e grafía. Situacións nas que se fai necesario medir. - Construción de nocións espaciais básicas en relación co propio corpo, cos obxectos e coas accións, tanto en repouso coma en movemento. - Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario... - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Estratexias de construción de novos coñecementos: relacións e conexións entre o coñecido e o novo, entre experiencias previas e novas; estrutura e soporte e interaccións de calidade coas persoas adultas, cos iguais e coa contorna. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións. - Estratexias para propoñer solucións: creatividade, diálogo, imaxinación e descubrimento. - Coavaliación do proceso e dos resultados. Achados, verificación e conclusións. - Habilidades do pensamento computacional.

UD	Título da UD	Duración
3	Arte-llando...	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
--------------------------------	-------------------------------	-----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.4 - Recoñecer na súa contorna cotiá elementos xeométricos básicos.	Identifica formas xeométricas planas.	TI
CA2.4 - Expor hipóteses acerca do comportamento de certos elementos ou materiais verificándoos a través da manipulación e da actuación sobre eles.	Participa activamente en actividades de observación, formulación de preguntas e experimentación, mostrando iniciativa.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración. - Identificación das calidades ou atributos dos obxectos. Relacións de orde, correspondencia, clasificación e comparación. - Diferenciación de formas planas e tridimensionais: corpos xeométricos. - Emprego de cuantificadores básicos contextualizados. - Uso funcional dos números na vida cotiá. Cantidade, número e graffa. Situacións nas que se fai necesario medir. - Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario... - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Estratexias de construción de novos coñecementos: relacións e conexións entre o coñecido e o novo, entre experiencias previas e novas; estrutura e soporte e interaccións de calidade coas persoas adultas, cos iguais e coa contorna. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións. - Estratexias para propoñer solucións: creatividade, diálogo, imaxinación e descubrimento. - Coavaliación do proceso e dos resultados. Achados, verificación e conclusións. - Habilidades do pensamento computacional. - Relacións causa-efecto na manipulación de obxectos. - Resolución de situacións problemáticas empregando diferentes magnitudes.

UD	Título da UD	Duración
4	Xeitos de vivir	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
--------------------------------	-------------------------------	-----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA4.5 - Coñecer e participar en festas, costumes e tradicións, propias e alleas, presentes na contorna gozando e valorándoas como sinais de identidade.	Participa nalgunha festa ou tradición ,propia ou allea, mostrando interese.	TI
CA4.6 - Identificar elementos propios do patrimonio cultural de Galicia e algúns dos seus personaxes máis relevantes.	Recoñece elementos e personaxes do patrimonio cultural galego.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Valoración de profesións e servizos da comunidade desde unha perspectiva de xénero. - Actitudes de respecto cara ás manifestacións culturais da súa contorna próxima. - Patrimonio e persoas relevantes da cultura galega.

UD	Título da UD	Duración
5	Mundo vexetal	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA2.4 - Expor hipóteses acerca do comportamento de certos elementos ou materiais verificándoos a través da manipulación e da actuación sobre eles.	Participa activamente en actividades de observación, formulación de preguntas e experimentación, mostrando iniciativa.	TI
CA3.2 - Establecer relacións causa-efecto entre o medio natural e social a partir do coñecemento e da observación dalgúns fenómenos naturais e dos elementos patrimoniais presentes no medio físico.	Recoñece os efectos producidos por fenómenos naturais tanto en contextos sociais como naturais.	
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles na vida das persoas así como as súas características.	
CA3.5 - Identificar trazos comúns e diferentes entre seres vivos e inertes, así como as súas características máis significativas.	Recoñece as características propias dos seres vivos e dos inertes.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Estratexias de construción de novos coñecementos: relacións e conexións entre o coñecido e o novo, entre experiencias previas e novas; estrutura e soporte e interaccións de calidade coas persoas adultas, cos iguais e coa contorna. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións. - Estratexias para propoñer solucións: creatividade, diálogo, imaxinación e descubrimento. - Coavaliación do proceso e dos resultados. Achados, verificación e conclusións. - Habilidades do pensamento computacional. - Relacións causa-efecto na manipulación de obxectos. - Experimentación de accións cos elementos naturais: auga, terra, aire. Características e comportamento (peso, capacidade, volume, mesturas ou transvasamentos). - Influencia das accións das persoas no medio físico, no patrimonio natural e cultural e no cambio climático. - Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles. - Recursos naturais. Sustentabilidade, enerxías limpas e naturais. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico.

UD	Título da UD	Duración
6	Mundo animal	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA3.2 - Establecer relacións causa-efecto entre o medio natural e social a partir do coñecemento e da observación dalgúns fenómenos naturais e dos elementos patrimoniais presentes no medio físico.	Recoñece os efectos producidos por fenómenos naturais tanto en contextos sociais como naturais.	TI
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles na vida das persoas así como as súas características.	
CA3.5 - Identificar trazos comúns e diferentes entre seres vivos e inertes, así como as súas características máis significativas.	Recoñece as características propias dos seres vivos e dos inertes.	
CA3.6 - Valorar a necesidade de coidar e de respectar os seres vivos.	Respecta e valora os seres vivos do seu entorno e contribúe ao seu coidado.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Influencia das accións das persoas no medio físico, no patrimonio natural e cultural e no cambio climático. - Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles. - Recursos naturais. Sustentabilidade, enerxías limpas e naturais.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Os seres vivos e as súas características. - A relación dos seres humanos cos animais. Empatía, coidado e protección dos animais. Respecto dos seus dereitos. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico.

UD	Título da UD	Duración
7	Onde eu vivo: De paseo por Compostela	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.4 - Recoñecer na súa contorna cotiá elementos xeométricos básicos.	Identifica formas xeométricas básicas.	TI
CA1.5 - Situarse adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúa o propio corpo segundo o espazo e os obxectos presentes empregando nocións espaciais básicas.	
CA1.6 - Describir e representar graficamente a súa situación con relación aos obxectos e ás demais persoas usando vocabulario topolóxico básico.	Representa graficamente a súa situación no espazo, así como os obxectos e persoas situados nel.	
CA1.7 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Participa en actividades manipulativas mostrando interese polos resultados.	
CA2.1 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Emprega o corpo e outros materiais para efectuar medidas en diferentes situacións cotiás.	
CA3.2 - Establecer relacións causa-efecto entre o medio natural e social a partir do coñecemento e da observación dalgúns fenómenos naturais e dos elementos patrimoniais presentes no medio físico.	Recoñece os efectos producidos por fenómenos naturais tanto en contextos sociais como naturais.	
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles na vida das persoas así como as súas características.	
CA3.4 - Descubrir e recoñecer os elementos máis identificativos do patrimonio natural, tanto da contorna coma da comunidade.	Recoñece os elementos máis identificativos do patrimonio natural e social da súa contorna.	
CA4.4 - Descubrir as distintas profesións, organizacións e servizos da contorna valorando as súas funcións e a importancia social da súa actividade.	Diferencia algunha profesión, organización e servizo da súa comunidade.	
CA4.5 - Coñecer e participar en festas, costumes e tradicións, propias e alleas, presentes na contorna gozando e valorándoas como sinais de identidade.	Participa nalgunha festa ou tradición, propia ou allea, mostrando interese.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA4.6 - Identificar elementos propios do patrimonio cultural de Galicia e algúns dos seus personaxes máis relevantes.	Recoñece elementos e personaxes do patrimonio cultural galego.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración. - Identificación das calidades ou atributos dos obxectos. Relacións de orde, correspondencia, clasificación e comparación. - Diferenciación de formas planas e tridimensionais: corpos xeométricos. - Emprego de cuantificadores básicos contextualizados. - Uso funcional dos números na vida cotiá. Cantidadade, número e graffa. Situacións nas que se fai necesario medir. - Construción de nocións espaciais básicas en relación co propio corpo, cos obxectos e coas accións, tanto en repouso coma en movemento. - Identificación das nocións topográficas básicas no plano. - Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario... - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Estratexias de construción de novos coñecementos: relacións e conexións entre o coñecido e o novo, entre experiencias previas e novas; estrutura e soporte e interaccións de calidade coas persoas adultas, cos iguais e coa contorna. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións. - Estratexias para propoñer solucións: creatividade, diálogo, imaxinación e descubrimento. - Coavaliación do proceso e dos resultados. Achados, verificación e conclusións. - Habilidades do pensamento computacional. - Influencia das accións das persoas no medio físico, no patrimonio natural e cultural e no cambio climático. - Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles. - Recursos naturais. Sustentabilidade, enerxías limpas e naturais. - Identificación de fenómenos naturais: identificación e repercusión na vida das persoas. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico. - A escola. - O barrio e o concello: servizos, características e funcións. - Valoración de profesións e servizos da comunidade desde unha perspectiva de xénero.

Contidos

- Actitudes de respecto cara ás manifestacións culturais da súa contorna próxima.
- Festas e tradicións do ciclo anual e da cultura galega.
- Patrimonio e persoas relevantes da cultura galega.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Na área que nos atopamos (DEC) será precisa unha intervención educativa que faga achega de distintas opcións para o acceso aos contidos, que contemple un deseño de ambientes de aprendizaxe ricos en recursos e oportunidades e que potencie a motivación e as metodoloxías activas aproveitando a curiosidade innata do noso alumnado por descubrir e explorar o mundo que o rodea.

As principais ferramentas de traballo para desenvolver axeitadamente os procesos de razoamento lóxico e o método científico serán as nocións matemáticas, espaciais e temporais, a curiosidade, a resolución de retos e busca de solucións e a promoción de actividades manipulativas e sensoriais, sempre contextualizadas, partindo de coñecementos e experiencias previas e respectando os diferentes ritmos de aprendizaxe e a diversidade do alumnado.

O deseño de situacións STEAM que faciliten aplicar habilidades do pensamento computacional farase dende un enfoque coeducativo e o respecto ás emocións, propias e alleas.

Finalmente, promoveremos actitudes activas de sensibilidade cara o medio ambiente, integrando hábitos de vida sans e sostibles, así como unha perspectiva divulgativa, crítica e afectuosa respecto aos elementos identitarios da propia cultura, fomentando o respecto á outras diferentes.

Dentro da metodoloxía deste programación destacamos:

- A concepción de unidades didácticas coma proxectos nos que se intentará resolver un problema ou facer un produto social relevante. En todas as unidades, menos na primeira, haberá que levar a cabo actividades de pequenas investigacións e búsqueda de información, deseñar os pasos para chegar á meta definida, difundir o resultado e levar a cabo unha avaliación do proceso.

- Basearase nas experiencias, nas actividades e no xogo, nun ambiente de afecto e confianza para potenciar a autoestima e a integración social e, como xa dixemos, de xeito globalizado, respectando os diferentes ritmos tanto do alumnado como das actividades, xogos e descansos, de modo que os horarios estean ao servizo da metodoloxía.

- Ao longo das actividades empregaremos dinámicas individuais, de parella, grupos ou equipos (fomentando o traballo colaborativo e cooperativo) e de gran grupo.

- Deben estar moi presentes no deseño das actividades os principios do Deseño Universal de Aprendizaxe, ofertando dentro dunha mesma actividade, diferentes maneiras de acceder a información, diferentes xeitos de expresarse, e diferentes maneiras de motivar ao alumnado.

- Para conseguir máis significativade nas aprendizaxes do alumnado empregaremos estratexias que axuden a conseguilo seguindo os principios básicos da neuroeducación no que di que o alumnado ten que sentir interese polo tema para activar as súas conexións neuronais. Isto irá acompañado de actividades que faciliten a capacidade de aprender do noso alumnado tales como rutinas de pensamento, esquemas visuais...

- Nesta programación empregárase un enfoque activo á hora de deseñar as actividades, buscando sempre que as persoas alumnas sexan as protagonistas activas das súas aprendizaxes. Ofreceranse sempre actividades onde se desenvolvan diferentes tipos de habilidades e capacidades. Para acadalo empregaremos unha organización espacial acorde que permita levar a cabo diferentes propostas á vez e que o alumnado teña variedade para realizar. Destacarán os ambientes de aprendizaxe, recunchos, obradoiros...

- O traballo con ferramentas tecnolóxicas estará sempre orientado cara o emprego destas como xeradoras de contidos e non transmisoras pasivas de información. O alumno iniciárase no seu emprego de forma transversal pero sempre dende unha maneira responsable, respectando os tempos de uso, minimizando a exposición ás pantallas e empregando recursos acordes a súa idade e estado madurativo.

Os principios que guían a nosa actuación serán:

- 1 . Principio de actividade (traballo por recunchos, obradoiros, proxectos.)

- 2 . Principio de vivenciación (no día a día e en calquera circunstancia)

- 3 . Principio lúdico (o xogo como factor que permite a estimulación do desenvolvemento intelectual do neno e da nena, facilitando procesos cognitivos básicos como a percepción, a atención e a memoria, e promovendo a motivación). Ademais, porque nesta etapa o simbolismo do xogo da moita información á mestra das vivencias e

relación do seu alumnado.

4 . Principio de globalización. Esta metodoloxía permite ao alumnado observar, analizar , interpretar e descubrir o mundo.

5 . Principio de creatividade. Ser creativo e ter capacidade resolutive é fundamental para o desenvolvemento persoal e social .

6 . Principio de individualización. Concebir a cada nena, a cada neno, como un ser único e irrepitible, cas súas características intrínsecas, habilidades e carencias. E a resposta educativa a cada un terá en conta isto.

7 . Principio de socialización. A tarefa é conxunta entre familia, escola e, por suposto, a sociedade. A comunicación entre familia e escola é vital para colaborar na percepción do progreso do neno/a.

8 . Principio de personalización ou dirixida, co fin de sacar o mellor partido personal de cada alumno

9 . Principio de normalización. Refírese sobre todo ás dificultades de aprendizaxe, máis ca inclusión é a normalización, o feito de que a escola dé resposta cos seus recursos materiais e humanos para atender as NEAEs dentro dun ambiente normalizado, sen etiquetas, que permita ao resto dos nenos ser persoas solidarias cos demais.

A) OS PROXECTOS

Nesta aula de 4 anos imos traballar por puntos de interese e proxectos. Os puntos de interese suxeridos adoitan ser o modo máis fácil dunha aproximación da mestra titora cara as características cognitivas e psicossocioafectivas .

Obxectivos nos proxectos e puntos de interese :

- Favorecer nos nenos/as o desenvolvemento dunha personalidade autónoma, participativa e creativa, capaz de disfrutar, de elixir e de tomar decisións.
- Facer ao alumnado protagonista do proceso de aprendizaxe, facilitando a participación de todos e todas na elección e realización de actividades, na toma de decisións na aula, etc.
- Impulsar a exploración e comprensión do mundo que os/as rodea, accionando sobre os obxectos e espazos.
- Posibilitar a construción de aprendizaxes significativas e duradeiras, partindo dos seus intereses e necesidades.
- Estimular a capacidade de observación en xeral, posibilitando a expresión dos seus sentimentos e pensamentos a través das súas manifestacións e producións artísticas.

O proceso a seguir para preparar os proxectos constará dos pasos seguintes:

- Presentación do proxecto/ punto de interese.
- Valoración. Nunha primeira asemblea, determinaranse os aspectos xa coñecidos polo alumnado (coñecementos previos), e recolleranse todas as preguntas ás que se queira dar resposta ao longo do desenvolvemento do proxecto.
- Determinación de obxectivos que expresen as metas máis importantes a acadar.
- Selección e organización de contidos.
- Programación de actividades. Teranse en conta actividades dos tipos seguintes: previas, iniciais, xerais, psicomotrices e sensoriais, emocionais, matemático-vivenciais, plásticas, artístico expresivas e musicais, naturais e experienciais, de linguaxe oral e escrita e representativa, de lóxica- matemática, de recapitulación ,de autoavaliación dos coñecementos adquiridos, funcións executivas, psicossociais,
- Elaboración dun listado de distintos recursos educativos relacionados co tema a tratar: cancións, audicións, poesías, adiviñas, libros de consulta, libros de contos, xogos, obras de arte...
- Habilitación dun espazo na aula para organizar a información e material recollido e adaptación dos recunchos habituais para incluír actividades relacionadas co proxecto (recuncho do proxecto ou experiencial).
- Habilitar un espazo de lectura e un recuncho de volta á calma ao lado das fiestras a poder ser: a biblioteca da aula.
- Un recuncho sensorial e motriz
- Ambientación da aula en función do tema a traballar.
- Temporalización: este curso haberá, probablemente, seis proxectos aos que se sumarán actividades relacionadas cos diferentes equipos escolares (biblioteca e normalización) ademais das conmemoracións de obrigado cumprimento. Tamén quedará a aberta a posibilidade de xestionar puntos de interese do propio alumnado ou secuencias didácticas, en función das necesidades do grupo ou dalgún acontecemento.

Distribución das actividades no horario semanal.

- Participación das familias. Comunicación do proxecto a desenvolver e petición de colaboración (envío de información e material e participación directa nalgunha actividade concreta).
- Interacción co resto do profesorado que incide na aula (profesoras de inglés e relixión, psicomotricidade, música) para incluír nas súas clases actividades sobre o proxecto.
- En caso necesario, adaptarse o proxecto aos alumnos que presenten algunha dificultade, contando coa colaboración do Departamento de Orientación. Procurarase a consecución dos mesmos obxectivos que o grupo- clase sempre e cando sexa posible, variando a temporalización dos mesmos, o tipo de tarefa e o xeito de presentala se fíxese falla (metodoloxía)

O traballo por proxectos obriga a ir completando a programación de aula ao longo do curso, pola imposibilidade de determinar dende un principio que intereses e temas irán xurdindo e cales decidirá traballar o grupo.

Asemade destacaremos que as propostas de traballo quedan abertas ás necesidades da aula, as demandas do alumnado no proceso de ensino-aprendizaxe, ás actividades propostas polos equipos de dinamización pedagoxica do

centro e outras datas de especial relevancia na escola.

B) OS RECUNCHOS

Parte do traballo da aula está organizado en recunchos. Con esta organización preténdese que o alumnado acade os obxectivos seguintes:

- Coñecer os diferentes espazos da aula e tódalas posibilidades de actividade e xogo que cada un deles implica.
- Manipular e empregar axeitadamente o material do que dispón en cada recuncho, ordenando este como corresponda despois de utilizalo.
- Disfrutar de momentos de tranquilidade e doutros de máis acción.
- Organizarse cos seus compañeiros/as nos xogos, sen actitudes de sumisión nin dominio, respectando os gustos e as opinións dos demais.

Habitualmente funcionarán na aula os catro ou cinco recunchos que a continuación se enumeran. Máis, en función do proxecto que se estea a traballar, pódese engadir outro recuncho ou substituílo por outro máis conveniente.

- Recuncho da lóxica-matemática.
- Recuncho das construcións.
- Recuncho do xogo simbólico / experiencial
- Recuncho de arte.
- Recuncho de letras

Cada recuncho terá unha ubicación clara. Tamén contará co seu propio material que non se poderá levar a outras zonas e que haberá que utilizar axeitadamente. Ás veces utilizaranse libremente, e noutros momentos será segundo propostas suxeridas ou dirixidas pola titora ou mestres especialistas que impartan a sesión. Cando remate o tempo adicado a esta actividade deberán deixar a zona como a atoparon.

Neste curso cada grupo será nomeado por cores. Este grupo manterase estable durante un período axeitado que permita unha socialización oportuna dos membros.

O xogo:

Será fundamental ter en conta que os xogos poden servir como instrumento educativo e tamén de observación das peculiaridades de cada alumno e alumna: estilos de aprendizaxe, dificultades, actitude ante os erros, aceptación de regras, interacción cos compañeiros e compañeiras, etc.

O xogo simbólico permitirá ao alumnado reproducir e imaxinar esceas ou situacións da vida real. A simulación da realidade posibilitará que o neno ou nena vaia coñecendo, aceptando ou provocando novas maneiras de relacionarse, de enfrentarse aos conflitos e de situarse no contexto social e relacional.

Polo anteriormente exposto utilizarase o xogo como recurso motivador e instrumento educativo na práctica diaria, tendo en conta os seguintes aspectos:

- Que o alumnado encontre pracer nos xogos, independentemente do resultado final obtido.
- Que os xogos eviten a discriminación ou menosprezo daquel alumnado que non conseguise os obxectivos marcados.
- Que sexan indicadores para a mestra das habilidades que teñen que mellorar de maneira individual ou en grupo.
- Que posibiliten a participación de todo o alumnado do grupo-clase.
- Que o alumnado vexa aos seus compañeiros e compañeiras como iguais e non como contrincantes aos que hai que superar.
- Que a finalidade sexa conseguir a suma de achegas individuais para lograr un obxectivo conxunto.

C) O ESPAZO

Pese ao elevado número de nenas e nenos e ás reducidas dimensións do espazo do que dispoñemos, na distribución da aula preverase que os alumnado dispoña de lugares que permitan realizar a diversidade de actividades que se levan a cabo, dende as que requiren certa concentración ata as que facilitan o movemento, ademais de actividades conxuntas de todo o grupo, por pequenos grupos ou traballo individual.

Teranse en conta as seguintes zonas:

- Espazo para a Asamblea. Nese espazo faranse as rutinas diarias da aula, presentación do traballo a realizar, lectura de contos, ademais de utilizarse noutros momentos como zona de construcións.
- Espazo para o traballo individual, onde estarán situadas as mesas e sillas e onde cada neno contará co seu propio sitio. Esta zona utilizarase tamén para outras actividades y serán parte dalgúns dos recunchos e será o lugar de referencia para o subgrupo de convivencia estable.
- Recunchos. Os recunchos estarán divididos en cinco espazos dentro da aula claramente diferenciados. Algúns dos recunchos ocuparán zonas noutros momentos dedicadas a asemblea ou traballo individual.
- A PDI. Como espazo pedagóxico para a introducción das TICs, a través de diferentes actividades.
- Poderá utilizarse o patio de recreo para organizar algunhas actividades. O espazo natural do centro está cheo de posibilidades pedagóxicas.

D) AGRUPAMENTOS

Na aula organizaranse todo tipo de actividades que esixirán según a súa natureza diferentes formas de agrupamento. As fundamentais serán as que se mencionan a continuación.

- Gran grupo .Este agrupamento destinarase a planificar e tomar decisións para a aula, presentación de información e

material, relato de experiencias, lectura e escoita dalgúns textos, explicacións, rutinas de aula, debates, audicións, bailes e interpretación de cancións, etc.

- Equipos de traballo nas mesas. Cada equipo identificarase cunha cor e cada recuncho cunha imaxe.
- Parellas. Destinarase este agrupamento a actividades que requiran certa concentración, atención e organización e intentará evitarse na medida do posible a intervención do adulto. As parellas poden formarse de forma libre ou imposta e o agrupamento será variable dentro do subgrupo estable.
- Actividade individual. Destínase a promover as estratexias de planificación, así como a responsabilidade e a autonomía.

E) PLANIFICACIÓN TEMPORAL

No momento de facer a planificación temporal, procurarase manter unha rutina de actividades estables, aínda que o suficientemente flexibles para dar cabida ás necesidades e intereses individuais, tendo en conta os seguintes parámetros:

- Partir do momento evolutivo dos nenos e nenas do grupo, axustando as tarefas ás súas posibilidades de atención e traballo.
- Manter unha secuencia de ritmos e rutinas equilibrada, sobre todo para alumnos con NEAEs.
- Cubrir as necesidades e intereses do grupo-clase. Reservar un tempo de dedicación aos alumnos/as que precisen maior atención individualizada.
- Organizar o tempo de realización das actividades tendo en conta o ritmo do grupo; respectar a alternancia de esforzo, concentración e movemento.
- Aproveitar feitos espontáneos que xurdan ao longo da sesión ou da xornada para incorporalos ás actividades do día de consideralo axeitado.
- Adecuar as tarefas que se van realizar á distribución espacial e aos recursos de persoal e materiais cos que conta o centro.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Ferramentas tecnolóxicas: PDI, conexión a internet
Material funxible: convencionais e non convencionais
Material sensorial: mesa de luz, bandexas para a escritura sensorial (area, fariña...)
Material visual: carteis, bits, láminas...
Biblioteca de centro, de aula, libros, contos, álbumes...
Material curricular: Curriculum, P.E...
Material artístico: pinturas, plastilina, refugallo, teatro de sombras, luz negra, monicreques...
Materil de psicomotricidade: estruturas de gomaespuma, cordas, balóns, táboas de equilibrio...
Material non estruturado: de refugallo, elementos naturais, pezas soltas...
Material de xogo simbólico
Instrumentos musicais
Comunidade educativa (Alumnado, persoal docente e non docente, familias) e calquera persoa que interveña na vida do centro (visitas,etc)

Proporcionados pola contorna, nun amplo sentido : todo o que se nos poida ofrecer no contexto que nos rodea (parques, Biblioteca Concello, etc)

Aqueloutros que a mestra considere necesarios e oportunos engadir para un mellor desenvolvemento pedagóxico.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Será entendida como proceso que leva implícito unha serie de acordos para a posterior planificación do proceso educativo baseado na análise, tanto das competencias clave do alumnado como das necesidades do grupo, na primeira unidade do curso se levará a cabo a avaliación inicial ou diagnóstica a través de:

- Observación directa, sistemática e rexistrada da participación do alumnado nas actividades e propostas didácticas.
- Análise das producións plásticas, escritas, musicáis, etc realizadas polo alumnado
- Información aportada polas familias ou titores legais na entrevista inicial.
- Diagnóstico do estado físico, emocional, coñecementos previos e limitacións de cada alumna e alumno

Suliñar o factor preventivo da avaliación inicial na atención á diversidade, tanto como medio para a identificación temprana das necesidades educativas como para proceder á aplicación das medidas que se consideren necesarias.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Criterios de cualificación:

Criterios de cualificación:

Os criterios de cualificación están marcados pola consecución de criterios para cada materia segundo as táboas de indicadores que se elaborarán seguindo a escala de estimación(sen dificultade, en proceso, con dificultade), de forma que o alumno/a obterá a súa cualificación en función do grado de consecución observado pola mestra ou mestre.

As principais técnicas e fontes de información do proceso de avaliación serán a observación directa e sistemática, a análise das producións das nenas e nenos e as reunións periódicas coas familias ou titores.

Procurarase manter como mínimo dúas entrevistas persoais con cada familia ao longo do curso, para intercambiar información.

A observación directa convértese nun instrumento de primeira orde, que permite realizar o seguimento ao longo do proceso educativo, valorando e axustando a intervención educativa en función dos datos obtidos. As entrevistas coas familias, a conversas co alumnado, as situacións de xogo e as producións das nenas e dos nenos permitirán recoller de maneira organizada información individual sobre ese proceso, proporcionando datos globais e pautas de actuación con cada alumna/o.

Co fin de poder avaliar de forma axeitada a planificación didáctica, empregaranse, en maior ou menos medida, os seguintes instrumentos de avaliación:

a . Avaliación Inicial (para alumnado novo) : Este informe recollerá os datos achegados pola familia na entrevista e as observacións relevantes feitas durante os primeiros días de incorporación ao centro no caso de alumnado de novo

ingreso.

b . Rexistro de observación: Permitirá facer un seguimento ao longo do curso, tanto de cada alumno/a en particular como do grupo en xeral. Observaranse pautas de actuación e de relación, estilos de traballo, aspectos que despertan o seu interés, etc. Para facilitar a recollida de datos anotaranse diariamente nunha axenda os acontecementos máis destacados da xornada escolar. Tamén se contará cunha folla de rexistro do observado para cada alumna e alumno.

c . Avaliación por proxectos de traballo e secuencias didácticas: Permite rexistrar as aprendizaxes alcanzadas polo alumnado en cada proxecto.

d . Avaliación trimestral e boletíns trimestrais para a familia: Recollerá todas aquelas aprendizaxes consideradas significativas e básicas que o alumnado debe acadar. Os boletíns elaboraranse de acordo co resto do profesorado do nivel, partindo dos ítems propostos no xade e seleccionando aqueles que se consideren máis significativos.

e. Aqueloutros que a mestra, na súa autonomía pedagóxica, crea conveniente como mecanismo de rexistro de datos.

Cráterios de recuperación:

Este apartado non procede nesta etapa.

6. Medidas de atención á diversidade

Na nosa intervención educativa recollemos como principio a diversidade do alumnado, adaptando a práctica educativa ás características persoais, necesidades, intereses e estilo cognitivo das nenas e dos nenos, dada a importancia que nestas idades adquiren o ritmo e o proceso de maduración. Polo tanto entendémolas como o conxunto de medidas, ordinarias e extraordinarias, que teñen por finalidade adecuar a resposta educativa ás diferentes necesidades, características, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, así como á situación social, cultural e de saúde de todo o alumnado, poñerase especial atención a finalidade preventiva, adaptando a práctica educativa ás características persoais do noso grupo e alumnado, así como aos seus intereses e necesidades, e a consideración da diversidade como un valor, defendendo así un modelo inclusivo que potencie a metodoloxía baseada na diversidade, igualdade de oportunidades, e colaboración e tamén na cultura tecnolóxica e innovadora, aproveitando as posibilidades das TIC para o alumnado (apps para estimulación da lincguaxe, razonamento, atención, etc).

Adequaremos sempre a estrutura organizativa do centro e a xestión da aula ás características do noso alumnado NEAE, e levaremos a cabo medidaas como:

- Organizar o aula de forma accesible, adecuaremos tempos e rutinas en base ás súas necesidade(fisiolóxicas), afectivas, de movemento e curriculares.
- Adecurar á programación didáctica, realizarase unha interpretación flexible do currículo axustada ao grupo clase e ao alumnado con NEAE.
- Utilizar metodoloxía colaborativa e cooperativa, seguindo as liñas marcadas no P.E. do centro, seguindo os principios do DUA e proponendo diferentes medios de acceder á información, de expresarse e de motivar ao alumno.
- Adaptar os tempos, instrumentos e procedementos de avaliación, usando os que mellor se adapten ás características de éste alumnado.
- Aproveitar as posibilidades das TIC para todo tipo de alumnado utilizando diferentes apps para estimulación da linguaxe, o razonamento e la atención.
- Buscar de maneira continua interactuar co alumnado NEAE, estimulando a súa iniciativa e promovendo o interese por aprender.
- Transmitir a información de maneira clara, concisa e con frases/explicaciones cortas.
- Secuenciar as tarefas, incluso con referencias visuales como pictos e axendas.
- Traballar con axudas directas e demostracións (traballo de modelado e imitación).
- Diseñar propostas didácticas seguindo o modelo TEACCH
- Evitar tarefas repetitivas e sen interese para o alumnado, que poden facer aparecer conductas disruptivas, a non ser o caso de aqueles alumnos que polas súas necesidades necesiten facer ese tipo de actividades para reforzar aprendizaxes e aportar seguridade.
- Primar o esforzo e non o resultado, intentando sempre aumentar a autoestima, adoitando un enfoque emocional nas actividades, tanto como medida preventiva da discriminación como medio para a valoración das diferencias.
- Ofrecer propostas onde o alumnado poida participar en base as súas capacidades levando a cabo propostas SEM para aquel alumnado que o necesite.
- Ofrecer sempre situacións de éxito, para ir aumentando a dificultade progresivamente.

- Intervir educativamente sempre dende un enfoque multidisciplinar: (titoría, DO, familia ou titores legais, servicios sanitarios, sociais, etc).

A atención á diversidade non só vai dirixida ao alumnado que mostra dificultades destacables de aprendizaxe. Tódolos alumnos e alumnas presentan diferenzas, xa sexa en estilos de aprendizaxe, en niveis de maduración, en intereses, etc.

As medidas adoptadas deben ser unha resposta a todos e cada un dos alumnos e alumnas e teñen que ser respectuosas coas súas características persoais.

Partindo destas premisas, e para cumprir coa atención á diversidade teranse en conta os aspectos seguintes:

- Propostas de actividades con diversos graos de realización (ampliación e reforzo).
- Diversidade de actividades para traballar un mesmo contido.
- Actividades opcionais.
- Actividades que teñan aplicación na vida cotiá.
- Diferentes tipos de agrupamentos na resolución das actividades: gran grupo, pequeno grupo, parellas e individual.
- Propostas que favorezan a expresión directa, a reflexión e a comunicación.
- Contidos de aprendizaxe tratados de forma globalizada.
- Propostas de avaliación inicial ante un novo proceso de ensino-aprendizaxe. Utilización de procedementos e instrumentos de avaliación variados e diversos (cuestionarios, entrevistas, observación sistemática, probas obxectivas).

A función titorial ten como obxectivos:

1. A continuidade dende as primeiras idades deseñando un ensino preventivo das dificultades na aprendizaxe.
2. A atención individualizada segundo as necesidades persoais e cognitivas de cada neno/a.
3. A capacitación para a autoorientación, desenvolvendo unha capacidade e actitude práctica na toma de decisións.
4. A atención dirixida a todo o alumnado e en tódolos niveis educativos
5. A atención progresiva nos momentos madurativos e educativos máis trascendentais do alumnado.
6. A coordinación entre as distintas persoas e institucións que interveñen no proceso de ensino- aprendizaxe.
7. A adaptación necesaria aos diferentes axentes implicados.
8. A priorización e adaptación ás necesidades e contextos concretos.
9. A acción titorial debe quedar integrada no exercicio da función docente, sendo a responsabilidade e a coordinación compartida dende o PEC e no traballo do equipo docente responsable de cada neno e de cada nena.

É por todo isto, que a titoría debe ser:

- Personalizada: edúcase á persoa para o desenvolvemento dunha personalidade única e irrepetible.
- Individualizada: edúcase a persoas concretas, con características individuais que, se deben respectar, aproveitar e enriquecer.
- Integradora: edúcase á persoa completa, integrando ás necesidades educativas dos alumnos mediante as oportunas adaptacións do curriculum, a metodoloxía e o propio acceso ao curriculum, en contra a parcelación dos coñecementos materializándoos de xeito funcional e global a través das oito competencias básicas.
- Integrada: no curriculum
- Diversificada: edúcase axustando o ensino ás necesidades educativas dos alumnos mediante as oportunas adaptacións curriculares, metodolóxicas e de acceso, adecuando a escola ao alumno e ás súas aptitudes, intereses e motivacións diferenciais.

Os principios psicopedagóxicos que sosteñen a acción orientativa, e polo tanto titorial, segundo Álvarez Rojo son:

- O principio antropolóxico
- O principio de prevención primaria
- O principio de desenvolvemento
- O principio de intervención social

Unha acción educativa implica:

1. A personalización da educación.
2. Dar oportunidades metodolóxicas e curriculares co obxectivo de axudar ao alumnado con NEAes.
3. Dar a oportunidade de ofrecer aprendizaxe funcional.
4. Favorecer o desenvolvemento da identidade e o sistema social de valores.
5. Prever dificultades de aprendizaxe, guiar no camino escolar para evitar desaxustes e fracasos, na medida do posible.
6. Dar estratexias de aprendizaxe e estudo dende as idades temperás.
7. Contribuír á boa relación entre o centro escolar e a comunidade. Isto contribuír á construción da vida comunitaria, colaborando para a resolución de problemas, a toma de decisión e a expresión e control emocional.

Principios psicopedagóxicos desta Programación, no que á atención á diversidade se refire, son:

1. Aplicación do principio de Atención Temperá

Tanto nos casos diagnosticados, como nos que se puideran atopar ao longo da presente etapa educativa, a mestra concibe que diagnosticar a través dos múltiples instrumentos de avaliación as posibles necesidades transitorias, tanto

as puntuais como as permanentes dende unha curta idade, garante individualizar tarefas e atallar o antes posible as necesidades educativas da aula, así como actuar de xeito colexiado todo o equipo docente do grupo clase co alumnado que amose maior dificultade para seguir os obxectivos educativos.

A atención temperá garante que as dificultades non se arrastren e se multipliquen co paso do tempo, xerando así no alumnado unha situación de frustración e desamparo. Dende a súa concepción, a entrada do mestre de P.T. ou A.L. dentro da aula preferentemente no caso de alumnos con NEAE, garantiría unha toma de contacto inicial co seu sistema de comunicación e aprendizaxe non so coa súa titora (pictogramas ou outras medidas pedagóxicas), senón coa especialista que mellor coñece a correcta pedagogía e acción educativa das NEAEs, sendo esta persoa mestra a interlocutora directa na aula e a canle máis directa ca xefatura do D.O., para transmitir semanalmente os avances do alumnado con NEAE.

- Observación sistemática sobre a capacidade de visión do alumnado (establecemento cando sexa oportuno test na PDI de detección de ollos vagos).

- Estimulación prematura da linguaxe, para evitar rotacismos, dislalias...segundo pautas da especialista de A.L., no caso de non poder ter por parte dela Obradoiros de Estimulación da Linguaxe.

- Probas de audición

- Estimulación sensorial

- Estimulación motriz (fina/ grossa)

2. Aplicación do principio de Normalización

Tratarase na medida do posible, as necesidades xerais da aula e moi en particular do alumnado con NEAEs, para que estes últimos teñan unha escolaridade o máis parecida a unha persoa sen dificultades del xeito que sexa a escola a que se adapta, na medida dos seus recursos e tempos, ao neno/a. Será o centro quen promova a súa autonomía, a súa relación cos seus iguais e que estes teñan a posibilidade de entender as necesidades dos compañeiros/as e colaborando na construción dunha sociedade máis xusta.

3. Aplicación do principio de inclusión (máis ca de integración).

Segundo a conferencia da UNESCO de 1995, contén os seguintes subprincipios:

- Non discriminación no contexto normalizado, é dicir, non segregador.

- Ofrecer as mellores condicións e oportunidades (o cal implica que se asignen dotacións de materiais e recursos humanos para atender aos alumnos que o necesiten).

- Involucrar a todos nas mesmas actividades.

4. Principio de prevención. Trátase de que, sabendo cales adoitan ser as áreas de maior dificultade, levar a cabo accións pedagóxicas que nos axuden a minimizar, evitar ou prolongar no tempo a aparición de necesidade educativas.

Medidas de detección

1. Observación sistemática na aula e outros contextos de interese: rexistro sistemático en libretas titoriais

2. Desenvolvemento en cada un dos ítems propostos de xeito trimestral

3. Nivel de desenvolvemento cognoscitivo

4. Nivel de desenvolvemento social

5. Nivel de desenvolvemento lingüístico

6. Nivel de desenvolvemento motriz

7. Capacidade de recepción de estímulos sensoriais

8. Capacidade de creación/ inventiva / xogo

9. Capacidade de progreso nos procesos psicolóxicos básicos: Memoria, atención, percepción, emoción.

10. Estilos de aprendizaxe predominantes

11. Titorías cas familias / titores legais

12. Sesións de avaliación

13. Consulta á xefatura do D.O. e outros especialistas externos: pediatras, neurólogos/as, foniatras...

Mecanismos de actuación

1. Fase de emisión de informe titorial

- Dende a titoría, no momento no que se detecten dificultades, a mestra informará primeiro de xeito verbal á orientadora e convocará en cita titorial á familia do alumno/a. Dende ese preciso instante, levarase a cabo o protocolo burocrático que esté en vigor nese momento, facendo xa a solicitude formal ao Departamento para a avaliación psicopedagóxica.

- A mestra entregará á xefatura do D.O. o consentimento da familia para iniciar as probas diagnósticas do seu fillo/a.

2. Fase de recepción de datos do D.O.

- A mestra esperará aos resultados e informará á familia do proceso

- A mestra convocará en privado ou en reunión conxunta (segundo necesidade / conveniencia) á familia e/ ou a todos aqueles especialistas que se van poñer a traballar co alumno/a con NEAEs.

- A mestra entregará de ser necesario as probas/ informes que proveñan de Servizos Externos ao D.O.

- A mestra, segundo os novos protocolos, non poderá emitir informe titorial cara os servizos externos, inclusive

aqueles que dependan da Xunta de Galicia. Serán emitidos dende DO, co cal a titora poderá colaborar ofrecendo a maior información posible.

3. Fase de atención á diversidade.

- Elaboración titorial dunha proposta pedagóxica, co asesoramento do xefe do D.O. e das persoas especialistas de pedagogía terapéutica ou audición e linguaxe para diseñar a estratexia de atención educativa.
- Avaliación do proceso e rectificación temporal dos obxectivos, procedementos, etc, propostos no caso de que a acción pedagóxica, polo que sexa, non funcionase.
- Avaliación final do alumno, da intervención educativa e dos recursos.
- Novo rexistro titorial no XADE, nos espazos que para iso son habilitados.
- Titorías coas familias (dúas ao trimestre de ser posible) para diseñar as estratexias que se puideran traballar na casa e para manter informados dos procesos educativos dos seus fillos/as, así como os procedementos de promoción, e de asesoría sobre o mundo educativo nas NEAes.

No caso de contar con alumnado con certas necesidades que impliquen unha estruturación, aplicaremos as actividades anteriores e individualizaremos o seu traballo engadindo á rutina de clase para todos os pictogramas para mellorar a anticipación de sucesos e tarefas.

1. Mesa específica de traballo e concentración se fixera falla, aplicando TEECH
2. Pictogramas separados por categorías , de ser preciso.
3. Panel de rutinas semanais a modo de axenda
4. Axenda comunicativa.
5. Panel de ordes xeral- programador de actividades de titora e especialistas (o ideal sería contar cunha tablet ou ipad que permitise ter axendas dixitais e Apps de comunicación máis rápida a visual).
6. Actividades que se elaboran durante o curso onde se traballe, sobre todo:
 - Inclusión social cos iguais e autonomía. Capacidade de pedir axuda ao seu entorno de seguridade.
 - Traballo sobre a linguaxe.
 - Memoria visual
 - Focalización da mirada.
 - Atención. Mellora da percepción auditiva sostida.
 - Mellora do tempo de traballo.
 - Motricidade fina e grosa, e percepción óculo-manual.
7. Adaptación metodolóxica, de ser preciso na secuenciación e temporalización dos obxectivos ou contidos e na proposta das tarefas.
8. Autoxestión das emocións.

Teremos en conta todos os protocolos vencellados ás dificultades de aprendizaxe, así como aquelas derivadas da área sanitaria e a súa repercusión no desenvolvemento da aula e a aprendizaxe.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.1 - Desenvolvemento afectivo e xestión emocional		X	X				
ET.2 - Hábitos de control corporal		X					
ET.3 - Pautas elementais de convivencia e relación social	X	X		X			
ET.4 - Coidado da contorna e dos seres vivos					X	X	
ET.5 - Educación para o consumo responsable			X		X		

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.6 - Educación igualitaria e libre de estereotipos		X		X			X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita na aula de persoa experta	En cada unidade poderase convidar a unha persoa relacionada co ámbito traballado : músico, escritora, cociñeiros, traballadora do porto, comunidade de montes, sesión de ioga, conductoras de bu	X	X	X
Contacontos	En cada unidade poderá vir un familiar para contar un conto que teña relación ,procurando que sexa unha actividade plurilingüe e coherente con criterios de igualdade de xénero.	X	X	X
Saída de campo	Se poderá facer unha saída por unidade para afondar no tema traballado ou criterios transversais: mercado, lonxa, museo, biblioteca do concello, o barrio, a contorna próxima...	X	X	X
Obradoiros solidarios	As familias xunto co alumnado poderán levar a cabo diferentes obradoiros cun fin solidario: confección de agasallos para levar ao Centro de Día, doación de libros, recollida de roupa ou tapóns,etc	X	X	X
Proxectos medioambientais	Se poderá participar en proxectos baseados na recuperación e defensa da natureza (Hortas urbanas, limpeza litoral,etc)	X	X	X
Conmemoracións e festas	A comunidade educativa poderá planificar e participar en distintas celebracións ao longo do curso (Samaín, Nadal, Día da Paz, Entroido, Letras Galegas,etc)	X	X	X
Saídas fin de curso	Actividade de carácter lúdico argallada como remate do curso escolar.	X	X	X

Observacións:

Aqueloutras que a titora e o grupo docente consideren de necesidade pedagóxica e interés para o alumnado.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Deseño das actividades adecuadas ao alumnado
Elementos curriculares presentes nas actividades

Instrumentos de avaliación eficaces e adecuados
A avaliación do alumnado utilízase para modificar o proceso de ensinanza aprendizaxe.
Metodoloxía empregada
Utilízase diversidade de materiais para acceder á información, para expresarse e para fomentar a motivación.
Empréganse diversos recursos didácticos.
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Temporalización de actividades adecuadas
Medidas de atención á diversidade
Contémplanse todas as NEAE no deseño das actividades
Promóvese o desenvolvemento de diferentes capacidades e habilidades
Individualización do proceso segundo as características de cada alumnado.
Clima de traballo na aula
Tivéronse en conta os intereses do alumnado no deseño de actividades e propostas.
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Existe coordinación co equipo docente.
Promóvese a participación das familias.

Descrición:

Teranse en conta todos os indicadores de logro para recoller información sobre o proceso de ensinanza e así poder modificalo e melloralo.

Atenderase á diversidade de alumnado da aula e no caso de introducir algún cambio reflectirase no seguimento desta programación que se levara a cabo ao finalizar cada un dos proxectos que se programen ao longo do curso.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A programación se valorará a través da realización dunha rúbrica na que se puntuarán os indicadores citados anteriormente.

Haberá un seguimento a través da aplicación Proens dende a coordinación de ciclo en Infantil ao rematar cada trimestre.

9. Outros apartados

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15015688	CEIP Raíña Fabiola	Santiago de Compostela	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación infantil	Relixión Católica	5º Inf.	1	35

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	4
4.1. Concrecións metodolóxicas	12
4.2. Materiais e recursos didácticos	12
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	13
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	13
6. Medidas de atención á diversidade	13
7.1. Concreción dos elementos transversais	14
7.2. Actividades complementarias	14
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	15
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	15
9. Outros apartados	16

1. Introducción

O acordo entre o Estado español e a Santa Sé sobre ensino e asuntos culturais contempla o dereito a recibir ensinanzas de relixión católica. Conforme a isto, a disposición adicional segunda da Lei Orgánica 2/2006 de 3 de maio de Educación establece que se incluírá a relixión católica como área ou materia nos niveis educativos que corresponda.

E no Real Decreto 95/2022 de 1 de febreiro dispónse que esta materia incluírase no segundo ciclo desta etapa educativa e que será competencia da xerararquía eclesiástica da Igrexa católica a determinación do correspondente currículo.

Neste marco as ensinanzas de relixión católica son de oferta obrigatoria para os centros escolares e de libre elección para as familias.

O CEIP Raíña Fabiola é un centro situado no casco histórico da cidade de Santiago de Compostela. Recibe alumnado da zona pero tamén da contorna do concello.

A proposta educativa desta asignatura favorece o proceso educativo do alumnado, a sensibilidade espiritual e o despertar da experiencia relixiosa. Axuda a comprender e mellorar a nosa tradición cultural, as súas expresións e significado en contextos plurais e diversos.

Tamén complementa a necesaria educación en valores humanos e cristiáns.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Descubrir, experimentar e expresar a identidade persoal a través do coñecemento do seu corpo e o desenvolvemento das súas capacidades afectivas e calidades, mediante o achegamento a figuras bíblicas e persoas significativas, para adquirir autonomía nas súas actividades cotiás e hábitos básicos de relación.	1			1	1			
OBX2 - Recoñecer, experimentar e apreciar as relacións persoais e coa contorna, desenvolvendo habilidades sociais e actitudes de respecto, a través de escóitaa e comprensión de narracións bíblicas, para promover valores da vida en comunidade e contribuír así á fraternidade humana.					1	1		
OBX3 - Observar, aceptar e gozar a diversidade persoal e social descubrindo nas súas contornas próximas situacións nas que poida cooperar no coidado da casa común, desde o recoñecemento dos valores da mensaxe e os feitos de Xesús de Nazaret, para xerar espazos inclusivos e pacíficos de convivencia.						1	1	
OBX4 - Explorar e admirar diferentes contornas naturais, sociais, culturais e artísticas gozando das súas manifestacións máis significativas e descubrindo os seus valores cristiáns, para desenvolver creatividade, sensibilidade estética e sentido de pertenza.							1	1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX5 - Descubrir, manifestar e xerar gusto por cultivar a súa interioridade, explorando pensamentos, emocións, sentimentos e vivencias, admirando diferentes expresións da tradición xudeocristiana e outras tradicións relixiosas, para crecer coa liberdade e seguridade necesarias que posibiliten o desenvolvemento da dimensión espiritual e as bases do propio sistema de valores e crenzas.	1				1	1		
OBX6 - Coñecer e apreciar a figura de Xesús de Nazaret e da comunidade eclesial, a través de relatos bíblicos e manifestacións relixiosas da contorna, para recoñecer o específico da tradición cristiá nun contexto social de pluralidade relixiosa.	1							

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Deus agasállanos a vida e coida de nós.	Falamos da Creación como agasallo de Deus.	6	X		
2	Deus agasállanos a Xesús	Celebramos a nacemento de Xesús o Nadal.	8	X		
3	Xesús ensínanos a compartir	Aprendemos a compartir e ser bos amigos.	5		X	
4	A festa do bautismo	Lembramos o noso bautismo.	5		X	
5	María nai de Xesús	Festas para dedicar a María	6			X
6	A festa do domingo	Reunímonos os amigos de Xesús un día	5			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Deus agasállanos a vida e coida de nós.	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Adquirir autonomía no coidado do seu corpo e na realización das súas actividades cotiás, atendendo ás indicacións establecidas en común para a aula.	É autónomo para facer algunha atcividades cotiás básicas.	TI
CA1.6 - Xeneralizar actitudes de respecto e mediación para xerar vínculos significativos de amizade e afecto, escoitando con atención relatos bíblicos nos que se considere a importancia da	Amosa interese pola materia e respecta os momentos de xogo, e de narracións	
CA1.12 - Desenvolver a capacidade artística e a sensibilidade estética en harmonía coa súa propia identidade persoal e cultural.	Disfruta elaborando produccións artísticas	
CA1.13 - Explorar o propio mundo imaxinativo e simbólico e recoñecer as propias emocións, descubríndoo en momentos de silencio, quietude e espazos de reflexión guiada que permita descubrir	É quen de estar en silencio durante breves reflexións guiadas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O valor da persoa á luz da mensaxe cristiá: autonomía e comunicación. - O coidado e o respecto do corpo e da natureza na visión cristiá. - O valor do ser humano, cos seus límites e posibilidades, como fillo de Deus. - A igualdade e dignidade de todos os seres humanos á luz do Evanxeo. - Valoración da beleza e a súa capacidade para ser transmisora dun sentido de pertenza e valores. - Expresión creativa a través de diferentes linguaxes do seu mundo interior, do que experimenta e admira. - Aprecio do silencio e a calma como ferramentas para a identificación de emocións e sentimentos. - Ao encontro e coidado dos outros: crecer en comunión. - Actitudes de autonomía, asertividade, respecto, empatía e coidado das persoas e da natureza, á luz da ética cristiá. - Admiración e coidado da natureza como creación de Deus e casa común. - A fraternidade humana: fillos e irmáns dun único Deus. - Identidade cristiá e contorna social. - A Biblia como comunicación de Deus coas persoas.

UD	Título da UD	Duración
2	Deus agasállanos a Xesús	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
--------------------------------	-------------------------------	-----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.2 - Recoñecer hábitos básicos de relación tomando como referencia modelos cristiáns e propoñendo actitudes para a vida na familia e na escola.	Coñece algunhas actitudes cristiáns de relación na familia e na escola	
CA1.7 - Propiciar espazos inclusivos e pacíficos de convivencia, tomando como exemplo as palabras e accións de Xesús de Nazaret e recoñecendo a súa importancia para a construción dun mundo	Recoñecer na figura de Xesús as actitudes máis axeitadas para a convivencia pacífica	
CA1.10 - Expresar en diversas linguaxes os costumes sociais da contorna que reflicten a vivencia de valores cristiáns, mostrando respecto e aprecio.	É quen de contar algunha experiencia propia relacionada coa Igrexa (bautizo, eucaristía, Nadal...)	
CA1.11 - Coñecer as manifestacións culturais, relixiosas e artísticas, espertando hábitos de admiración, respecto, diálogo intercultural e sentido de pertenza.	Coñece algunha manifestación artística relacionada co cristianismo (igrexa, escultura)	
CA1.12 - Desenvolver a capacidade artística e a sensibilidade estética en harmonía coa súa propia identidade persoal e cultural.	Disruta elaborando producións artísticas.	TI
CA1.13 - Explorar o propio mundo imaxinativo e simbólico e recoñecer as propias emocións, descubrindo en momentos de silencio, quietude e espazos de reflexión guiada que permita descubrir	É quen de estar en silencio durante breves reflexións guiadas	
CA1.16 - Identificar a Xesús de Nazaret como o núcleo esencial do cristianismo a través de escóitaa de narracións bíblicas e a observación de tradicións e obras artísticas.	É quen de recoñecer o relato do nacemento de Xesús	
CA1.17 - Distinguir as actitudes e valores propios da vida cristiá, escoitando narracións dos Evanxeos e dos Feitos dos Apóstolos e apreciando as accións de servizo na vida en comunidade.	Amosa ledicia pola celebración do nacemento de Xesús.	
CA1.18 - Recoñecer e respectar os valores, actitudes e características básicas do cristianismo e doutras relixións.	Respecta as diferentes formas de celebrar o Nacemento de Xesús	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O valor da persoa á luz da mensaxe cristiá: autonomía e comunicación. - Progresiva autorregulación, responsabilidade, coidado de si mesmo, nos hábitos básicos de relación. - Valoración da beleza e a súa capacidade para ser transmisora dun sentido de pertenza e valores. - Expresión creativa a través de diferentes linguaxes do seu mundo interior, do que experimenta e admira. - Aprecio do silencio e a calma como ferramentas para a identificación de emocións e sentimentos. - Ao encontro e coidado dos outros: crecer en comunión. - Habilidades para a mediación e a resolución de conflitos: escoita activa, diálogo construtivo, asertividade e perdón. - Presentación de diversos relatos bíblicos que reflictan as accións e sentimentos de Xesús de Nazaret cara aos máis necesitados.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Identidade cristiá e contorna social. - Identificación de costumes sociais e manifestacións culturais ou artísticas, como expresión da fe cristiá. - Recoñecemento de símbolos propios das festas relixiosas. - Recoñecemento de Xesús de Nazaret como figura clave do cristianismo. - A familia de Xesús e a relación de Xesús cos seus discípulos. - A figura da Virxe María. - Calendario litúrxico e celebracións cristiás.

UD	Título da UD	Duración
3	Xesús ensínanos a compartir	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.4 - Desenvolver hábitos de acollida e amabilidade aprendidos a través de contos e narracións bíblicas sobre a vida en comunidade.	Recoñece situacións nas que usar as palabras grazas e por favor	TI
CA1.5 - Adquirir valores de escoita e agradecemento nas súas relacións sociais próximas para relacionarse cos demais de maneira asertiva.	É de quen de escoitar e agradecer nas súas relacións sociais.	
CA1.8 - Recoñecer sentimentos e actitudes que fomenten o respecto, a compaixón e o perdón, observándoas en personaxes de narracións bíblicas.	Recoñece o valor do perdón no relato da Paixón de Xesús.	
CA1.9 - Comprender actitudes de cooperación para a consecución de espazos pacíficos de convivencia, escoitando narracións e relatos bíblicos que propoñan modelos de respecto á diversidade	Recoñece actitudes pacíficas baseadas nalgún relato bíblico.	
CA1.12 - Desenvolver a capacidade artística e a sensibilidade estética en harmonía coa súa propia identidade persoal e cultural.	Disfruta elaborando producións artísticas.	
CA1.13 - Explorar o propio mundo imaxinativo e simbólico e recoñecer as propias emocións, descubríndoo en momentos de silencio, quietude e espazos de reflexión guiada que permita descubrir	É quen de estar en silencio durante breves reflexións guiadas	
CA1.16 - Identificar a Xesús de Nazaret como o núcleo esencial do cristianismo a través de escóitaa de narracións bíblicas e a observación de tradicións e obras artísticas.	É quen de recoñecer o relato do nacemento de Xesús	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O valor da persoa á luz da mensaxe cristiá: autonomía e comunicación.

Contidos

- O valor do ser humano, cos seus límites e posibilidades, como fillo de Deus.
- Actitude de respecto #ante a exteriorización de emocións, crenzas, pensamentos, ilusións e medos dos demais.
- Comunicación das propias emocións cando perdoamos e somos perdoados.
- Calidades e talentos persoais propostos en figuras bíblicas e outras biografías significativas.
- Valoración da beleza e a súa capacidade para ser transmisora dun sentido de pertenza e valores.
- Expresión creativa a través de diferentes linguaxes do seu mundo interior, do que experimenta e admira.
- Aprecio do silencio e a calma como ferramentas para a identificación de emocións e sentimentos.
- Ao encontro e coidado dos outros: crecer en comunión.
- Actitudes de autonomía, asertividade, respecto, empatía e coidado das persoas e da natureza, á luz da ética cristiá.
- Presentación de diversos relatos bíblicos que reflectan as accións e sentimentos de Xesús de Nazaret cara aos máis necesitados.
- Narracións bíblicas que propoñen o perdón, a misericordia e a solidariedade como características do Reino de Deus.
- Actitudes de solidariedade e cooperación para unha sociedade participativa e inclusiva.
- Identidade cristiá e contorna social.
- A riqueza da interculturalidade como oportunidade de desenvolvemento persoal e social.

UD	Título da UD	Duración
4	A festa do bautismo	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.2 - Recoñecer hábitos básicos de relación tomando como referencia modelos cristiáns e propoñendo actitudes para a vida na familia e na escola.	Coñece algunhas actitudes cristiáns de relación na familia e na escola	TI
CA1.10 - Expresar en diversas linguaxes os costumes sociais da contorna que reflecten a vivencia de valores cristiáns, mostrando respecto e aprecio.	É quen de contar algunha experiencia propia relacionada coa Igrexa (bautizo, eucaristía, Nadal...)	
CA1.12 - Desenvolver a capacidade artística e a sensibilidade estética en harmonía coa súa propia identidade persoal e cultural.	Disfruta elaborando producións artísticas	
CA1.13 - Explorar o propio mundo imaxinativo e simbólico e recoñecer as propias emocións, descubrindo en momentos de silencio, quietude e espazos de reflexión guiada que permita descubrir	É quen de estar en silencio durante breves reflexións guiadas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- O valor da persoa á luz da mensaxe cristiá: autonomía e comunicación.
- Progresiva autorregulación, responsabilidade, coidado de si mesmo, nos hábitos básicos de relación.
- Valoración da beleza e a súa capacidade para ser transmisora dun sentido de pertenza e valores.
- Expresión creativa a través de diferentes linguaxes do seu mundo interior, do que experimenta e admira.
- Aprecio do silencio e a calma como ferramentas para a identificación de emocións e sentimentos.
- Ao encontro e coidado dos outros: crecer en comunión.
- Maneiras e modos de comunicar as emocións propias nas relacións interpersoais.
- Actitudes de amabilidade, acollida e gratitude como expresión de respecto aos demais.
- Valoración das relacións sociais, en especial da amizade.
- A fraternidade humana: fillos e irmáns dun único Deus.
- Identidade cristiá e contorna social.
- Identificación de costumes sociais e manifestacións culturais ou artísticas, como expresión da fe cristiá.
- Recoñecemento de símbolos propios das festas relixiosas.
- Recoñecemento de Xesús de Nazaret como figura clave do cristianismo.
- Calendario litúrxico e celebracións cristiás.

UD	Título da UD	Duración
5	María nai de Xesús	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.3 - Expresar as capacidades afectivas e calidades recoñecendo posibilidades e limitacións, utilizándoos para o seu coidado e o da súa contorna e para afrontar dificultades.	Amosa afecto polos seus compañeiros e a súa familia e pide axuda cando a precisa	TI
CA1.5 - Adquirir valores de escoita e agradecemento nas súas relacións sociais próximas para relacionarse cos demais de maneira asertiva.	É de quen de escoitar e agradecer nas súas relacións sociais.	
CA1.8 - Recoñecer sentimentos e actitudes que fomenten o respecto, a compaixón e o perdón, observándoas en personaxes de narracións bíblicas.	Recoñece o valor do perdón no relato da Paixón de Xesús.	
CA1.11 - Coñecer as manifestacións culturais, relixiosas e artísticas, espertando hábitos de admiración, respecto, diálogo intercultural e sentido de pertenza.	Coñece algunha manifestación artística relacionada co cristianismo (pintura, escultura, arquitectura...)	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.12 - Desenvolver a capacidade artística e a sensibilidade estética en harmonía coa súa propia identidade persoal e cultural.	Disfruta elaborando produccions artísticas.	
CA1.13 - Explorar o propio mundo imaxinativo e simbólico e recoñecer as propias emocións, descubrindo en momentos de silencio, quietude e espazos de reflexión guiada que permita descubrir	É quen de estar en silencio durante breves reflexións guiadas	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O valor da persoa á luz da mensaxe cristiá: autonomía e comunicación. - Actitude de respecto #ante a exteriorización de emocións, crenzas, pensamentos, ilusións e medos dos demais. - Comunicación das propias emocións cando perdoamos e somos perdoados. - Valoración da beleza e a súa capacidade para ser transmisora dun sentido de pertenza e valores. - Expresión creativa a través de diferentes linguaxes do seu mundo interior, do que experimenta e admira. - Aprecio do silencio e a calma como ferramentas para a identificación de emocións e sentimentos. - Ao encontro e coidado dos outros: crecer en comunión. - Maneiras e modos de comunicar as emocións propias nas relacións interpersoais. - Habilidades para a mediación e a resolución de conflitos: escoita activa, diálogo construtivo, asertividade e perdón. - Presentación de diversos relatos bíblicos que reflectan as accións e sentimentos de Xesús de Nazaret cara aos máis necesitados. - Narracións bíblicas que propoñen o perdón, a misericordia e a solidariedade como características do Reino de Deus. - Identidade cristiá e contorna social. - Recoñecemento de Xesús de Nazaret como figura clave do cristianismo. - A familia de Xesús e a relación de Xesús cos seus discípulos. - A oración de Xesús. - Calendario litúrxico e celebracións cristiás.

UD	Título da UD	Duración
6	A festa do domingo	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
--------------------------------	-------------------------------	-----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.2 - Recoñecer hábitos básicos de relación tomando como referencia modelos cristiáns e propoñendo actitudes para a vida na familia e na escola.	Coñece algunhas actitudes cristiáns de relación na familia e na escola	TI
CA1.4 - Desenvolver hábitos de acollida e amabilidade aprendidos a través de contos e narracións bíblicas sobre a vida en comunidade.	Recoñece situacións nas que usar as palabras grazas e por favor	
CA1.7 - Propiciar espazos inclusivos e pacíficos de convivencia, tomando como exemplo as palabras e accións de Xesús de Nazaret e recoñecendo a súa importancia para a construción dun mundo	Recoñecer na figura de Xesús as actitudes máis axeitadas para a convivencia pacífica	
CA1.12 - Desenvolver a capacidade artística e a sensibilidade estética en harmonía coa súa propia identidade persoal e cultural.	Disfruta elaborando producións artísticas	
CA1.13 - Explorar o propio mundo imaxinativo e simbólico e recoñecer as propias emocións, descubrindo en momentos de silencio, quietude e espazos de reflexión guiada que permita descubrir	É quen de estar en silencio durante breves reflexións guiadas	
CA1.14 - Identificar e expresar algúns sentimentos e conviccións, coñecendo oracións, cancións e prácticas relixiosas, acolléndooas cunha actitude de asertividade e respecto.	Coñece algunha canción ou oración das aprendidas	
CA1.15 - Describir as crenzas e valores, propias e doutros, comunicándoos con seguridade a través de diversas linguaxes, recoñecendo o silencio e a oración como elementos da experiencia es	Recoñece imaxes de algúns elementos relixiosos propios do cristianismo	
CA1.17 - Distinguir as actitudes e valores propios da vida cristiá, escoitando narracións dos Evanxeos e dos Feitos dos Apóstolos e apreciando as accións de servizo na vida en comunidade.	Amosa ledicia pola celebración do nacemento de Xesús.	
CA1.18 - Recoñecer e respectar os valores, actitudes e características básicas do cristianismo e doutras relixións.	Respecta as diferentes formas de celebrar o nacemento de Xesús.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O valor da persoa á luz da mensaxe cristiá: autonomía e comunicación. - Progresiva autorregulación, responsabilidade, coidado de si mesmo, nos hábitos básicos de relación. - Relatos bíblicos e biografías doutros personaxes da cultura da contorna que poñen de manifesto o valor da interioridade e a experiencia relixiosa. - Valoración da beleza e a súa capacidade para ser transmisora dun sentido de pertenza e valores. - Expresión creativa a través de diferentes linguaxes do seu mundo interior, do que experimenta e admira. - Aprecio do silencio e a calma como ferramentas para a identificación de emocións e sentimentos. - Ao encontro e coidado dos outros: crecer en comunión. - Valoración dun clima de convivencia harmónico, inclusivo e pacífico construído entre todos: o diálogo e a empa-tía.

Contidos

- A vida cristiá en comunidade.
- Identidade cristiá e contorna social.
- Identificación de costumes sociais e manifestacións culturais ou artísticas, como expresión da fe cristiá.
- Recoñecemento de símbolos propios das festas relixiosas.
- As oracións e prácticas cristiás máis comúns na contorna social.
- A relación da persoa con Deus e as súas expresións comunitarias: a Igrexa.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A metodoloxía para a materia de relixión católica fundaméntase na atención personalizada ao alumnado, na diversidade de actividades, estratexias, en experiencias de aprendizaxe significativo e emocionalmente positivas, no coidado do desenvolvemento afectivo e cognitivo dos alumnos e alumnas, no aprendizaxe individualizado e cooperativo, na relación dos aprendizaxes coa contorna, nun enfoque competencial orientado á acción, ao emprendemento e á aplicación dos saberes.

Para a atención personalizada, na aula utilizamos dinámicas de educación emocional e comunicación empática. O método de traballo pode ser individual ou cooperativo, en grupo pequeno ou con todo o grupo-clase: realizaranse tarefas que promovan a colaboración, non a competitividade, e aplicaranse técnicas de traballo formal e non formal. Aplicaremos os principios do DUA (Deseño Universal de Aprendizaxe) proporcionando varios xeitos de implicación, múltiples formas de representación da información e múltiples formas de acción e expresión do aprendizaxe. Trátase de que todo o alumnado teña oportunidade de aprender.

A nivel máis concreto usaremos situacións de aprendizaxe que recrean na aula situacións significativas e cotiás do entorno persoal, familiar, social e cultural dos nenos e nenas e que se refiren ás súas necesidades e intereses.

A complexidade dos retos e problemas que presentan estas situacións serán axeitados ao desenvolvemento do alumnado. As actividades que se programen terán que provocar o diálogo, o pensamento creativo e autónomo, o bó trato, a convivencia e o respecto á diferenza.

Outra metodoloxía fundamental nesta etapa é o xogo. Utilizaranse xogos que traballen e desenvolvan a atención, memoria, imaxinación, creatividade, comunicación e a expresión en diferentes linguaxes.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Biblia infantil
Materiais funxibles para producións artísticas (ceras de cores, lápices, témperas, papeis de cores, rotuladores...)
Imaxes de distintas producións artísticas relacionadas co cristianismo (pintura, escultura, arquitectura)
Fichas para darlle cores
Películas e vídeos sobre Xesús
Murais
Puzles e outros xogos manipulativos

Os materiais para producións artísticas, os xogos e outros elementos lúdicos usaranse para provocar a resposta creativa do alumnado perante as situacións de aprendizaxe propostas, para facilitar a autoexploración interior, o recoñecemento de distintas emocións e como canalizalas e a relación entre as actividades cooperativas e o grao de satisfacción persoal.

Os materiais audiovisuais que se utilizan son curtametraxes, contos ou fábulas, vídeos ou audicións de contidos relixiosos ou transversais.

As fichas representan a personaxes bíblicos ou festas relixiosas durante o ano para complementar narracións das que son protagonistas.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Facer unha avaliación inicial permítenos apreciar os coñecementos previos do alumnado para realizar as adaptacións oportunas e necesarias e poder partir dos seus coñecementos previos á hora de levar a cabo o desenvolvemento das diferentes secuencias didácticas e actividades

Neste nivel usaremos unha rutina de pensamento visual coa finalidade de explorar o grao de coñecemento sobre os personaxes bíblicos e diferentes elemento relixiosos.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Criterios de cualificación:

A avaliación en Educación Infantil será global, continua e formativa e levarase a cabo de xeito sistemático.

Os criterios na Educación infantil pretenden ser para o profesor algúns indicadores na avaliación continua e observación do alumnado co fin de reconducir o seu propio aprendizaxe. O criterio esencial é coñecer ao neno ou nena e axudarlle no seu crecemento.

Farase a partir da análise das producións do alumnado, as escalas de valoración ou cotexo, e a observación directa e sistemática, observando as condutas e os comportamentos dos nenos e nenas, as relacións que establecen cos seus iguais e os procesos de ensino e aprendizaxe.

Como en todas as áreas de Ed. Infantil, na avaliación valórase sobre todo o progreso e o grao de consecución dos obxectivos, así como o interese do alumnado.

Criterios de recuperación:

En calquera clase de educación infantil hai alumnos e alumnas con diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe e diferentes niveis de motivación.

A diversidade de actividades, materiais e estratexias utilizados posibilita que todo o alumnado poida atopar algún que estea de acordo co seu estilo e ritmo de aprendizaxe.

Algunhas destas actividades actúan como unha extensión para aqueles alumnos sen dificultades, e outras ofrecen un reforzo para aqueles que necesitan máis apoio. O obxectivo de que todo alumno/a participe no proceso de aprendizaxe con plena satisfacción e acade o éxito de acordo ao seu nivel de capacidade e interese.

6. Medidas de atención á diversidade

A atención educativa á diversidade é o conxunto de medidas e accións deseñadas coa finalidade de adecuar a resposta educativa ás diferentes características, potencialidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses e situacións sociais e culturais de todo o alumnado.

Ten como finalidade favorecer ao desenvolvemento persoal e social de cada un dos alumnos e alumnas e o seu potencial de aprendizaxe facilitándolles a adquisición das competencias e a consecución dos obxectivos xerais previstos.

Ríxese polos principios de normalización e inclusión, equidade e igualdade de oportunidades e non discriminación, flexibilidade e accesibilidade; interculturalidade e promoción de convivencia.

- O primeiro paso será identificar o tipo de dificultades que ten un alumno ou alumna xa que poden deberse a dificultades

específicas, problemas emotivo - relacionais e/ou de conduta, altas capacidades intelectuais ou condicións persoais ou de historia escolar moi desfavorable.

- Porase especial coidado en formar grupos heteroxéneos no traballo colaborativo que favorezan a inclusión de todo o alumnado.
- Favorecer a aprendizaxe con materiais manipulativos que poidan facilitar o desenvolvemento dos alumnos e alumnas.
- Fomentar a mellora do autoconceito e a autoestima, aprendendo a reflexionar sobre si mesmos.
- Adaptación dos tempos e instrumentos ou procedementos de avaliación.
- Reforzar os logros, por pequenos que sexan, para motivar os/as alumnos/as nas aprendizaxes.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.1 - Educación para a paz		X	X		X	X
ET.2 - Educación para a igualdade de xénero	X					
ET.3 - Educación para a saúde	X					
ET.4 - Educación para a sustentabilidade e a ecoloxía	X		X			
ET.5 - Educación para o consumo responsable	X	X	X			
ET.6 - Educación para a solidariedade	X	X	X			X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
A nosa pequena creación	Visitaremos a horta escolar .	X	X	X
Día da Paz,solidariedade	Durante todo o curso traballaranse os contidos transversais, así como faremos algunha actividade específica da paz e participaremos co equipo de actividades extraescolares	X	X	X
As distintas celebracións do centro	O longo do curso celebracións do centro: magosto, NADAL, entroido,....	X	X	X
Contacontos	Contacontos de contidos transversais por persoas técnicas adicadas a estes temas.	X	X	X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Realizo a miña programación de aula de forma coherente e meditada.
Creo e comparto materiais didácticos para apoiar o aprendizaxe.
Aplico diversas metodoloxías para promover o aprendizaxe activo.
Realizo actividades baseadas no aprendizaxe cooperativo.
Adapto as actividades a diversidade da aula.
Potencio a participación dos alumnos na aula.
Vínculo o aprendizaxe ca vida real.
Emprego técnicas e instrumentos de avaliación variados que orienten o alumnado para o seu desenvolvemento.
Utilizo a avaliación para favorecer a aprendizaxe.
Fomento a autoavaliación e a coavaliación.
Reflexiono sobre o meu exercicio docente establecendo puntos febles e fortes.
Realizo formación para mellorar como profesional máis alá da que me proporciona e suxire o centro.

Descrición:

A avaliación é un elemento esencial no proceso de ensinanza-aprendizaxe e debe aplicarse tanto na aprendizaxe dos alumnos coma na revisión da práctica docente. Recoller sistemáticamente información relevante sobre a nosa práctica docente permítenos reaxustar a intervención educativa de acordo coas aprendizaxes reais do alumnado. A finalidade non é outra que mellorar o proceso de aprendizaxe de cada alumno, o funcionamento do grupo clase, a nosa propia práctica e o funcionamento do centro escolar.

Utilizaremos como ferramenta de autoavaliación docente unha lista de control de diferentes ítems Esta lista pretende ser unha guía para revisar a nosa actividade docente e poder crear a partir das nosas repostas novas liñas de mellora cara o próximo curso. Para cumprimentar esta lista de control debemos marcar a casilla na que nos atopamos en relación o ítem exposto. Para iso dispoñemos de catro niveis de frecuencia: Nivel 1: pouco. Nivel 2: ás veces. Nivel 3: frecuentemente. Nivel 4: sempre.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Revisaremos a programación trimestralmente. Como instrumento de avaliación empregaremos un cadro no que se reflicten diferentes aspectos:

- Motivación inicial do alumnado e durante todo o proceso.
- Presentación dos contenidos.
- Recursos e organización.
- Clima da aula.
- Seguimento/control de ensino/aprendizaxe.
- Diversidade.

Como propostas de mellora destacamos a optimización dos tempos nas sesións. A localización física da aula de Relixión dificulta os desprazamentos do alumnado de infantil xa que teñen que subir e baixar escaleiras; ademais a

hora asignada a esta área vese afectada xa que coincide co tempo da merenda na clase, todo elo causa que a duración das sesións queden reducidas de xeito significativo.

9. Outros apartados